

సంవత్సర చందా
రూ. 12-0-0
విడిచిత్ర 4 అ.

స చిత్ర వార పత్రిక

Founder : K. NAGESWARA RAO

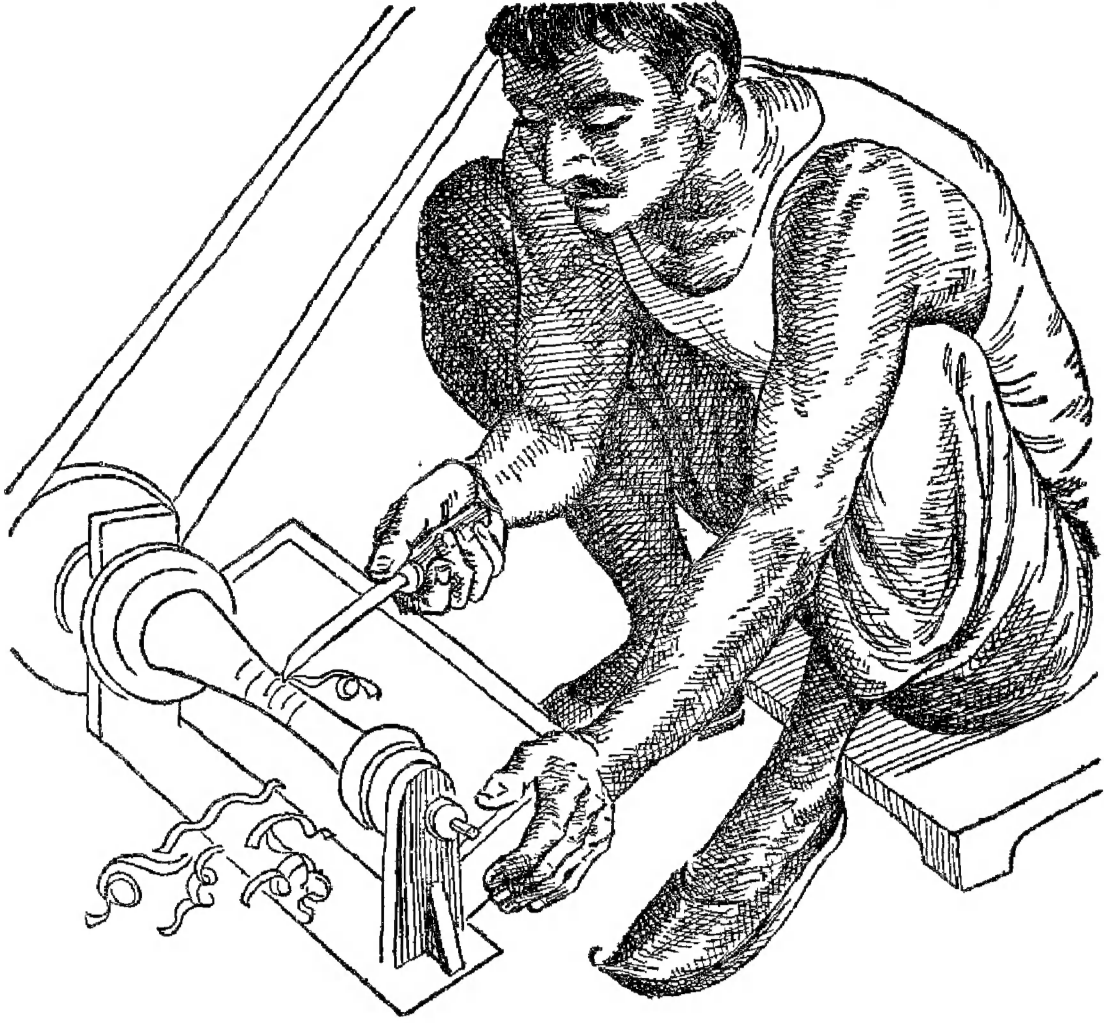
సంపుటము 47
సంచిక 19
13.1-54

విజయ పుష్ప శుద్ధ నవమి బుధవారం

ఈ వారం రచయితలు

ముఖచిత్రం: "సస్యలక్ష్మి" చిత్రకారుడు: రాగి వెంకటేశ్వరరావు.

ప్రవీణత:	పేజీ	కథలు:	పేజీ	★
రజని	3	శ్రీవాత్సవ	8	వ్యాసములు: పేజీ
నాగ చిరంజీవి	6	మల్లాది	13	వావిలాల 4
ఉత్పల	7	శ్రీ శ్రీ	20	తెన్నేటి సూరి 50
నారాయణరెడ్డి	12	కొడవచిగంటి	21	భరతాచార్య 58
పూబి	15	రాజకొండ	40	ఎస్ ఎస్. వాసన్ 60
ఆరుద్ర	16	నాటికలు:	పేజీ	వి. నాగయ్య 61
కవికొండల	33	గోరాశాస్త్రి	25	డాక్టర్ 63
దా. రవి	49	ప్రయాగ	84	★
కౌనకర్	55			

అవును, ఈ ప్రణాళిక నా కొరకే!

వేలాది గ్రామములలో విద్యుద్దీపములు నెలకొల్పబడును. చేనేత మగ్గాలు, లేకులు, ఝంకారముతో పనిచేయు నారంభించును. ప్రతి చిన్న శిల్పి సంఘముపై గ్రామ పరిశ్రమాభివృద్ధి ఆధారపడియుండును. ప్రతియొక్కనికి ఉపాధి లభించును మన శక్తి సంపదల సభివృద్ధిచేసి యినుమడింపజేయుటకై పంచవర్ష ప్రణాళికలో 127 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించబడినవి వివిధోపయోగకరములగు హైడ్రో ఎలక్ట్రిక్ స్కీములద్వారా పరిశ్రమలకు చౌకగా విద్యుచ్ఛక్తి లభించగలదు. ప్రపంచములోని ప్రముఖ రాజ్యములలో నెకటిగా పరిగణింపబడుటయే మన దేశపు దృఢ సంకల్పమనుట కిదే తార్కాణము.

ఎన్నో వేల టన్నుల ఉక్కు ఈ ప్రణాళికనందలి రివిథ కార్యక్రమములను అమలుపరచుట కవసరము. ఇట్లులే చే పలువిధములుగా ఉక్కు నిమగ్నము, ప్రజల భావిసాభ్యుత, విశ్వరములకు యునాది చేయుచున్నది.

ది తాతా ఐరన్ అండ్ స్టీల్ కంపెనీ లిమిటెడ్

TN 3033

సంక్రాంతి

వచ్చెను సంక్రాంతి !
ఇచ్చె శుభము శాంతి !!
కుచ్చుల న్నన్నలూరే
వెచ్చని కంబళ్ళూ,
మంచు తెరల చీల్చేచలి
మంటల నందల్లా !!

వెన్నెల కడిగిన దారుల
వెలసిన ముగ్గుల్లా
ముగ్గుల ముసిముసి నగవుల
సిగ్గుల మొగ్గుల్లా !!
ఆవిరు లెగనే నోటల
అందపు పాటల్లా
అందెల గాజుల రవళుల
ఆడే గొవ్విళ్ళూ !!
పూవులు కుంకం వసుపూ
పూజల నాగళ్ళూ,
పొలతుల నోముల కలకల
పులగం పొంగళ్ళూ !!
పిల్లల తలలను రాతే
అల్లో నేరేళ్ళూ

పెద్దల దీవన కోర్కెల
పెరిగే చూరేళ్ళూ !!
అలకల మామల ఓపిక
కొలిచే అల్లుళ్ళూ,
రంగుల బొమ్మల కొలుపుల
పొంగే కూతుళ్ళూ !!

బొలొంతపు రజనీ కాంతరావు

గాదెల గడవల భావ్యం
కదిలే వాకిళ్ళూ,
అందరి పనులకు, జనులకు
ఆటవిడుపు వీళ్ళూ !!

వచ్చెను సంక్రాంతి
ఇచ్చెను విశ్రాంతి
నిగిడిన రెక్కల కండలు
తెగు పందెపు కోళ్ళూ,
కొమ్ముల సందుల రోషం
కొనరే పొట్టేళ్ళూ !!

వచ్చెను సంక్రాంతి!
హెచ్చెను విశ్రాంతి!
మకరము చేరిన సూర్యుడు
సుకమిచ్చు పగళ్ళూ,
నకియలు దూరమైతే
శకాలు రాత్రిళ్ళూ !!
వచ్చెను సంక్రాంతి!
ఇచ్చె శుభము శాంతి!!

ప న్న ల క్షి
కి విరన్న
(విజయవాడ)

సంక్రాంతి ఆచారాలు

భారతీయుల దేవతలు చాలామంది ప్రకృతి నుంచి భవించారు. వారి ఉత్పతయాలకూ ప్రకృతికి సన్నిహితమైన సంబంధం గోచరిస్తున్నది. పరిశీలిస్తే వారి ప్రతి ఆచారంలోనూ ఒక ప్రకృతి రహస్యం ఏదో తొంగిచూస్తూ ఉండటం మనం గమనిస్తాము.

మన పండుగల్లో 'సంక్రాంతి' ఉత్తమోత్తమమైన వాటిలో ఒకటి. ఇది ప్రకృతికి సంబంధించింది. ఇది జ్యోతిర్మోక్షంలో జరిగే ఒక సన్నివేశాన్ని నిరూపిస్తున్నది. సూర్యభగవానుడు సంక్రాంతి (ఉత్తమమైన వెలుగు) నాటినుంచి ద్వాదశరాసుల్లోని మకరం లో ప్రవేశించి ఉత్తర ముఖంగా తిన్నది వ్యయాశ్రమ మరల ఆరు నెలలకాలం కొనసాగిస్తాడు. ఈ కారణం చేతనే సంక్రాంతిని కొందరు 'మకర సంక్రాంతి' అని వ్యవహరిస్తారు.

కొందరు 'సంక్రాంతి'ని అజసంక్రాంతి అంటుంటూ ఉన్నాడు. ఒక మేకచేత పులిని చంపించటం ఇంద్రుడు చేసే ఘన కార్యం లో ఒకటిగా ఋగ్వేదంలో ఒక సూక్తం కనిపిస్తున్నది [VII—, 1817]. 'నేటి భారతీయ జ్యోతిషశాస్త్రవేత్తలు ఈ సూక్తం ఒకానొక జ్యోతిషంలాగా పులిడి చేస్తున్నదనీ, అది సింహరాశి అప్రమేషిగాని అజరాశి ఉదయించకపోవటమనే అభిప్రాయమిస్తున్నారు. ఈ అజమే మకర రాశి. సూర్యుని రథాన్ని అజం వహిస్తున్నట్లు ఋగ్వేదంలో వర్ణనలున్నవి. దీనిని బట్టి అజసంక్రాంతి అన్నా, మకర సంక్రాంతి అన్నా అభిప్రాయం ఒకటే అని వ్యక్తమౌతున్నది.

సర్వసామాన్యంగా సంక్రాంతి జనవరి నెలలో 14 వ తేదీ భువంతంలో వస్తూ ఉంటుంది. ఆనాటికి పంటలు పండటం పూర్తి అవుతుంది. కోతలు అయిపోయి రైతులు ధాన్యాన్ని ఇంటికి చేర్చుకొని శాంతిసౌఖ్యాలను అనుభవిస్తూ ఉంటారు. అందుచేత దీనిని ఒకవిధంగా మనం పాశ్చాత్య జీవాలలోని కోతల పండుగతో పోల్చవచ్చును. తొని ఇది కేవలం కోతల పండుగ మాత్రమే కాదు పొరబాటు. ఇది ప్రధానంగా సూర్యుని ప్రయాణాన్ని తెలిపేటందుకు ఏర్పడి ఉత్పన్నదనం.

భారతీయ జ్యోతిషశాస్త్రజ్ఞులు ద్వాదశ రాసులలో కూడిన సూర్యుని మార్గాన్ని ఉత్తరాయణమూ, దక్షిణాయనమూ అని రెండుగా

ఋగ్వేదకాలం నాడే విభజించారు. సంక్రాంతిలో ఉత్తరాయణము ప్రారంభమౌతుంది. అయిన శబ్దానికి మార్గమని అర్థం. 'రహభ్యాం నోణస్సమానవజే' అనే పాణినీయమూత్రం వల్ల అది 'అయణము' అవుతుంది. భారతీయులకు ఉత్తరము దేవతల దిక్కు. దక్షిణము యముని దిక్కు. ఉత్తరాయణము దేవతాయానము; దక్షిణాయణము సిత్యయానము. మకరం నుంచి కర్కటం వరకూ గల సూర్యుని ప్రయాణకాలాన్ని భారతీయులు ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలంగా భావిస్తారు. వారి సమస్త కుభకార్యాలకూ ఉత్తరాయణం ఉత్తమమైన కాలం. ఈ ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలాన్ని నిరీక్షిస్తూ భీష్ముడు అంపశయ్యపై శయనించటం పురాణపసిద్ధమైన అంశం; అందరికీ తెలిసిందే.

వావిలాలు పోమయాజులు

ఆంధ్రులు సంక్రాంతిపండుగను మూడు దినాలు—భోగి, సంక్రాంతి, కనుమ— జరుపుకుంటారు. 'భోగి' అనే శబ్దం సమృద్ధిని, ఆనందానుభవాన్ని పల్లడిచేస్తున్నది. ధాన్య సమృద్ధి కలగటంవల్ల సంక్రాంతి నాటినుంచి అంతా భోగమే. భోగినాటికి పూర్వకాలమంతా రాక్షసకాలం. అది భోగినాటితో అంతే మొందుతుంది. భోగినాడు తెలవారకముందే నిద్రలేచి అంతా 'భోగిమంటలు' వేసుకొని తలంటి పోసుకుంటారు. 'భోగిమంటలు' తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో చూస్తుంటే గ్రామసీమల్లోని సమస్త జీవితవిధానం ఇటువంటి పండుగల మూలంగా ఎలా కట్టుబడి ఉందో, ఉండగలదో మనకు అర్థమౌతుంది. భోగినాటి సాయంత్రం ప్రతి ఇంట్లోనూ పిల్లలచేత బొమ్మలు పెట్టించి, పిల్లలకు బొమ్మలు చేయటం నేర్పుతూ అందులో వారు చూపించే కళలానికి ముగ్ధులౌతుంటారు తల్లిదండ్రులు. ఈ బొమ్మలపండుగ ప్రధానంగా శిల్పకళతో బాల బాలికలకు పరిచయం కలిగించటానికి అతి ప్రాచీనకాలంలోనే భారతదేశంలో ఏర్పాటు చేయబడింది.

భోగినాడే ఆంధ్రవసితో లోకం 'గవిరమ్మ' ను పెట్టి ముత్తైదువులను పిలుచుకొని

వేరంటాలు చేసుకుంటూ, చందన తాంబూలాది సత్కారాలతో ఒకరినొకరు సంతోష పెట్టుకుంటూ ఆనందిస్తారు. గౌరమ్యపూజ ఇలా మూడునాల్గూ జరిగించి కనుమనాడు సాయంకాలం నదులుంటే నదుల్లోనూ, లేక పోతే గ్రామాలలోని వాపీకూపాడుల్లోనూ ఆమెను ఓలలాడిస్తారు.

నిజానికి 'గవిరమ్మ' పూజ అశ్వయుజ మాసంలో జరగవలసింది. ఆమె కృషికి అధిదేవత. గౌరమ్య పూజ అంటే ఒక విధంగా చంద్ర పూజ అని చెప్పవచ్చు. చంద్రుడు ఓషధీశుడు. ఆయన దయవల్ల పంటలు బాగా పండినందుకు ఆయనకు తమ కృతజ్ఞతను చూపిస్తూ కార్తీక పౌర్ణమినాడు ఉపవాసం ఉండి 'చంద్ర పూజ' చేయటం ఆర్య సంప్రదాయము.

కన్నకులు గౌరమ్యపూజను ఆతివ్రత వంగా జరుపుకుంటారు. భోగినాడు రాత్రి ఒక రవికన్నడ తాంబూలం దక్షిణంలో కమ్మరి ఇంటికి నల్గి ఆతడు అంతకుపూర్వం చేసిఉంచిన 'సంక్రమయ్య' విగ్రహాన్ని తెచ్చి కొని మూడు నాల్గూ గౌరమ్యతోబాటు ఒకచోట చేరి పూజించి గ్రామస్థులంతా చివరకు ఆమెతో సంక్రమయ్యనుకూడా ఓలలాడిస్తారు. భోగినాటి సాయంకాలం పసి విడ్డలకు పళ్ళిపోసి ముత్తైదువులకు వాళ్ళచేత తాంబూలా లిప్పించి వారి దీవనలను ఇచ్చించడం ఆంధ్రదేశంలో ఆచారం. ఆంధ్రదేశంలో నూతన వధువులు కనుమపండుగతో ప్రారంభించి తొమ్మిది దినాలు సావిత్రి - గౌరీ నోములు పడతారు. వారు స్వయంగా అమ్మవారికి నవవిధ నైవేద్యాలు సిద్ధం చేస్తారు. తరువాత అత్తవారింట అవసరమైన పాక శాస్త్రపరిచయాన్ని అలవరుచుకోవాలనీ, భవిష్యత్తులో జీవిత విధానాన్ని తీర్చిదిద్దుకోవాలనీ ఈ వ్రతంలోని కొన్ని నియమాలు కల్పితాలైనట్లు విప్పవ్వంగా మనకు తోస్తుంది.

సంక్రాంతి పితృదినంగా ఛాందసులు భావిస్తారు. ఆనాడు స్వర్గ ద్వారాలు విడివడితవి. ఇది పర్యవేక్షనం. సముద్రతీరాల్లో నదీ ముఖాలలో వారు గుంపులు చేరి స్నానము, సంద్యాద్యనుష్ఠానాలను తీర్చుకుంటారు. పితృదేవతలకు పుణ్యలోక ప్రాప్తి కోసం తిల తిర్పణలు విడుస్తారు. గోదావరు వర్షిదానాలు చేస్తారు. ఎంత పేద బ్రాహ్మణుడైనా తప్పక ఒక కూష్మాండా

వైవా (గుమ్మడికాయ) దానంచేస్తాడు. క్రొత్త మంత్రాలు చెప్పకోడానికి, పునర్జీర్ణ చేసుకోటానికి సంక్రాంతి సమయం ఉత్తమమైంది. ప్రకృతి సంబంధంగా ఆ సమయంలో అనంగ వైశిష్ట్యమున్నది. ఆ నాడు నదీతీరాల్లోను, సముద్రతీరాలలోనూ మంత్రశాస్త్రజ్ఞులు వియశిష్టులకు గుహ్య మంత్రోపదేశం చేస్తుంటారు.

ఆంధ్రదేశంలో ధనుర్మాసారంభించుచే ఇళ్ళముందు పెట్టుకునే గొబ్బెమ్మలు సంక్రాంతి పండుగ మూడు దినాలు కూడా పెడతారు. ఆ సందర్భంలో కన్యకలు బృందాలుగా చేరి పాడే 'గొబ్బి పాటలు' మన జాతీయ సాహిత్యంలో అంతర్భాగాలుగా నిలవ తగ్గవనటంలో అతిశయోక్తి ఏమాత్రమూ లేదు.

భారతదేశంలో సంక్రాంతి పండుగను ఆంధ్రులతోబాటు విశేషంగా గౌరవించే వారు తమిళులు. అరవలు సంక్రాంతిని 'పాన్ గళ్' అంటారు. ఇది మొదటి సంక్రాంతి పండుగకు వారు పెట్టుకున్న పేరు 'పాన్' అనే ద్రావిడ శబ్దానికి బంగారము అని అర్థము అనగా మూర్ధ్వని బంగారు కంఠులుగల పండుగ అని మొదటి అర్థము. కాని ఇది తరువాత తమిళులు సంక్రాంతి పండుగకు చేసుకునే ఒకానొక భోజ్య పదార్థానికి నామమైంది. ఇది వారికి ప్రధానంగా మూర్ధ్యపాసన. మూర్ధ్వని బంగారు కంఠులు కలవాడు. 'హిరణ్యమేన సవితారధేన' ఇత్యాది వేద మంత్రాలు మూర్ధ్వని హిరణ్యయత్వాన్ని కేంద్రీకరించును. 'త్రై' నెలలో రావటం వల్ల తమిళులు సంక్రాంతిని 'త్రై పాంగల్' అని కూడా అంటారు.

తమిళదేశంలో ఆచారపరమైన హింగువులు సుప్రసిద్ధి గోపాలయాల్లోనూ నదీతీరాల్లోనూ సంక్రాంతి పండుగకు గుంపులు చేరుతారు. తిన్న పల్లి జిల్లాలోని తామ్రపర్ణి నదీ స్నానం చేయటానికి వీరు వచ్చే సందర్భంలోని దృశ్యాలు చూడ ముచ్చటగా ఉంటవి. సముద్ర ప్రాంత గ్రామాల్లో నివాసం చేసేవారు సముద్రతీరాలకే సంక్రాంతి స్నానానికి వెళ్తున్నారు. అనాగు నదీ జలాలకు ప్రత్యేకశక్తి ఉంటుందని, అట్టి సమయంలో పుణ్యనదుల్లోనూ, సాగరాలలో స్నానమాడితే దివ్యత్వం తమకు కూడా కొంత కలుగుతుందని వారి నమ్మకం.

పూజా గృహాలలో తమిళులు చక్రాకృతిగా మూర్ధ్వని సంజ్ఞను చిత్రించి, ఆయనను విష్ణుస్వరూపునిగా ధ్యానిస్తారు. క్రొత్తపంటకు ఆయన ఎలుగురు, ఆయన దల కలిసే మేమాలూ, ఆయన వెలుగును గ్రహించి వెన్నెలగా ప్రసాదించే

చంద్రుడు కారణాలు కనుక వారు క్రొత్త పంటలోనుంచి పొంగిని వండి నైవేద్య మిస్తారు. క్రొత్త వరికంకుల గుత్తులతో తోరణాలు గుచ్చి ఇళ్ళను అలంకరిస్తారు. క్రొత్తగుడ్డలో క్రొత్త వరిధాన్యంతో వండిన అన్నాన్ని మూటగట్టి ప్రత్యేకంగా ఒక స్తంభానికి పక్షిలోకం కోసం వేలాడదీస్తారు. ఈ ఆచారాలన్నీ తమ సమృద్ధిని, సంపదను, సౌఖ్యాన్నీ వెల్లడి చేయటానికి ఉద్దేశించినట్లు సాంఘిక శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయము.

సంక్రాంతి మరునాటి దినాన్ని ఆంధ్రులు కనుము అంటారు. యావద్భారతంలోనూ ఈనాడు గోపూజ జరుగుతుంది. గో శబ్దానికి కిరణమని అర్థము. సంక్రాంతి మూర్ధ్వనకు సంబంధించిన పండుగ కావటం చేత గో శబ్దార్థంతో అభివ్యక్తమౌతున్న గోవును సంక్రాంతి సందర్భంలో పూజించటం సమంజసం. పూర్వం ఈ సందర్భంలో ఇంద్రపూజ జరిగేదట. కృష్ణుడు 'ఇంద్రోద్ధివానసు' అపించి గోపూజను ఆరంభించినట్లు, ఇంద్రుడికి కోపం వచ్చి బృందావనంలో కుంభ వృష్టి కురిపిస్తే కృష్ణుడు గోవర్ధనాన్ని ఎత్తి గోవులనూ, గోపాలురనూ రక్షించిన గాథ భారతీయులకు సుపరిచితమైనదే.

వారపత్రికకు సెలవు

సంక్రాంతి పండుగ కారణంగా ఆంధ్రపత్రిక సచిత్ర వారపత్రిక 20-1-1954 తేదీ గల సంచిక వెలువడదని పాఠకులు గుర్తించ ప్రార్థన. సంక్రాంతి సంచిక అనంతరం 27-1-1954 తేదీ సంచిక యథా ప్రకారం ప్రచురించబడుతుంది.

స్థలాభావంవల్ల ప్రస్తుత సంచికలో పంచతంత్రం, కాలక్షేపం, ఘంటారావం, విజ్ఞాన వీధులు, బొమ్మరిల్లు శీర్షికలు ప్రచురించబడడం లేదు.

—సంపాదకుడు.

లకు సుపరిచితమైనదే. కనుము పండుగను తమిళులు 'మాట్టు

రంగవల్లర

జానకి, (విజయవాడ).

సంక్రాంతి సంచిక

పంట సిరి. పాటలు

నార్ల చిరంజీవి

బసవన్నల నదిలిస్తూ
ఉసిగొలిపి పనదులిపే

— ఓ వరాలమానా!

నందిట పన పండుం రా లేనా..ని...

మెట్టచేలా పండు మిరప

బుట్టలతో కలబోసే

— ఓ కొత్త కోడలా!

బుట్టకాపురమ్మ తట్టకెత్తేవా?

గట్లమీద జనపుపూలు

గట్లకింద మినపచేలు

— ఓ పంటలతల్లీ!

నంకు గేత్రి నంబరాలు వచ్చేనూ...

చొన్న చేని మంచెమీద

జోరుగ పిట్టల తోలే

— ఓ వయారి వదినా!

తెచ్చినకూడా పిట్టలు తనిపోయే...

నువు...

వంకనన్న వడ్లరాసి

వలివలియో పొలితిరిగే

— ఓ ముద్దుల మరిదీ!

జొన్న కూడా సరిపడదూ..నీకూ

నన్నన్నం వండి తెచ్చి పెడుదునోయ్

మున్నూటరవై రోజులు

నిన్ననమ్మి కొలిచామే

— ఓ అమ్మ భూదేవీ!

పరమాన్నం వండి నీకు పెడతామి...

ముంతంత కొప్పజుట్టి

చేమంతిపూలు బెట్టి

నొసట సిరిచుక్కదిద్ది

కళ్ల కాటుకలు రుద్ది

ముకుళుడక రాతి ఎరుపు

బుగ్గపై అగ్గి మెరుపు

కదిలితే పిడుగురెమ్మ

నిండుంటే పసిడిబొమ్మ

పంటసిరి తల్లి పయనమై మరలిందీ!

నడివీధి భోగిమంట

నట్టింట పసిడిపంట

తాతయ్య ముచ్చటలూ

పసిపాప చిరునవ్వులు

రంగవల్లికల నడుమ

గొబ్బెమ్మ వబ్బలూ

ఇంటింట నూరుపాళ్లు

ఎనలేని మంచితీర్లు

తెలుగుజాతికిది తొలిసంక్రాంతి

తెలుగు నేలకిక స్మృతశాంతి

★ సంక్రాంతి ఆచారాలు ★

పొంగళి అంటారు దీనికి పసుపులపండుగ అని అర్థం. ఈ సందర్భంలో పంట ఇంటికి చేరినతరువాత అటువంటి ధాన్యసమృద్ధి అవకు కలగటానికి కారణమైన పసుపులను పూజించి కృషివలుగు తన కృతజ్ఞత చెల్ల డిందుకోటం సమంజసం. పసుపులకు స్నానం చేయించి పసుపు కుంకుమలతో అలంకరించి వారివారి శక్తి ననుసరించి ఇతరములైన ఘంటికాదులైన అలంకారాలు చేసి, హారతులిచ్చి పాటలు పాడుతారు. సృష్టితనవాలు చేస్తారు. తాము పెట్టే వైవేద్యాలు అనుభవిస్తూ సంత సంతోభాటల సంతోషాన్ని ఎరిచుకొంటూ ఉన్న పసు లోకాన్ని మంచి ఆనందాభిలక్షణాలతో పాడుతారు. ఈ సందర్భంలో తెలుగుదేశంలో పాడే పాటలు — ముఖ్యంగా నందిపాటలు, ఉత్తమ సాహిత్యసృజనాలో ఒప్పి జాతీయతా స్ఫూర్తికొలై యున్నవి 'వీధి పండుగం వెంట విడువరమ్మ మా నందినీ, శివ నందినీ' అన్న పాటను గ్రామస్త్రీలు బాగులు తీర్చి గోవులముందు నిల్చి మహా సంతోహోతులై పాడుతుంటే ఎటు వారికైనా ఒకటే పులకరిస్తుంది.

సంక్రాంతి కనుమ పండుగనాడు తమిళ దేశంలో 'కోడె - పందాలు' వేస్తారు. ఈ సందర్భంలో వారు మోగించే వాద్యాల ధ్వనికే ఒకటే పొంగిపోతుంది. 'మాట్టు పొంగళి' నాటి 'జల్లికట్టు' అనే ఆచారం బలశాలుల శక్తిని పరీక్షించటానికి ఉద్దేశించినది. మడించిన కోడె కొమ్ముకు ధనపు సంచి కట్టి దానిని వశపరచుకున్నవారికి ఆ ధనం బహుమానంగా ఇస్తారు. అనేకమంది మల్లులు ఆ మడించిన పసుపులతో పోరాడి లొంగదీసి ఆబహుమానాన్ని పుచ్చుకుని మిత్రు ల్లో, బంధువుల్లో బలశాలులని కీర్తిస్తారు. పొంగళి పండుగ మూడవనాడు తమిళ దేశంలో కన్యకలు 'కన్నెపాటలు' పాడు తారు. ఇవి అత్యుత్తమమైన జానపద సాహిత్యము. కన్యలు ఉదయమే లేచి మామిడి తోపులకు వెళ్లి అక్కడవున్న ఏడు కన్నె శిలలకు పూజచేస్తారు. తరువాత చక్రా కృతిగా చేరి చేతులతో తాళం వేస్తూ, ఒక రీతి చిందుతో నాట్యంచేస్తూ కొన్ని పాటలు పాడుతారు. వీటికి 'కుమ్మిత్తెటర పాట్టు' అని పేరు...వంగి చప్పట్లుచెరుచు పాటలని వీటికి అర్థము. వైన పేర్కొన్న

ఏడు కన్నె శిలలు శక్తిదేవత రూపాంతరాలు. సప్తమాతృకలవంటివారు

సంక్రాంతి పండుగల్లో దక్షిణ భారతంలో కనిపించే ఆచారాలల్లో కొన్ని ఆర్య సంప్రదాయాలు. కొన్ని ద్రావిడ సంప్రదాయాలు. కాని ఉభయ సంప్రదాయాలల్లోనూ మహాశక్తిశక్తి సూక్ష్మపాసన; సూర్య సంబంధమైన గో (కరణ) పూజ. బ్రహ్మ స్వరూప ముదయే, మధ్యాహ్నం మహాశివరమ, నాయం ధ్యానోత్పదా విష్ణుం, త్రిమూర్తిశ్చ దివాకరః — ఇత్యాది ధ్యాన శ్లోకాలనుబట్టి భారతీయులు సూర్యుని మహా విష్ణుస్వరూపునిగా భావించి పూజిస్తున్నట్లు వ్యక్తమౌతున్నది. ఆయన, మార్గాన్ని సర్వరూపాన్ని ధరించి నిత్యం అడ్డగించే మండవరాక్షసులను పారద్రోలటానికి సంధ్యావందన సమయంలో మంత్ర జలాలను బ్రాహ్మణలోకం ప్రతినిత్యమూ అర్పిస్తున్నది.

[“ఉద్యస్త మస్తం యస్త మాదత్య మభి ధ్యాయన్ కుర్వన్ బ్రాహ్మణో విద్వాన్ సకలం భద్రముస్తుతే” — ఉదయాస్తమ యాలతో స్వయంప్రకాశంగల సూర్యుని ధ్యానంచేస్తూ ప్రదక్షిణంచేస్తూ ఈసూర్యునే పరమాత్మునిగా ఎరిగిన జ్ఞాని సకల సుఖాలనూ పొందుతాడు — శ్రుతి.]

సంక్రాంతి సుందరి

ఉత్పల సత్యనారాయణాచార్య

అంతరమందు పువ్వరథ

మాపించివాలున భూమిపైని కా

లెంతయుమోపి - మేలిముసు

గించుక నెత్తి కపోలపాళికా

కాంతులు ప్రస్ఫుటింపగ - ము

ఖమ్మన నవ్వు నటింప వచ్చె, సం

క్రాంతికుమారి చేతుల నొ

కానొక పూలనరమ్ము తోడుతన్.

నాద్యగ్నిభుల నందనోప పనిలో

నకదాగి ప్రాభాతవే

ళాదివ్యోత్సవ సంప్రపల్లిత తుమా

రస్నిగ్ధ పుష్పాల నీ

పాదాబ్జస్ఫురితాంక రక్తిమ రహిం

పక రమ్ము - రారమ్ము నీ

వీదారింబడి నాకుటీరమునకే

ఏ తెంచుమా కోమలీ!

గమకమ్ముల్ విదళించు గంధవహు తె

క్కల్ రెంటిపైకెక్కి పో

దము రారమ్ము - లతావితాన నుమనో

ద్వారమ్ము లావిష్కరిం

తముదేవీ! తడవేల మాయానిమిరా

నక వాసరార్థమ్ము వ్య

ర్థముగాఁజొచ్చెడి నవ్యయావన వసం

తశ్రీల నోలాడగన్

మృదులసంచార మలయ సమీర మీపు

గంధకుసుమ కోమల పరాగమ్ము నేను

స్వర్ణ సంక్రాంతి సౌమనస్యములజల్లి

ఇండ్ల వాకిళ్ల వాసింత మిర్చురమును

స్వాగత మిత్తునీకు నవ

సస్య సమృద్ధుల మాగృహమ్ముకుక

రాగలవేని - బంతి పువు

లక ములుగోరిట పూలనల్లి పు

న్నాగ నరమ్ముసంగుడు - ఘ

నమ్మగు విందును జేతుఁజూడు మ

భ్యాగతివైనచో నవన

వాన్నము గుమ్మడికాయ కూరలన్

ధరణిదాగిన ఈ పురాతన దినమ్ము

ఈ యువస్సున నవజన్మ మెత్తివచ్చి

ఎంతక్రాంతందనమ్ము - ఎంతెంత గూర్చి

సర్వజనులకు సంక్రాంతి పర్యవయ్యె!

రంగు రంగు పూలు! రైతాంగపుంబూలు

పల్లెపిల్ల జడకు బంతిపూలు

సిగ్గ పరిమళాలు! ముగ్ధసురభిళాలు

నడివయసు పడతికి నవరసాలు!

దురధి గమమ్ములయ్యెడిని

త్రోవలు చుక్క-మెఱుంగు త్రోవలై

తరుణుల మోహవాగురల

తాపులునై కడునల్లిబిల్లి జం

జరు వలతీవలై మెరసి

చుక్కల ముగ్గులు పల్లెపల్లె గ్ర

క్కిరిసి నమైకతా విభవ

కీర్తులు చాటుచునున్న పెంతయున్

లడుగో! వచ్చినాడు హరిదాసుఁడచటికి

చిట్టితల్లిబుల్లి చేతులెత్తి

పెట్టుచుండె మురిసి చిచ్చమ్ము, నాతఁడు

వంగివంగి కయికొనంగ వలసె

గుమ్మడికాయ చెంబు తల

కుక బిగియించియు ద్వాదశశోధ్యపుం

డ్రమ్ములుదిద్ది, పచ్చడము

నక నడికట్టు బిగించికట్టి హ

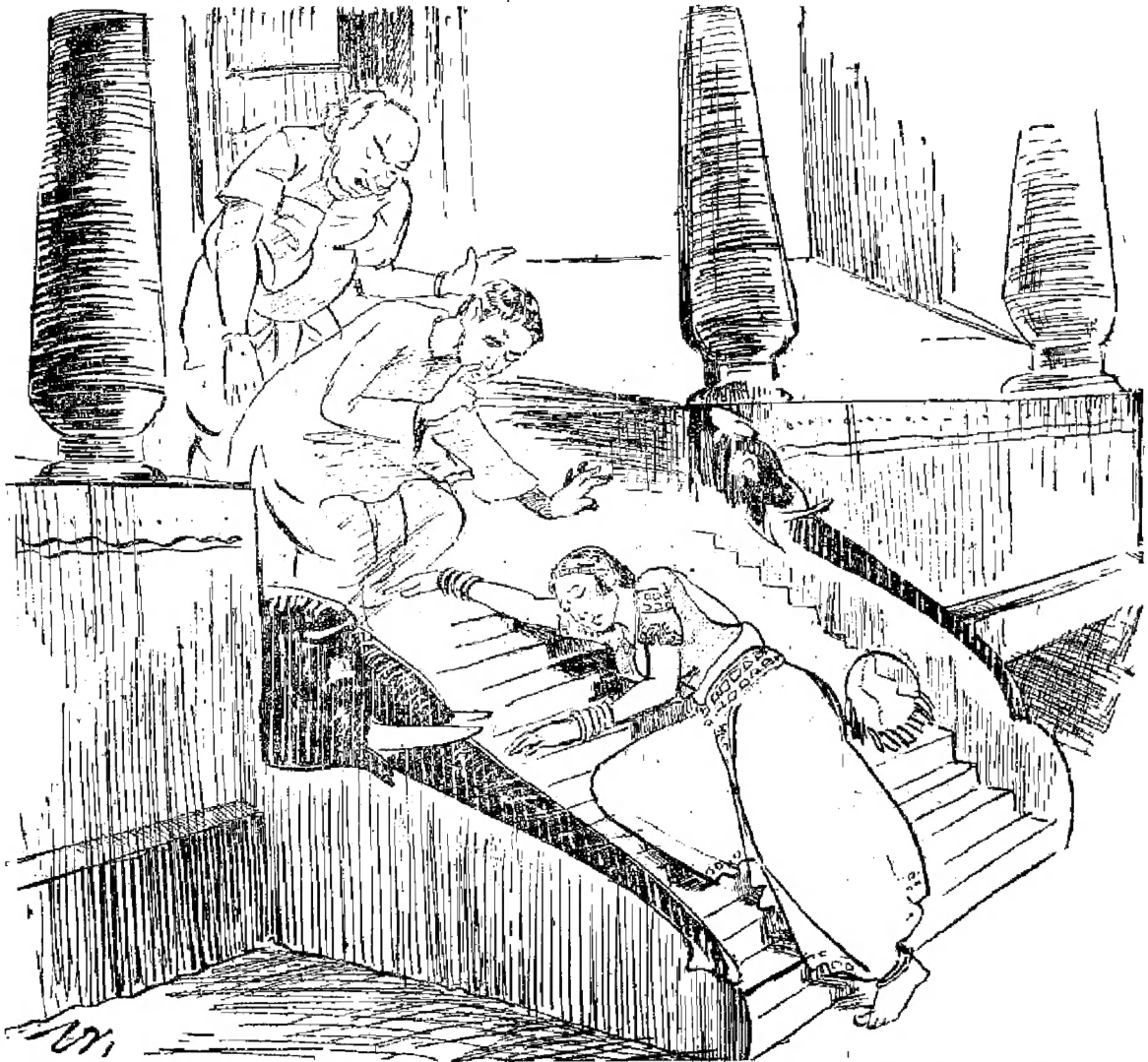
స్తమ్ముల ద్రిప్పికొంచు చిటి

తాళములక "హరిరంగహరి" గీ

తమ్ముల నాలపించు హరి

దాసుఁడు నేడు ప్రసన్నుడయ్యెడికా.

లంబాడిపిల్ల... చీడిలమీద పడుతున్నట్టు వాలిపోయింది.... ఇది మందు ప్రభావమా? ఈమనిమ్మ దొంగయెత్తు వేసిందా?

దానికి ఖర్చు కాక తప్పకు పోనీ తాను కోరినట్లు కలిపి వా ఇల్లాలు అయినా తేలికపూచిదే పుణ్యమూ పురుషాదుకూ కలిసివచ్చింది.

‘హరహరా! సాంబశివవా!

క్రైలాస వానీ!

జంగందేవర కేంబంపూరించి, గంటవాయిస్తూ వస్తున్నాడు ఆపొట అతినిరాగం వింటే, ఎంత నిరుత్సాహం పొందేవాళ్ళ కయినా కొత్తప్రళలు పులుకొనివస్తాయి ప్రాద్యక్షుకొంది ఆవిడ పీథిగో ముగ్గులు పెట్టు ఉంది. నిమ్మరక్తులు - ఎగురింటి వాళ్ళకోడలు - పండుగలకి పుట్టింటికి వెళ్ళలేదు. ఇక్కడే ఉండిపోయింది వాళ్ళ

మామగారు కగ్గోటకు తాపట్టిననుండే టిక్కెట్ల మూడేకాళ్ళు అనేరకం కొడుక్కి వాచీ, కొని యివ్వలేదని నిర్మూలవారి మీద పంలేం! ఆ కొడుకు వట్టి చెవల వాడెమ్మ తండ్రిచాటువాడు! ఎంత చెప్పితే అంత - గిరిహించి చాటి బయటికి రావడమే అసంభవం ఆ పిల్ల ఆదృష్టం మరీ! ఎప్పుడుమాచినా కలకలా నవ్వుతూ ఉంటుంది తన నవ్వులాగే ఎంత పెద్ద ముగ్గు పెట్టింట్లో గుమ్మారికి ఎంత నిండుగా ఉండో? ‘సెలెటిసి చానిలో గుమ్మడి లూలు, గొప్పబంతుకు చక్కగా పెట్టింది ఈ బంతిపూలు చావట్టిలూలు దండలు గుచ్చిరమ్మనికీ కట్టారు ఎంత బాగున్నదో,

వాళ్ళయిల్లు! మన దొంగలూ బంతిపూలు చేసుతిపూలు బాగా పూస్తాయే కాని ఎందుకు? వాటిని చూచేవాళ్ళేలేదు. ఇరుగు పొరుగువాళ్ళు కొనుగొనిపోతారు అమ్మాయి వచ్చిన తర్వాత దండలు కట్టుందేమో! దానికి అలాంటి శ్రద్ధలులేవు చండ్రిపిల్ల శివన ఒకటా? ఏమి చేస్తుందో! మన యింటికి ఇంతవరకు నుకక తేరా లేదుమరీ! స్నానంచేసి వచ్చే గోవున - అమ్మాయి వచ్చేవాళ్ళకి వియ్యం వడ్డిస్తే మంచిది! వచ్చేవాళ్ళు వెళ్ళేవాళ్ళు బిచ్చగాళ్ళు, నాగ భూషణం గారు వియ్యం వేసిన పెద్దబుట్ట కొడుకు పేరభద్రదానికే అమ్మగొంచి వెళ్ళి పోయారు

లతాంతార్థ రాగంబు లంబాడి

గాని పండగకి వెళ్ళడట. మొగంవాచీ టట్టు చీవాట్లు పెట్టాలి, వాడికి వాచీకాదు. వాళ్ళగొడవ మనకెందుకు? నా పెళ్ళిమాట యీ సంవత్సరం అయిపోతే బాగానే ఉంటుంది. నన్ను వి పిలచూచినా అలాగ చుర చురలాడుతూ చూస్తుంటే! అమ్మ నన్ను కొఱకంచు అంటుంది. నేనేం చేశానని? నేను బాగాఉండనా? బాగానేఉంటానే! మా విన్నప మాయ్యకూతురు నన్నెంతో మెచ్చుకునేది. ఆ పిల్లకి పెళ్ళి అయి యిందికాని దానిని చేసుకున్నా బాగుండి పోను. ఎవరికినచ్చిన పిల్లల వాళ్ళకు చేస్తే లోకంలో ఇంతమంది 'దేవదాసులు లేక పోదురు! కొంపదీసి నేను దేవదాసును అవుతానా? ఎందుకు అవుతాను—నా కలాంటి 'పార్వతీ' లేదు. 'పంధముఖ' రాదు!

వెంకుపంతులుగారి కోడలికి గిరిశం లవ్ లెటర్లు రాకాడట. ఈ అమ్మాయికేనా? అత నెప్పటివాడో? ఫిఫ్! తప్ప తప్ప! ఇప్పుడు నాకేసి ఆ అమ్మాయి నవ్వుతూ చూస్తుంది. మాయింటికివస్తే చాలకోపంగా చూస్తుంది. అర్థంఏమిటి? ఆడవాళ్ళ చూపులకి అర్థం ఏమిటి? నారికేళ పాక ముగ దే కామినీ చూడయ కావ్య రస గ్రహణ మ్ము నెచ్చెల్లి...నాటకంలో ఏ రాగంలో పాడాడు చెప్పా? బాగాఉంది పద్యం? ఈ ధోరణిలో వీరభద్రం ఆలోచిస్తున్నాడు.

“బొట్టగలతల్లి...బాబూ, మీకు పెట్టమీద మనస్సుపోతది. పెట్టమందు ఇస్తాను తీస్తానా?” అంటూంది కోయవడుచు! అలా గంటూ చేరువగావచ్చి మత్తుమంతు వేసి నట్టు మాటాడుతూఉంది!

అవును—వీళ్ళు మందు లిస్తారట—ఆ మందులు పనిచేస్తాయా?

“మీకు చక్కని చుక్కమీద ఉంది— ఈ మందుతీసి బొట్టుపెట్టితే పెట్ట బుట్టలో పడుతాది తీయవోరా!” అని తన బుట్టలో నించి బూడిదతీసి యేదో చెప్తావుంది! నిజ మేనా? అని వీరభద్రం లోభపడ్డాడు. ఒక తవ్వెడుబియ్యం కోయదానిబుట్టలోవేశాడు --స్నానంచేసి—కో తబట్టలుకట్టుకొని అడి నాసట పెట్టుకొని—ఆ బొట్టు ఎవరుచూస్తే వాళ్ళు వెంటపడతారట! మందు పనిచేస్తే బాగానే ఉంటుంది! ఇదంతా ఎలాగ పని చేస్తుందో? తీరాప్రయత్నిస్తే! ఒకటిరెండు షాడితేనే తప్ప వైద్యుడుకాదు.

తాటాకు గిలకబుపట్టుకొని ఎఱుకలది వస్తోంది. పిల్లలకికొనాలి. ఇంతలో వెదురు

కట్టలతోచేసిన బూరాలు. ఆ కోయదొర ఎంత చక్కగా వాయిస్తాడో! తమాషాగా ఉంది. ప్లాటులాగేఉంది. ఇదే బన్నానీ అంటారు. వాడిలాగ తాను వాయింద గలడా? తవ్వెడుబియ్యం ఇస్తే ఒక పిల్లన గ్రోవి!

“ఏమిటా అబ్బాయి! భద్రం! బియ్య మన్నీ భాళీచేశావు. అడ్డమైన సామానులు ఈ బియ్యం పడబోసికొంటున్నావు! వెళ్ళు స్నానంచేసిరా” అని ఒక్క గదుముగదిమి నాగభూషణం గారు పి ధి అరుగు మీద నించున్నారు. బిళ్ళగోవీపంచె విధూతి పిండికట్టు. అపరమాహేశ్వర మూర్తిలాగు న్నారు. ఆయన తలం పైసెఱిసిందికొనిమనిషి పిడుగులాగ ఉంటాడు. కొంతమంది ఎంత కాలమైనా నిత్యయావనులుగా ఉంటారు. నాగభూషణం గారు ఆ కోవలో చేరిన వాడే! అరే! ఆ పాముల బుచ్చిగాడు. ఎప్పుడుచూచినా ఒకలాగే ఉంటాడు, కడ్డీ ముక్కలాగ! ఆ నాగస్వరం ఊడితే చక్కగా ఉంటుంది. ఎప్పుడూ తప్పకుండా ఒళ్ళుతెలియకుండా ఉండేవాళ్ళు; వీళ్ళు ఈ రోజుల్లో ఎలాగుంటున్నారో! ఏం? బాగానే ఉంది. పెద్దకాపుగారి దగ్గర రెండొందలు దాచుకున్నాడట వీడు. క్రిందపేడు వీడి కూతురిమీద తప్పేస్తే అది

‘బొట్టగల తల్లీ, బొట్టగలతల్లీ— బొట్టకోడలాస్తదో బొట్టకోడలాస్తదీ? అంటూ కోయమనిషి - కళ్ళు తిప్పకుంటూ మెడలోని పూసలు మిలమిలలాడిస్తూ వచ్చి పాడుతూ ఉంది. బొట్టగలతల్లీ సరి - బొట్టకోడలు బొట్ట కోడలు ఏమిటి? నాకువద్దు. నేనిన్నాళ్ళు పెళ్ళి చేసుకోలేకనేమిటి? మంచి పిల్ల రావాలనే ఇంతసేపు ఆగాడు అబ్బాయి! ఆ యెదురింటి వెంకుపంతులుగారి కోడలు. ఎంతచక్కగా ఉంటుందో! గుమ్మడిగింజ లాగ అలాంటిపిల్ల తనకి భార్యఅయితే?— ఆ పిల్లకి తగిన మొగుడుదొరకలేదు, కాకి ముక్కుకి దొండపండు! ఆ శ్రీరామమూర్తి చూడు—నల్లగా కొఱవిడెయ్యంలాగ ఉంటాడు. వాడు చుట్టలుకూడా కొలుస్తాడు. చుట్టలవాసన ఎలాగ భరిస్తుందో!—అంత గుకుమారమైన ఆ అమ్మాయి. తనకి ఆవాసనే గిట్టదు!—దుర్భరం! వాళ్ళు ఎలాగ బాధ పడితేనేం? ఆ పిల్లకి మొగుడంటే ఇష్టమల్లే ఉంది. ఎప్పుడుచూచినా ముఖం నవ్వుతూ ఉంటుంది. వీడికి యింతోటి, మహాయోగ్యు వాచీకావాలట, వాచీ. అది కొనిస్తే

తీసుకోవడానికి ఆ రెండోదలూ అయి పోయాయి. నాగస్వరం బాగా ఉండు తాడు, పాముల బుచ్చెయ్యి. వాడికొడుకే ఆ వచ్చెవాడు. వీడూ వాయిస్తాడు నాగ, సారపుకాయ!

నాగస్వర మూడితే నాగులకు నిద్ర... మల్లికాసులవాళ్ళు - ఏటా వచ్చి నడవలో ఆటకట్టారు. “ఇక్కడ వెలిగిన దీపారాధన తిరిగి కరణంగారి లోగిలివద్ద వెలుగో!” అంటాడు. కట్టసాము బాగా చేస్తారు వాళ్ళు. ఈ కాలపువాళ్ళకి ఏమీ చేతకాదు సుమా!

వాడింకా వీరణం తామమర్పాలంటి డేమరం వాయిస్తున్నాడు... పెద్ద చప్పుడు. వద్దు... బియ్యం వేసి పంపించేయ్యాలి. లేక బోతే పెద్ద గోలచేస్తాడు! నాగభూషణం గారు ముష్టి వేసి వచ్చాడు. వాడు ఆ ముఖపు తిరిగిపోతే ఇంతలో గంగి రెద్దులవాడు వచ్చాడు.

బాబు గారికి దణ్ణం పెట్టు

అయ్యగారికి దణ్ణం పెట్టా

దూడూడూడూ వెంకన్నా పెద్దమ్మాయి కొడుక్కి గంగి రెద్దువాళ్ళంటే ఎంతో యిష్టం! వాళ్ళకి డబ్బు వేసి ఇంతమంది కొడుకులు కూతుళ్ళు కలగాలి అని దీవించుకోవాలి. 14 గురు మగపిల్లలు 12 గురు ఆడపిల్లలు అని వాడు చెప్తే ఎంత సంతోషమో! పిప్పిపిల్లలు.

“బాబు గారికి దణ్ణం పెట్టా!”

“ఒరేయ్! అవన్నీ వాయిచి నక్కర లేదు - ఉండు బియ్యం వేసిపంపిస్తాను” అని నాగభూషణం గారు ఒక పోలెడు బియ్యం వేసి చేతులు దులుపుకొన్నారు. అబ్బా! ఎంతమంది బిచ్చగాళ్ళు!

అదిగో పెళ్ళాడే బీబీనాంచారి

పెళ్ళాడే బొమ్మ! - అంటూ

బీబీనాంచారమ్మ వచ్చింది. ఇంక ఇలాగ తండోపతండాలుగా వస్తూఉంటారు. ఈ పద్ధతి యొక్కదా లేదు. పండుగలకి తండోప తండాలుగా తరలిరావడం, కలిగినవాళ్ళు యీ పేదల కింత పెట్టుకోవడం, ఒక్క తెలుగువాళ్ళకే చెల్లింది. పెద్దపండుగ! పండిన ధాన్యం యిళ్ళకువచ్చే పండుగ! పసులూ అవీ పూరి అయి అంతా తెరిసిగా ఉండే పండుగ! ఆబాలగోపాలమ్మా చేసుకుంటారు. ఆటపాటలతో -

అరుగో! కాస్తులు గారు వచ్చారు. సంక్రాంతినాడు చేయవలసిన తర్పణాల మాట ఆలోచించాలి. నాగభూషణం గారు పురోహితులయిన కాస్తులుగారితో లోపలికి వెళ్ళారు!

బాగా బాముప్రాధేక్కింది. వీరభద్రం స్నానంచేసి బట్టలు వేసుకొని వీధిలోకి

వచ్చి నించున్నాడు. “బొజ్జాగల తల్లీ!” బొజ్జగల తల్లీ!” మగో కోయది! ఇందా కోయది మంచిదే. ముదిచ్చింది. జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆ మంగుతీసి... వణకుతూవున్న చేతితో నొసటమీద పెట్టుకున్నాడు. పెట్టు కొని యెదురించి టి వైపు పరీక్షగా చూస్తున్నాడు. ఎవరూ కనిపించడం లేదు. ఎదురింటి వెంకు పంతులుగారి కోడలు లోపల ఎక్కడ ఏ పనిలో మునిగి పోయిందోకిటికిలోంచి మాచినా ఎవరూ లేరు! స్నానాల సమయం, వంట పనులు! ఈసమయంలో ఎవరు కనిపిస్తారు? చూడాలని వెళ్ళిచూపు చూడటం తప్ప!

చకాచకా చకాచకా

కత్తులు కొట్టిన చప్పుడు. ఆ కత్తులు అడిస్తూ ఒక అందమైన పిల్ల వచ్చింది. మంచి వయస్సులో ఉంది. తలమీద ముసుగు. స్రవకల్లలాలు చుట్టినట్లు గుబ్బలతో రంగుబిళ్ళలు వేసి కుట్టిన గుత్తమైన రవిక. చెవులకి చేతులకి, మెడలోను ఒడిలోను బరువైన ఇనుప నగలు. వాళ్ళే జాతి వాగో! ‘లంబాడి’ వాళ్ళంటారు వాళ్ళే యేమో! అదేం భాష? అలాగ మాటలాడుతుంది! అర్థం కాదు. పిల్ల పిటపిటలాడుతూ మంచినయసులో ఉంది. ఈ కత్తులెందుకు? కత్తులు చూస్తే భయం వేస్తుంది. పూబోళ్ళు కటారిక త్రియత్! - చాకులాంటి పిల్ల!

“కత్తి కొంటారా?” అని అడుగుతోంది. కొంటారా చస్తారా అన్నట్లు ఝుజిసిస్తోంది. వీరభద్రం ఏదో మాటలాడబోయాడు. లంబాడి పిల్ల అతనికేసి దీక్షగా చూచింది. భద్రం పెట్టుకొన్న బొట్టు కనిపించిఉంటుంది! అదేమిటి అలా షెరిదానిగా చూస్తుంది? పెటమందు పని చేస్తూ ఉందా ఏమిటి? కోయది గట్టిదే! వీళ్ళు ఎంత కయినా తగినవాళ్ళు. ఎంతెంత పనులైనా చేయగలరు! ఇదేమి కర్క! తీరా ఇది వెంట పడితే? అప్రతిష్ట! నాన్న యింటిలో ఉండనీయదు. తరిమేస్తాడు. ఇంకా పరీక్ష ఒకటి పాస్తు కావాలి. ఛా! ఈ మనిషిని వదులుకోవడం యెలాగ? కత్తి కొనేస్తేనో! ఒక రూపాయి యిచ్చి కత్తి కొన్నాడు అలాగయినా వదిలిపోతుందని! ఆ లంబాడి పిల్ల కదలదు. పైగా పాతబట్టలు కావాలి. గంజి పొగ్యాలి! అమ్మతో చెప్పి అన్నం పెట్టిస్తేనో! మడి కట్టుకుంది. ఎవరూ తినకుండా యీ లంబాడిదానికి పెట్టుందా? పెట్టరు. ఒక సీతాఫలం పెట్టితే సరి! దానితో ఆకలి తీర్చుకుంటుండేమో!

వీరభద్రం ఒక సీతాఫలం పెట్టి వెళ్ళి బొమ్మన్నట్లు అడిగాడు. లంబాడిపిల్ల కదలదు. వీరభద్రంకేసి చూచి వెలిగినా నవ్వుతుంది. వింతగా చూస్తుంది. తిప్పవేసి

కూర్చుంది. సీతాఫలం తిని కడుపునిండా నీళ్ళు తాగింది. ఆ కత్తులమూట అక్కడ పెట్టి, అరుగుకి చేరబడి గుమ్మంవీడిలమీద కూచుంది. వీరభద్రానికి భయంగా ఉంది. ఇదంతా ఆ కోయది ఇచ్చిన పెట్టమందు గుణం అని చెప్పి లోపలికి పోయి బొట్టు చెరుపుకొని వచ్చేవాడు. బుద్ధి వచ్చింది అన్నట్లు లెంపలు వేసుకున్నాడు ఇంకా న్నడూ ఇలాంటి పనులు చెయ్యకూడదని.

లంబాడి పిల్ల అలాగే కూర్చుంది. సొమ్మ సిల్లినట్లు కూర్చున్న తే పశిపోయింది. చీడి మీద పడుకున్నట్లు వాలిపోయింది. ఆ వాలి పోవడంలో పయట జారి ఆమె యవ్వనం అంతా కనిపిస్తూ ఉన్నట్లు కనిపిస్తోంది. వీరభద్రం సిగ్గుపడిపోతున్నాడు. కళ్ళు మూసుకున్నాడు!

ఎవరైనా చూస్తే ఏమనుకుంటారు? ఇది మంగు ప్రభావమా? ఈ మనిషి దొంగ యెత్తు ఏమైనా వేసిందా? ఒక పశుమిల్ల అలాంటి దుసులుతో ఎగురుగా తిన ముందు పడిఉంపటం బాగా లేదు. ఏం చేయడం? దీనితో ఏం కొంప మునుగుతుందో?

నాగభూషణం గారు బయటికి వచ్చారు. చూశారు. “ఇదేమిటా భద్రం! ఈ పిలను వీధిలో పడుకోనిచ్చావు? పంపించెయ్ -” అని ఆయన చీదరించుకొన్నాడు. ‘పైగా స్పృహ లేనట్లుగా ఉండే? భద్రం కిమన్నాస్తే మాటలాడడు. ‘లేలే’ అన్నాడు. ఆ పిల్లకి వీళ్ళగడవ విని పించడంలేదు.

ఏమిటి జరిగిందో చెప్ప అని నాగభూషణం గారు తన వెళ్ళిబాగుల కొడుకును నిలదీసి అడుగుతున్నాడు. శరపరంపరగా మీద పడే ఆప్రత్తిలకి ఏజవాబూ భద్రం చెప్పలేక తడవకుతున్నాడు. మాట పెగలదు. లంబాడి పిల్ల కదలదు. వీరభద్రం చివరికి సంగతి చెప్పాడు. ‘పెట్టమందు బొట్టు - ఆపిల్ల చూడడం - నవ్వుతూ పడి పోవడం ఇవన్నీ నాగభూషణం గారి బుద్ధికి నిజంగానే ఉన్నాయి. అప్రతిష్ట! తీరని కళంకం! ఇన్నాళ్ళూ పెళ్ళిలేకుండా ఉన్న తన ఏకైక పుత్రుడికి ఒక లంబాడి పిల్ల నిచ్చి పెళ్ళి చెస్తాడా? వాళ్ళు చేసుకోవద్దా? వాళ్ళు ఎన్నో కట్టుబాట్లు పెట్టుకుంటారు. చూస్తూ చూస్తూ ముక్కుకంపమీద చెంగు వేళాడు భద్రం. అది చిరగకుండా వెనక్కి తీసుకోవడం యెలాగ? పెట్టమందుకొనడం ఏమిటి? ఆ పాడుమందు లెందుకు వీడికి? అవి ఈకోజాల్లో కూడా పనిచేస్తాయన్న మాట - ఇదిమాచి ఆ కాస్తులుగారయితే వెళ్ళిపోయారు కాని ఇంకెవరైనా చూస్తే ఊరిలో తలెత్తుకోలేము! ఈ కంకను డబ్బా గుంజాకోవాలని యీపిల్ల యెత్తునయ్య

లతాంతర్గంగాగంబు లంబాడి

కదా! అబ్బ! ఆడవాళ్ళని నమ్మకూడదు. ఎంతయినా చేస్తాను! కాక వీడికి పెళ్ళి కాక ఈ చిక్కు వచ్చి పడింది. తిన్నగా ఉండటంలేదు. ఆ వెంకటపంతులు గారి కోపం వైపు ఎందుకు అలాగ చూస్తాడు? రెండు మామసారులు కూకలేకాను. వాళ్ళ అమ్మ చేతకూడా చెప్పించాను. బుద్ధిలేకు. వాడి నని ఎలాభం? ఇంతకాలం ఘోరిక బ్రహ్మచారిగా ఉండినా చూడు బుద్ధిలేదు. ఈ లగ్నంలో ఏ సంబంధమైనా చూచి ముడి పెట్టివేస్తాను. ఇప్పుడీ చిక్కుదాటి బయట పడాలి కదా! ఈపిల్ల అలాగ పడిపోయి ఉంది - ముఖంమీద నీళ్ళు కొట్టి చూస్తాను ఉండు!

నాగభూషణం గారు ప్రశంసచికిత్స వంటిది చేశారు. ఆపిల్ల మంచినీళ్ళు తాగింది. కడు లోంది. కాని పూర్తిగా స్పృహ రాలేదు. పొద్దుటినించి విన్న పాటలన్నీ తలలో మెదులున్నాయి. సంగుగ్రూట ఇంటి ముందర ఈ అఘాయిత్యమేమిటి? నలుగురి లోను తలవంపులు! ఎవరినైనా డాక్టరిని పిలిపిస్తే! ఇంకెవ్వరు? ఆయనాక్కడే! శృంగారం! వస్తాడా? ఎంగురు రాకు? దిబ్బిస్తే సరి! ఇలాంటి దిక్కులేదంటే. డబ్బుయ్యకుంటాడా? “ఒరేయ్ అబ్బాయి? డాక్టరిని పిలుచుకొనిరా!”

“కందునాన్నా! ఇది నా పెటమందు గుణమేమో!”

“నీముఖం! నే చెప్పినట్లు వెళ్ళి డాక్టర్ గార్ని పిలుచుకొనిరా!”

డాక్టరు గారు వచ్చేలోపున నాగభూషణం గారు లోపలికి వెళ్ళారు ముసలావిడవచ్చి చూచింది. పనివాడు వెంకన్న కనిపెట్టుకొని వున్నాడు. లంబాడిపిల్ల కడులూ ఉంది. కాని ఇల్లు విడిచి వెళ్ళేటాలో తేను.

ఇంతలో ఒక పెద్ద మరగా వచ్చారు! లంబాడిమూక. ఆడవాళ్ళ మగనాళ్ళ! నుంపు! అందరూ ఒక ఉప్పెనలాగ వచ్చి పడ్డారు.

“నింబాబు? ఏం చేశారు? అని కేకలు వేస్తున్నాను. ఆ వాలకం చూస్తే వీళ్ళందరూ ఒక దగ్గరూ తికని బయలుదేరినట్లు కనిపిస్తున్నారు! నాగభూషణం గారు లోపలినించి బయటికి వచ్చారు. ఈ సందడికి చూసు ప్రక్కల యిండ్లవాళ్ళు వచ్చారు. డాక్టరు గారూ వచ్చారు. ఘాటయిన మందు వాసన చూపించారు. వెంకటపంతులు గారి కోడలు పురుపురా చూచింది. వీరభద్రం తలయెత్తుకోలేదు.

నాగభూషణం గారు తలెత్తుకోలేకుండా ప్సారు. ఏమి అభాంశం మీదపడు

తుందో? ఇంతవరకు ఊరిలో పెద్దతలకాయ లాగ బ్రతికాడు: ఈ అవమానం ఎలాగ భరించడం?

డాక్టరు పరీక్షచేసి భయంలేదన్నారు. అది ఒకరకం మూర్ఖు, ఫిట్టు, అని తేల్చారు. మందు ఘాటుకి, లంబాడి పిల్ల లేచి మంచినీళ్ళు తాగింది. ‘అమ్మయ్య బ్రతికించిందిరా బాబూ ఫరవాలేదు’ అని త్వరగా నాగభూషణం గారు లోపలికి పోతున్నారు. అక్కడ ఉంటే ఆపిల్ల ఏం అనరాని మాటలు అంటుందో, ఏం పరాభవం వస్తుందో అని!

వీరభద్రం భయంతో చిక్కుచిక్కు చూస్తున్నాడు.

ఆపిల్లకి తెలివవచ్చి ఏం చెబుతుందో అని!

“ఒహా! ఈ బాబ్బీ నన్ను బ్రతికించారు” అని యింకా తన భాషలో నుక్కతిప్పకుండా ఏగో మాటలాడింది. ఆ ముతా వాళ్ళందరూ “అయ్యో గారు! ఈ పిల్ల ప్రాణం దక్కించారు: మీదీ మేలూ మరణి పోతే...” అని వాళ్ళలో మరూ పెద్ద లంబాడి అమ్మ అన్నది. ఆవిడ ఆ పడుచు పిల్ల తల్లి. అందరూ లేచి దణ్ణాలు పెట్టి నెళ్ళిపోయారు.

డాక్టరు గారికి అయిదురూపాయలతోటు చేతిలో పెట్టబోతుండంటే, అనాధ బాలి కను చికిత్స చేసినంత మాత్రానికే చాచీను కుంటానా? వద్దలెండి అని వెళ్ళిపోయాడు డాక్టరు శృంగారం!

వీరభద్రం - ఆ ముతా వెళ్ళిన నైపు చూస్తున్నాడు. వెంకటపంతులు గారి కోడలు వింతగా చూచి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. ఇంకా ఇరుగు పొరుగు వాళ్ళకూడా ఎవరి యిళ్ళలోకి వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. పెద్ద కేరటాలు వచ్చిపోయినట్లుంది.

నాగభూషణం గారు ఆశ్చర్య సంభ్రమాల్లో అరుగుమీద పచారీ చేస్తున్నారు.

ప్రొద్దుటనించి విన్న పాటలు లతాంతర్గంగాలు వినపడుతున్నాయి గోలగా, గజబిజిగా!

“పాలక పెలి కాయన గారా!”
“హరహరా! సాంబ శివశివా!”
“పెళ్ళాడే బామ్మ!”
“బొజ్జగల తల్లి బొజ్జగల తల్లి—
బొజ్జగల కోడలు వస్తానీ బొజ్జగల కోడలు వస్తాడి.”

గాలికి చెట్లు రొదచేసినట్లు - మనస్సులో కంగారు. వీరభద్రం మాత్రం వాన వచ్చి వెలిసినట్లు కుదటపడ్డాడు. ఆ తల్లిబుబు మన

సి. నారాయణరెడ్డి

చీకటి పెదవులు నాలోపల
జీవన వేణువు పూరించెను
కాంతి కరములు నా కన్నుల
గాఢ తమోభారం దించెను.

హైమంత నిశీధం నాలో
అంగారం రేకెత్తించెను
ఆషాఢ యోదం నాలో
యోషావిరహం పొరలించెను.

ఉరిమిన ఆకాశం నాలో
ఉన్మాదం ఒడలెత్తించెను.
తరళ తటిల్లానం నాలో
తారుణ్యం పడగెత్తించెను.

ఆరవి కర్పూరం నాలో
ఆశానీపం ముట్టించెను
అందని మందారం నాలో
అనురాగం ననలెత్తించెను.

నాలోన ఉషస్సులు కూరిసెను.
నాలోన తమస్సులు మెరిసెను
నాలో పావన శీవన సం
ధ్యాలాసెక కింకిణి లొంగసెను. ★

స్వల్పాని తలపుల ముఖపుల్లో అర్థంలేని ఆలోచనలు. ఆ ఆలోచనల సందులో ఆకారంలేనిపాటల వరుణలు! తీగలేని వీణ: వీణలేని రాగం, తానం, పల్లవి.
భుజంగ ప్రయాతం బుభుక్షి మాతం
లతాంతర్గంగాగంబు లంబాడిలంగా!
ఈ పాటలోని కూనిరాగాలు చినిగిపాతల జలుగు రంగులుగా నిల్చుచీరల చిరునవ్వులుగా శిరస్సులో చిడిముసులుపెట్ట చెదరిన తలపుల్ని చిందర వందర చెప్తున్నాయి. ★

మహానాటకము

అనగనగా - మహారాజు: ఆయనకు వలమాలిన గాజ్యం.

ఆరాజ్యంలో ఎన్నడూ అతివృద్ధి లేదు, అనావుసి లేకు: ప్రజలకు ఏ యాతిగాధలూ లేవు.

ఏలేమహారాజుకు ఏమీపనిలేదు. ప్రాద్దు పోవడంలేదు.

చూసిచూసి ఏమీపాలుబోక, చివరికి ఒకనాడు మహామంత్రికి కబురుచేశాడు, ఉన్నవాడున్నట్టుగా వచ్చి దర్శనం చేసుకోమని.

ఒక్కరైతుగంలో జవాబు వచ్చింది - రాజేనని -

ఎందుచేతి? - మహారాజే స్వయంగాబయలు పోర వెళ్ళాడు, కనుక్కుందామని

గుమ్మంలో కూచుని, నిశ్చింతగా అంధాగిలు వగుక్కుంటూ ఉన్నాడు అబ్రాహామం -

‘ఏం మహామంత్రి!’
‘నన్ను ఆపేరున నిలవద్దు!’
‘ఏం?’
‘నిన్ను చేతు!’
‘నీకా - నాకా!’

‘ఉభయాలకూ! - నాకు ఏడువనకల పుట్టిన ప్రతికుర్రమంత్రి-కార్య కలాపాల్లో మునిగి జేలుతూ, - దిగంత విశ్రాంత యోగో విరాజితుడౌతుంటే - నేను గోళ్ళుగిలు కంటూ కూర్చోనా - ఏదీ, వేలుముడచి చెప్పండి - మీ హయాములో, ఒక్క యుద్ధం వచ్చిందా. ఒక్క ఉపద్రవం వచ్చిందా?’

‘అది నా తప్పంటావా?’

మంత్రి ఘ్రుమన్నాడు. ‘నిర్మోగ భూటంగా చెప్పాలంటే - అనకతప్పగు! - పరరాజులున్నారంటే వాళ్ళకేం మనవిద బాలా, దయా? - కవింపదండీ, కజ్జాకు కాలా దుప్పుతారా? - అదిమీకు చేత కాదాయెను

విరాజ్యంలోనన్నా చూడండి-ఎప్పుడూ కన్నుల పంగువుగా, గల్లెడ్లూ గిందర గోళాలేకడ.

అటునుంచి ఆరాజు దండెత్తడనడం - ఇటునుంచి యారాజు దండెత్తడనడం - మంత్రి కలుగజేసుకోవడం - ఎత్తుచెప్పే వేయడం - అందితే తిన్నడం - తప్పితే తినడం - యాముచ్చట ఒక్క నాడనా,

నాకు తీరిందా? -

‘ఎందుకండీ ఈ ఉద్యోగం-నా నేతాను’ అన్నాడు ఖండితంగా - ‘సరే!’ అన్నాడు, మహారాజు వినయంగా. మంత్రి ఒడుపులో కడుగు మరింత విశ్చింఖలం గా తిగుతుంది: చూసిచూసి, -

మహారాజు మనసు నుక్కపట్టింది. తోచి తోచని మహారాజు యిటుమల్లి, అదుగులు లెక్క బెల్లుకుంటూ వస్తున్నాడు. దోవదోలి, కాలవగట్టుచుటుంది. కాలిబాట పలిగినలిగి చేలో దుబ్బుల్లో కలిసిపోయింది.

- మడి దున్నుకుంటూన్నవాణ్ణి, మరి యాదగా పలుకరించాడు మహారాజు.

‘నీ పేరేమిటయ్యా!’
‘వంకయ్యగారి మబ్బయ్య!’
‘ఈ చేను ఎవరిది?’
‘నూపిల్లది -’
‘అదే?’

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

దున్నే ఆసామి ఎగాదిగా చూసి - ‘నీకు వెళ్లి కాలేదా? -’ అన్నాడు - ‘ఉహూ -’ అన్నాడు మహారాజు నిలుపునా.

‘అయితే బిడ్డలున్నుగుఖం నీకేమెరిక?’ - నాగలి పొగుతుంది:

మహారాజుకు రోషంవచ్చింది - అతి ఆలోచనమీద అన్నాడు -

‘ప్రజలందరూ నాబిడ్డలే!’ - రైతు, ఓరి కంట పరకాయించాడు.

‘నీవేం - భూదేవ్యా?’

‘మహారాజును -!’

‘అంటే...ఏంపని చేస్తావ్!’

‘రాజ్యం చేస్తాను!’

‘రాజ్యం చేయడమంటే - ? - అదేదో కొత్తవిధ్దాగుంది. ఏమీ నాకంగుతులే - నీదారి నీవుపో! - అంక ఆకుంది -’

- మహారాజు పెదవి విరిచి చక్క బోతున్నాడు - పోయిపోయి మల్లి పట్నం లోకి జొరబడ్డాడు.

ఒక అగుగుమీద, అప్పుడే సుష్టుగా భోంచిన గిన్నె బాసెపట్టు పేసుకుని, తం బూలం తిరుకు ముందుంచుకొని, మునిగోర ఈనెలు సుతారం గా గిగుతూ, కడుపులో మ. సెనాబూ కలిపికలు గా. గూనిగాగం

తీస్తూ కూర్చోనిఉన్నాడు. మహారాజు ఆయింటిముందు ఆగాడు. ఒక్క అడుగు ముందుకు వేసి, - అంచాయించి, అంతలో దర్పం తెప్పకుని, అహంకారం ఉట్టిపడేట్లు మగోఅడుగు ముందుకు వేశాడు గేస్తు, మహారాజును చూసిచూడనట్లు చూసి, - ‘ఎవరో పరదేశీవచ్చాడు!’ అని, యింట్లోకి పొలుకేక పెట్టి - ‘పోయి స్నానం చేసి భోంచేయి!’ అని, యిటో ఉరుముఉరిమి, - రాగం సాగించాడు. ఇదంతా ఆగడం అనుకున్నాడు మహారాజు! -

‘నేనెవరో తెలుసునా?’

‘ఆనవసరం! వెళ్ళపట్టిన వచ్చావ్! - ఉన్న దిదో కలో - గంజో - త్రాగుతావు. అంతిగా అయితే ఓ గడియనేపు నీకుం వాలుస్తావ్! - నీదోవను నీవు చక్క బోతావ్! -’

‘నేను - మహారాజును!’

‘నేను-అంతోఇంతో ఓ మహారాజు నే. మాతండ్రికనువు చల్లగా - నాకడుపు చల్లగా - ఉన్నంతలో యింతవరకూ ఏమోటూ తేకుండా గోజులు వెళ్ళమారి పోతున్నాయ్. పద, - ఆలాగే నిలు మంటావేం? - అపరాధ్తా మైంది! -’

మహారాజుకు తిన్న తానెగుగసంత రోషం వచ్చింది! - చర చర నడిచి పోతున్నాడు. గేస్తు, ఒక్కనిముషం నిగానించి, - ఒక్క అంగలో, - పరసకు దుమికి జబ్బుపట్టుకు నిలవేసి - ‘ఏమిటి ఓగాయిత్యం! - ఈ మిట్ట మధ్యాహ్నం అప్పుకు అభాస చేయడానికి వచ్చావా భీషవా! - పద -’ ఆడోపున రెక్కపట్టుకు తీసుకువెళ్ళి, - మడికట్టించి తానుదగ్గర కూర్చుని భోంచేయించాడు. భోజనంఅయిన తరువాత, - కంకటి నాల్చి, - బొంత తల క్రిందకు యిచ్చి, - ఓ రూముసేపు కునుక మన్నాడు: రూము కాగానే కొట్టినట్లు లేపి కూర్చో బెల్లూడు: కాళ్ళూ చేతులూ కనుక్కొమని ఉదకం యిప్పించి, దొసెకు పేలపిండి బెల్లంగడ్డా తినిపించాడు: పోతు లాంటి చక్రకేళిపంసు వలిచి చేతికిచ్చాడు: పట్టు బలవంతాన తిన్న తరువాత, - ఇహ నిలవలేక - ‘వెళ్ళి వస్తాను’ అన్నాడు మహారాజు. ‘మాంచి!’ దిన్నాడు గేస్తు. సెనుతిరిగి గూసుకుంటూ వెళ్ళిపోతున్నాడు మహారాజు. గేస్తు ఈవంక చూడవనా చూడలేను -

హరహర ! మహాదేవ!

ఫోటో : - జి. ఎస్. భూపాల్, (మద్రాసు).

స్వ ని క

కోటలో కాంసతూలికా తల్పంమీద, -
తెల్లవార్జూ కునికిపాటన్నా త కుం డా
కూర్చుని ఉన్నాడు. తొలికోడికూత విని
తేచి, - కోట నలుమూలలా కలయ దిరి
గాడు: తన్ను పలుకరించే వారూ
లేరు, - తాను పలుకరించే వారూ
లేరు - అలానంలో పట్టపేనుగు, -
కుంబంబగోస్విలో ఉంది, తాను అటూ వెళు
తుంటే ఒరగంట - మానీయాడనట్టూ, -
రవంతి జోహారు చేసింది: మందురలో ఉత్తి
మావ్యాటన్నీ - కలు పగ్గాలలో నే, - పట్ట
పగ్గాలులేని పరవడిమీద ఉన్నాయే: మహా
రాజుకు మర్యాద చేయాలన్న ధ్యాసే
ఉన్నట్టులేదు -

తెచ్చెలనాడు ఏ వీరుడో విజయాంకంగా

ప్రతిష్ఠించిన వీరధ్వజం దగ్గర నిలుచుని, -
ధర్మభుంజికను మోగించాడు మహా
రాజు. కొంతనేవటికి కొందరు పౌరులు తీరు
బడిగా, ఆ ప్రాంతాన గుమికూడారు!

‘మాకు యీ రాజ్యం అక్కరలేదు!’
అని గర్జించారు మహారాజు! అందరూ
మానంగా - ఉన్నారు:

‘మేము, దేశం విడిచి వెళ్ళిపోతున్నాం!’
అందరూ మానంగా - విన్నారు!

ఆ శిలా ప్రతిమల నన్నింటినీ ఒక్క
సారి పరకొయించి, మహారాజు, - తన
త్రోవ తాను చూసుకున్నాడు - పోగా
పోగా -

ఎదురుగుండా - ఎవరో పంతు ముదుసలి
పడుచువాడికన్న ధూకుడుగా వస్తూ వస్తూ,

మహారాజుకు, రాచుకున్నంత దగ్గరసా
వచ్చి, - అగి, - ‘ఎక్కడికి?’ అన్నాడు;
మహారాజు అగకుండానే - ‘అక్కడికి!’
అన్నాడు:

‘అక్కడకోసం ఎక్కడికో పోవడం
ఎందుకు? ఎక్కడబడితే అక్కడేఉండి!’
‘ఉందని తెలియక నే!’

‘తెలిసినా అందుకోలేక నే!’

‘ఉనికి అందలేదు! - ఊహకు అందింది!’

‘పూచిన పూవల్లా కాయగాదు! కాయన
కాయల్లా పండుకొదు!’

‘వెడికితే అందనిది - తానై నెదు
క్కుంటూ రావాలి!’

‘అందుకు - నేయి జన్మల తీరుబడి
కొనాలి!’

‘మన చేతకొనింది - మనసుకు నేర్పాను!’

— మహారాజు - పకపక నవ్వుతున్నాడు -

వినిగిడి మాయమైంది. వెన్నాడిన కొంత
మాయమైంది! అడుగడుగునా కోలాహా
లంగా, ఒక వసంతం చిగిరించుతుంది -

మరో వసంతం పొగతెక్కుతుంది.

ఎన్ని వసంతాలుగానో, - మత్తా - సత్తా

నిలువరించుకున్న కొదమ తుమ్మెదలు, -

ఏరీ కోరీ, నిలువచేసుకున్న ఆసవాలన్నీ

మహారాజుమీద ద్రిమ్మరించినవి! ఏడు

రంగులు పొంగి ఏక సంద్రమైపోగా, - మహా

రాజు - నిలుపు నిలుస్తూ కరిగి మనస్తే - మనసు

మరిగి మ్రోతై - మ్రోతై మ్రోతై మని నిలి

చిన ఒక్క - తేనెచుక్క, - చీకటికి వెలుగు

కమ్మిన తేరలు చీల్చుకు జొరబడ్డది - అల

వాటి అనంతంలోకి -

రోమక సామాజ్యంలో -

యూగాలు పుట్టకముందు పుట్టిన వెలుగు

కదలక మెదలక పడునేక్కి - జ్యోతిగా

శబరించింది! -

తాను కదిలింది - తపస్సులో ముణిగి

తేలుతూన్న రుమలను కదిలించింది.

ఏనుసాధుడు ఉదయించాడు:

వస్తున్న రుమలలో, ఒక్కరికి - అడుగు

ముందు పడిలేదు:

‘విడ్డ పుట్టినవేళ మంచిది కాదు! ఆ తల్లి

లక్షణంగానే పురుషుపోసుకుంది. కాని, -

ఎన్నెమ్య ఎన్నివేలమంది విడ్డలనో పొట్ట

బెట్టుకుంటుంది - ఆ రాకాసి విడ్డమొగం

చూడను!’ అన్నాడు ఆసి.

‘రాకాసి విడ్డకాదు - లోకరక్షకుడు!’

అన్నారు తోటినేత్రులు! -

‘తన్ను తాను రక్షించుకోలేనివాడు -

లోకానికేం రక్షకుడు!’

ఎట్టకేలకు -

ఏనుసాధుడు - శిలువమీద బలియచ్చు

కుంటూ -

‘తండ్రి! - అజ్ఞానులు! అందరినీ

కుమించు - ! అని మననం చేశాడు:

శిలువవాడల్లో జాగరణ చేస్తున్న రుషి,-
కరుకు పీరుపెగొంతుతో మౌనంగా మంద
లించాడు:

అహంకారం అంతం చేసుకునేందుకు
ఒక్క జన్మచాల లేదా తండ్రి!—

పాపులు వేరా - ప్రభువు వేరా?—
తండ్రికి పెద్దకొడుకునై పుట్టి - తమ్ము
లను చిన్న చూపు చూస్తావా?—
మరణించేందుకే అవతరించిన వాడవు -
నీవు మిగులవు!—

శిలువ మిగులుతుంది - వెనుదిరిగి
చూసుకో - మాకూ నీకూ విమోచనకోసం-
మరి కొన్నియుగాలు మననం చెయ్యి!—
ఏమనాగుడు - నిశ్చింతగా అస్తమిం
చాడు— * * *

కొక్కమని, పద్మాసన ముద్రలో మన
స్సులో సంతోషానికి రూపకల్పన చేసు
కుంటూ - తనతో తాను సంకుల సమరం
చేస్తున్నాడు: మనస్సు పరిపరివిధాల, మార
వధువులై, - గగ్గోలుగా నాట్యం చేస్తూంది -
ధ్యానభంగమైంది - ఎదుట ఆడుతూన్నది -
యశోధర - పాడుతూన్నది - యశోధర -
కవ్యంపుగా కనుగోలేది, - యశోధర—
'నేను, తరించాలి! అని హుంక
రించాడు, అన్ని ముద్రలూ విడిచింపు
కుంటూ గొతముడు:

'నేను - వరించినప్పుడే తరించాను'
అన్నది రాహులమాత.

'అయితే - వదిలిపో -'
'వదిలిపోయినా - వదిలించుకోలేని అను
బంధం!

అమాయకులుగా పెరిగినందుకు, - అర్థం
కాని దుఃఖం కబళించింది: వేదనలూ యాత
నలూ బ్రతుకైన లోకంలో, - తమ కొక్క
రికే కాంతి, - తమ కొక్కరికే నిర్వాణ పథ
ప్రాప్తి కావాలని తపించడం, తలక్రిందులు
చేసే రాజసంకాని, తరణోపాయం కాదు.
అని ఆర్యపుత్రులకు మనవి!—

గొతముడు తోణకడు. 'దుఃఖం యాతన
లేని సుఖం. తలితండ్రులను మ్రింగే
రాకాసి బిడ్డ - అన్యోన్యంమాలి, శూన్యం
కోసం చేసే సాధనలు ఫలిస్తే జగతికి క్షేమం
కాదు.' ప్రబుధుడు - గొతముడు, కాపం
విడిచిన విశ్వామిత్రుడైనాడు. యశోధర -
మధురమూర్తులు, శరణులేక, మరగిపోయినవి.

* * *

మధురలో—

వంచిన తల ఎత్తకుండా, తన దోవను
తాను పోయే కుబ్జున కృష్ణుడు కవింపి నిలి
పాడు.

'ఎవరి సుందరి!'

'నందుని మందలోనిది-కాదు-'

నిత్యమ్ము ప్రణయ భృత్యమ్మునలిపి,
రచించి చనుల మకరాంకునిలిపి,
ముద్రించి ముద్దుపయి ముద్దు, వింత
యందాలకుప్పయన్ని దేహమంత,
పెరవారికంట వడకుండురీతి
పరిరంభణమున బంధించిప్రీతి,
ప్రాణాధిపు డుపలాలించుచుండ,
స్వానందసుధల భండమ్మునిండ,
సంతోషితాత్మ, స్వాధీనపతిక;
రమణీయ నవ్య లావణ్యలతిక.

రాత్రింబవళ్లు రతిదేవియోజ,
కావించుచుండి కందర్పపూజ,
తన జీవితమ్ము తగనాటపాట
నిష్కంటకమగు కుసుమంపుబాట,
తన నోముఫలము, ఏలాటిఅతుకు
లేనట్టి మంచి బంగారు బ్రతుకు,
ఆనందసరసి రాయంచనరణి,
విహరించుచుండి మోహలబరణి,
సంతోషితాత్మ, స్వాధీనపతిక;
రమణీయదివ్య లావణ్యలతిక.

మిథునమ్ము తిరుగు పథసీమ నతము
చీకట్లులేక జ్యోత్సాస్నిభరితము,
హాసియించునపుర, తమనవ్యుతోడ
పులకించి నర్వ భువనాలుకూడ,
ఈ దంపతులకు ఏకమ్ము లోని
ప్రాణమ్ము, దేహములువేరుకాని;
మధువందు తియ్యదనమట్లు, అలరు
లో తావిపగిది, ప్రియునాత్మనలరు,
సంతోషితాత్మ, స్వాధీనపతిక;
రమణీయదివ్య లావణ్యలతిక.

ఆనందగగన మందుద్యవించి
నలువంటితార, సుఖపునే విపంచి,
ప్రాణాధిప ప్రణయమద్యమత్త,
ఉద్యాన విహారణానక్తచిత్త,
పరితోషజడధి పగడాలదీవి,
శోకమ్ము కనని సుఖపూర్ణజీవి,
తనకన్నుననల దాస్యమ్ముప్రాణ
పతిచే ముదమున చేయించుజాణ,
సంతోషితాత్మ, స్వాధీనపతిక;
రమణీయనవ్య లావణ్యలతిక.

'సంతరించిన గంధమాల్యాలి?'

'సంహరించే రసిమడికి!'

—పెనుగులాట లేకుండానే దోచుకో
నిచ్చింది కుబ్జ: కృష్ణుడు ఆమెకు, తన చేత
నైన వరమిచ్చాడు: శ్యామసుందరుడి కను
పాపల్లో, అలముకుంటూన్న అందం చూగ
న్నవ నిర్లక్ష్యంగామాసి, నిలువకుండా,
పిలుపందని దూరంగా పోతూ, - జాలిగా
అనుకున్నది:

'కురూపికి రూపసంపద?—ఎవరి మక్కువ
తీరనో? - మాలులు మోసేదాన్ని, మన్నన
బాణం కాలేను-'

* * *
అలనాడు—
రాత్రిని నాతిగా చేసినందుకు గొతముడు
విసమ్రుడైనాడు రఘురామునికి: మళ్ళీ
మెత్తబడుతూ పాపాణి కోపంతో వణికి
పోయింది!

'తల్లిలేని బిడ్డనని ధరణి-అదరించింది. నగ
రాజు కనికరించి తన రూపు యిచ్చాడు.
తరించాలని ఎన్నడూ తపస్సు చేయలేక!—

ఎందుకయ్యా ఇన్నేళ్ళకు అవతరించి పాద
ధూళితో బ్రతిమాలావు!—దేవరాజుకు, మరో
వేయి దీవెనలకా?—ఇదా నీ ఉద్ధరింపు!—

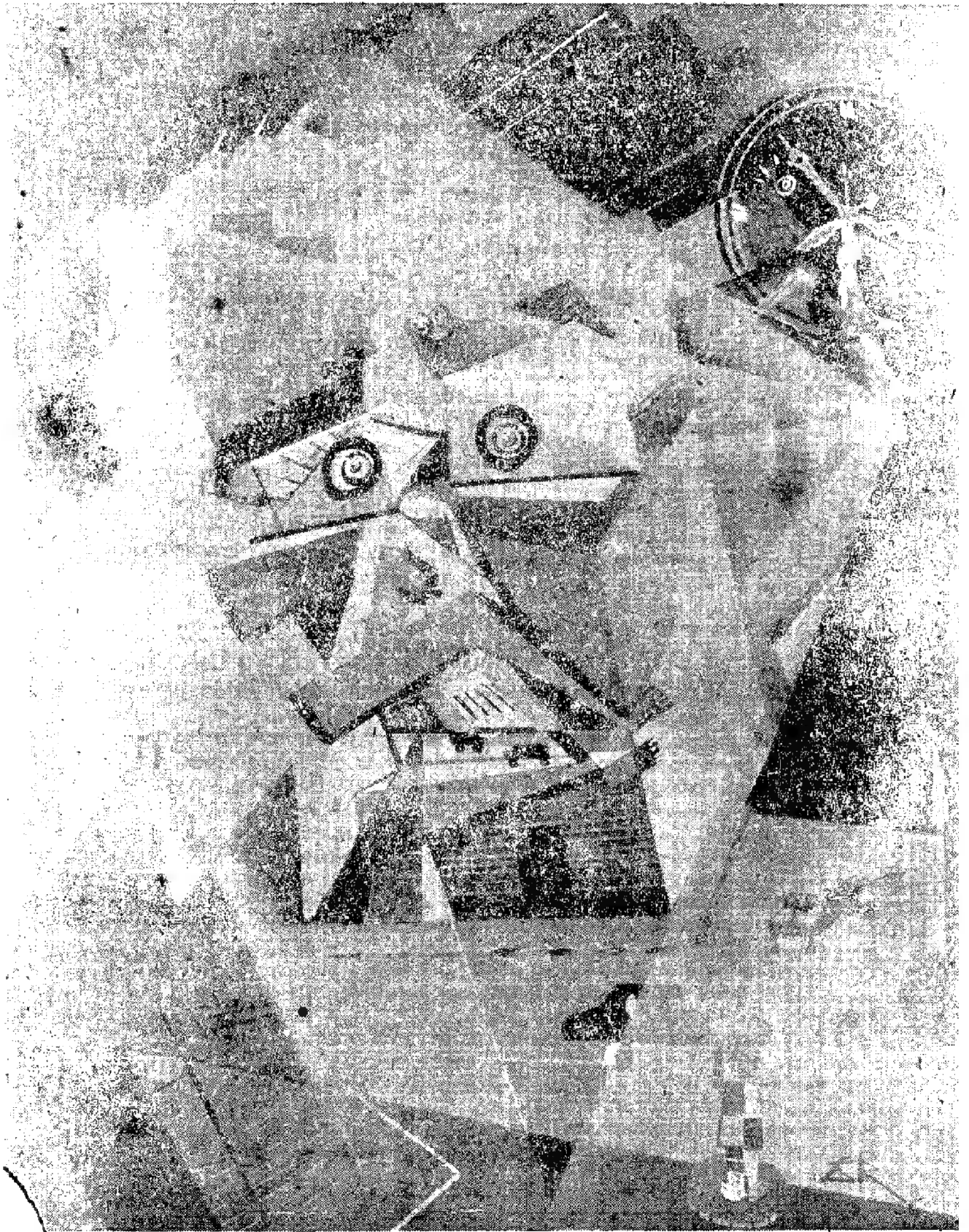
శిబిరి అందిచ్చిన పండ్లు-చవిదూసి సమ
ర్పించిన పళ్లు శ్రీరామచంద్రుడు కళ్ళకు
అడ్డుకున్నాడు: అహల్యకు తాను చేసిన
అపకారం అప్పటికి అర్థం అయింది—

—మహారాజు-నడచిపోతూ, అడుగు
పడేలోపల, అందనిది తనకు అక్కరలేదని
అర్థం చేసుకున్నాడు: నిశ్చింతగా తిరిగి
వచ్చి, అంతఃపురంలో నిద్రలేచాడు:
వందిమాగధులకై వారాలు మార్గోగ్రు
తున్నాయి—

'నాకెందుకీ కైవారాలు: నాకెందుకీ
వైభవం!— నేనూ మీలాటి మనిషి నే!—'
అన్నాడు మహారాజు.

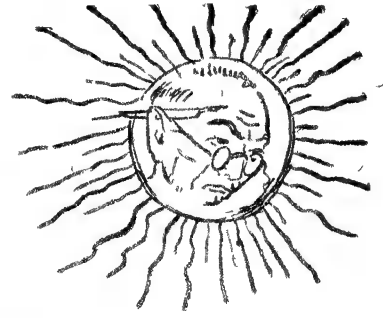
'ఎన్నటికీ కానియ్యం!— మీరు మహా
రాజులే!— అని అజ్ఞాపించారు ప్రజలు:...

మహారాజు నవ్వు ఆపుకోలేక పోయినాడు

యెన్సీవో సూర్యుడు

ఆరుద్ర

(“ఆరుద్ర” ఆధునిక ప్రబంధంలోని అద్భుతకావ్య మట్టాలు)

పు ర వ ర్ణ న :

ఒకరితో ఒకరికి సంబంధం ఉండి ఉండనట్లు
అంటి ముట్టనట్లు తెలిసీ తెలియనట్లు జీవిస్తున్నా
ఆధునిక కవిత్వంలోని పద్యపాదాలలాగ కనబడే
ఆధునిక నగరంలోని ప్రజలు ఒకే హారంలోని పూసలు
ఒకే చక్రానికి రేకులు ఒకే జ్యోతియొక్క రోచులు
ఒకే వృక్షం యొక్క ఆకులు కోరికలలో లేవు విభేదాలు
వేదనలో వేనటలో దరిద్రంలో లేవు తేడాలు
అర్హతలు బానిసపడితే ఆదివారంనాడు ఆటవికులు
అయినా ఆనాడు వంశజులు విరిగిపోతాయి తెరచాపలు చిరిగిపోతాయి
ఎండిపోయిన నదిలో ఏ పడవలు నడుస్తాయి?
ఎండిపోయిన నదిలో ఏ పడవలు నడుస్తాయి?
ఏటిగట్టున కన్నాల్లోంచి ఎండ్రపీతలు బయటకొస్తాయి !
బారియర్లోని నక్కలుకారు, కొండ చరియల్లోని చిట్టెడలుకారు
నగరంలోని పాపులు పులితోలు కప్పకొన్న సాధుగోవులు
మద్రాసులో మధ్యాహ్నం మచ్చిక చేసుకొని చూడు
బాంబాయిలో నీ సాయంత్రాలను బోరవిడుచుకు తిరుగు
కలకత్తా బీరువాని రాత్రులలో కల్మషాన్ని కలయచూడు
రచ్చకెక్కిన నావసాని కోరికల రాజధాని
స్వచ్ఛ పట్టు తప్పిపడిపోయే ఓపికలేని గడసాని.
నగరం నీ ధర్మపత్ని కానేకాదు
ఉంపుడుగత్తె అంతకన్నా కాదు
వానలో తడిసి ముద్దయినా వలపించలేని
వీలికలు కట్టుకొన్న అనాకారి బికారి
వేలవంగనైనా ప్రేమించలేని అనాకాళీ బికారి
ఎండిపోయిన నదిలోని పండుటాకుల గలగల
నేలకొరిగాయి ఎత్తిన పతాకాలు
నేలకరిచాయి పాతిన గుడారాలు
ఎన్నికల ప్రచారంలాగ ఎందుకూ పనికిరాని రాకపోకలు
ఎవరూ నమ్మని వాగ్దానాలవలె ఎందుకో తెలియని ప్రాంతాలు

నీ నగరం ప్రాద్దునే ఎదురాచే ప్రశస్తమైన విశ్వస్త
బలవంత పెళ్ళిలోని ముదనప్తపు పెళ్ళికూతురు
మూగి వాడి భావప్రకటన పేడివాడి మూడో పెళ్ళి
ఆడదాని మీసాల్లాగా అనందర్యంగా మొలచిన పేటలతో
గూనివాడి నీపులాగ అనన్యంగా పెరిగిన పేటలతో
నగరం నిన్ను ఆహ్వానిస్తుంది నగరం నిన్ను ఉంచుకొంటుంది
మాదుపెట్టి దక్కించుకొనే పెళ్ళాంలాగ నిన్ను కామిస్తుంది
నగరం నీ ముందరికాళ్ళబంధం, నగరం నీ కాలకూట మకరందం.

నగరం నీలినైలాను చీరల తారురోడ్లు ధరించాలి
తారురోడ్ల చీరలమీద మోటారుల జలతారు కావాలి
పానీయపు టంగళ్ళ ఖరీదైన శాతీను లంగా ధరించాలి
పాపుల గ్లాసువిండోలలో కట్ జాకెట్ తొడుక్కోవాలి
వైటు క్లబ్బుల రమ్యమైన 'న్యూ లుక్కుబ్రా' బాడీని బిగించాలి
ఆధునిక రంగేళి యువతిలాగ నగరానికి మెదడు తక్కువ
పోకు లెక్కువ ఆశయాలులేని ఆశలూ విలాసాలూ ఎక్కువ
ఇండియా కాఫీహౌసులో పోగిడే మగాళ్ళముందు కూర్చోని
నాజాకుగా సిగరెట్ కాలుస్తూ సుతారంగా కాఫీపీలుస్తూ
రీటాహేవర్ ప్రణయాలు జేన్ రసెలు వలయాలు ముచ్చటిస్తూ
టైరన్ పవర్ గురించి కలలుకంటుంది ఆధునిక నగరం
శ్రీమంతుడిని ప్రేమించడానికి ఆశపడుతుంది ఆధునిక నగరం

అయిదంతస్తుల హౌస్ లు డా బామిది పూదోటలో
వెలుతురు తగ్గించిన ఎలట్రీక్ దీపాల నీలిమసాబులో
పన్నెండుగంటల రాత్రి తరవాత పరివ్యంగ నృత్యంలో
స్లోఫాక్సు ట్రాట్ సంగీతానికి కళ్లుమూస్తుంది నగరం.
డాన్సుప్లీరు మూలతిరిగేటప్పుడు నృత్యంలో నిన్నదుముకొంటుంది
నీమీద చూపించిన ప్రేమే టేగుడ్యన్సులో ఇంకొకడిమీద కూడా
నిష్కారణంగా నిష్కామంగా చూపెట్టే పింజారి నీ నగరం

టాక్సీలో ప్రియురాలిని మేటసికి తీసుకెళ్లు
సోడా ఫౌంటెన్ లో పీచిమల్బా ఇప్పించు
అందమైన భయానక హాల్ డిడ్ చిత్రం చూపెట్టు
జామ్ సెవన్సుకి తీసికెళ్ళి పెరిగా జైవ్ చెయ్

నగరం నిన్ను ప్రేమిస్తుంది నగరం నిన్ను ప్రార్థిస్తుంది.

కామేగార్ మైదానంలో కార్మికుల మీటింగుకన్నా
స్టేడియంలో అమెరికన్ వద్దతి కుస్తీలు చూడండి
జహంగీరు ఆర్టు గేలరీలో చిత్రకళా ప్రదర్శనం కన్నా
లాయడ్స్ గ్రాండ్సులో ఫుట్ బాల్ పందెం వీక్షించండి.
రసికరంజనిలో శాస్త్రీయ పాటకచేరికన్నా
పీపుల్సుపార్కులో బాక్సింగ్ మేచ్ గొప్పది

అలిండియా రేడియోలో ఆధునిక సాహిత్యంపై టాకు కన్నా
రేడియో సిలన్ లో తారలతో గోష్ఠి సరదావేసేది
లక్ష్మీపురం వైయంప లో ప్రముఖుని ప్రసంగం కన్నా
క్లబ్బులో డబ్బు వేసి కట్ జోకర్ రమ్మి ఆడటం గొప్ప
ఇది ఈనాటికి నాగరికత నభ్యత పూజ్యత
ఇది ఈనాటికి నాగరికత నభ్యత పూజ్యత.

కథానాయకుడి నిష్క్రమణం:

నిరుడు ఉతికిన నీర్కావి ఆదివారాన్ని కుచ్చిళ్ళుపోసి
తొందరగా తొడుక్కొన్న శనివారంపై లోతుగా దోపి
తెరపిచ్చిన ముసురు తెరలు తొంగిచూపుకి తగినంతటిసి మూసి
కిరణాలను ఆరేసి కిటికీలను వేసి దీపం తగ్గించేసి
ఎన్ జీవో సూర్యుడు ఏవిటి చేస్తున్నాడు ఏమిటి చూస్తున్నాడు
దూలంకింద వ్రేలాడే కాలంతాడు మూడుపేటలుగా ఏల నేస్తున్నాడు
తణిఖకై దయచేసే అధికారుల రాకకొరకు వేసిన వేచంతో
పట్టపగటి గది చీకటి కరక్కాయ సిరాలోన తర్జని ముంచి కొంచెం దులిపి
గచ్చూడిన పావుతావు పడగ్గది నేలమీద ఏమిటి రాస్తున్నాడు
తుడుపులతో తప్పలతో రచించిన ఈ పిటిషన్ పనికొస్తుందా
ఉతుకులో ఉడిన తారకల కర్రబూత్తాయిల కాళరాత్రి ఆల్పాకాకోటు
హరీబరీలో అడ్డదిడ్డంగా తిరగేసి తొడుక్కొని తీసి మరగేసి
ఉద్యోగం ఉడిన సూర్యుడు ఏవిటి చేస్తున్నాడు ఏవిటి చేస్తున్నాడు
ఏ దొరగారికి దొరికిపోతే ముప్పని భయపడుతూ చూస్తున్నాడు.

అతడి అక్రందన: (బహుశా అఖిరిది)

అయ్యా మృత్యువుగారూ! పిల్లలవాణ్ణి దయచేసి కనికరించండి
అద్దెకుంటున్న ఈ జీవితం వాటాకి నిజమే ఆదిమంచీ బాడుగ బాకీ
అయ్యా మృత్యువుగారూ! పండుక్కి కోర్కెల గోడలకి పెల్లవేయించండి
పడిపోయిన యావనం పెరటిగోడలు ఈ వడై నా మరమ్మత్తు చేయించండి
ఇకమీదట నెక్కుపాపాల పిడకలతో గోడలు ఖరాబు చెయ్యను ఖరాబు
నిత్యనైమిత్తికాల వంటింట్లో చూరునుంచి లేమికారుతూంది చూడండి
కలల పంచనుండికారే సంతృప్తిధార నిద్దుర బిందెలలో పట్టుకోసిండి
అయ్యా మృత్యువుగారూ! పరిస్థితుల పెంకులు తిరగనేయించండి
ఆశయాల ధరలు మండిపోతున్నాయి అద్దె కొద్దిగా తగ్గించండి
దయచేసి తక్కిన వాటాలవాళ్లని త్యాగాల ముగ్గులు పెట్టమనండి
నుయ్యి కొంచెం లోతు చేయించండి పోనీ మరదైనా తీయించండి
ఆ భయం మీ కఖిల్లేదు అందులో మట్టుకు పడి చావను
జ్ఞాపకాల సందుగులు అనుభవాల పరుపులు రోడ్డుమీద పారేకండి
బాబ్బాబూ వచ్చేజన్మలో చూసుకుందాం ఈసారికి ఊరుకోండి
అయ్యా మృత్యువుగారూ! పిల్లలవాణ్ణి కనికరించి కనికరించండి.

బాధ కవిత్రానికి పర్యయపదం

చక్కని పద్యాలు రాసి నీకు వినిపించాడే చదివినాడు, ఆ కుర్రాడు చాలా బాధపడుతున్నాడని విని వినగానే నాకేదో వేదనా, అణచలేకం ఆ వేళం ఆమట్టునే ఆగ్రహం వచ్చి, అటువంటివాళ్ళ అవస్థలమీద ఖర్చు పెట్టడానికి నాదగ్గర కన్నీళ్ళు లేవన్నాను.

బాధపడడం చేతకానివాళ్లు పద్యాలు రాస్తే, బాధ పడడం భరించలేనివాళ్లు పద్యాలు చదివితే, పద్యాలు అందులోకి యతిప్రాసలేని అర్థంలేని పద్యాలు రాసి బాధపడడం, అర్థంలేని బాధపడడం, యతి ప్రాసలేని బాధపడడం అన్నాన్నేను.

ఆ కుర్రాడు నాదగ్గరికి వచ్చిన మాట నిజమే. పద్యాలు చదివిన మాట నిజమే. నే నతణ్ణి పొమ్మన్నమాటా నిజమే. ఎందుకు పొమ్మన్నానో చెప్పడానికి ఈ కథ.

కథా అన్నాను? సంఘటనల్లేని సంచలనంలేని కర్తకర్మక్రియల్లేని కథనాన్ని కథనడం ఎలా? ఇప్పుడే చెబుతున్నాను. ఎందులో ఒక పూరిల్లుగాని. పచ్చకర్పూరం కాని, చివరి కొక సిగరెట్లు కాని తగలలేట్టి బప్పుడు బయల్దేరే పొగలో కనిపించే కదలిక పాటికొకాడా ఈ రాతలో మితు కనబడదు. మొదట తగలబడిపోయేటప్పటి పొగ కాని, పొగ కదలనట్లు కనిపించే కదలడం, జరగనట్లు కనిపించే జరగడం ఇందులో చూపించాలని ఎందుకో ప్రయత్నం.

నీ తరువాతి తరం యువ కవి నీదగ్గరికి వచ్చినప్పుడు నిర్దాక్షిణ్యంగా పొమ్మన్నావు. అతని పాటలోని బాధ నీ కళ్ళ వెనక నీళ్ళలో ఈదుతోందని నీకు బాగా తెలుసు. ఆయినా పొమ్మన్నావు, ఉప్పెనగా ఉద్గమించబోతున్న కన్నీళ్ళను అట కావించి!

“అపాయానికి ఇటూ దారి” అని ఎక్కడైనా ఎవరైనా ఒక హెచ్చరికను ప్రతిష్ఠిస్తే ఎంత బాగుండును! అప్పుడు మనం అంతమందిమీ అటు వెళ్ళడం మూసేర్దుము.

మా నేస్తానా? ఏమో అబ్బా! నామట్టుకు నేను అపాయాలని అన్వేషించడంలోనే ఆనందం పొందుతుంటాను. ఇంకా ఎందరో ఉన్నారు ఇలాంటి వాలంటీ బాళ్లు. అపాయం స్వభావాన్ని అనుభవంలోకి తెచ్చుకోవాలంటారు వాళ్ళు. నిష్ఠాధారు విధిస్తూ నిలబడే పోలీసుబలం నిరుపయోగం పట్ల విషయంలో.

అపాయం బోర్డుకట్టి అటు వెళ్ళకుండా రబల్ని కాసనాలద్వారా అరికట్టి అపా

యానికి ఇవతలివేపు తేమాన్ని పెదజల్లడానికి ప్రభుత్వాలన్నీ కృషిచేస్తూనే ఉంటాయి. కాని ఏం లాభం? అవతల ఏముందో చూడడానికి మానవునిలో కుతూహలం ఉన్నంతకాలం బోర్డుచేసే హెచ్చరిక నిశ్చయం నిర్విరళం.

సుమతిశతకం ప్రవసీయమే. సెన్సార్లు బోర్డు అభిలషణీయమే. కాసనసభ అవశ్యం గౌరవనీయమే. అయితే నేం? అపాయానికి గల ఆకర్షణని సేను కొనియాడడం మానలేను.

ఈ కుర్రాడున్నాడే నీడు అపాయాల స్వభావం కనిపెట్టాలనే ఉబలాటం ఉన్నవాడు. ఆ పద్యాలు చదివినప్పుడే తెలిసింది నాకా సంగతి. పద్యాలుగా అవి బాగానే ఉన్నాయికాని అవి బతకవని నాకు తెలుసు. ఎందుకో చెప్పనా?

ఒకసారి నేను చాలా ప్రమాదకరమైన పరిస్థితిలో చిక్కుకున్నాను. ఎవరిదో అరచెయ్యి, దానిమీద ఒక గుండునూది అంటే అంటనట్లు నిలబెట్టి

శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు

ఉంది. దానిమీద నేను ఒంటికాలిమీద నిలుచున్నాను. అంతవరకు బాగానే ఉంది. అటువంటి సర్క్యూస్ ఫీల్డు నేను చూచానాసంగా సాగించగలను. ఇక దిగి పోదా మనుకుంటూన్న సమయానికి నా నెత్తిమీద గ్రంథాలయాల దండయాత్ర ప్రారంభమైంది. ఎంత బరువుందో ఇప్పుడు జ్ఞాపకం లేదుగాని ప్రపంచ కవుల రచనల సంపూర్ణ సంపుటం నా తలమీద వచ్చి వాలింది. దానిమీద నానా భావల నిఘంటువులు. ఉగాదిసంచికలు ఒత్తుకున్నాయి. ఇంకా ఇంకా మీదిమీదికి పోసుపోసు అనంతంగా అనేక గ్రంథాలు. షేక్స్పియరు సమస్త రచనల మేలు ముద్రణం వ్యాఖ్యాన గ్రంథాలతో సహా సోఫిస్టెడ్ చేసినప్పుడు నా మెదడులో అణువు బద్దలై నట్లయింది. ఆకాశం వేపు పెరిగిపోతున్న గ్రంథాలభారం నన్ను క్రుంగిదిస్తోంది. అంతసేపూ ఒంటికాలుతో గుండునూదిమీద నిలబడే ఉన్నాను. గుండునూదిని కదలకుండా నిలబెట్టగలిగినవాడి చాచకక్కానికి తీసిపోకూడదని పౌరుషానికి నిలుచున్నాను భారబాధ భరిస్తూ. కాలైనా చూర్చుకోడానికి వీలేదు. నా నెత్తిమీద ఎన్ని పుస్తకాలున్నాయో స్పష్టంగా తెలియదు. వాత

వరణంలోని వివిధ పరిమళాలను చర్మంతో పీలుస్తూ గ్రంథాల పేర్లు పోలుస్తున్నాను. మధ్యమధ్యని ఎక్కాలపుస్తకాలూ అచ్చు తప్పలతో నిండి అణాకీ అర్థణాకీ అమ్ముడు పోతున్న చవకబారు పుస్తకాలూ గుచ్చుకుంటున్నాయి. అమూల్యమైన తాటాకు గ్రంథాలతో తంజావూరు లైబరీ నా నెత్తిమీద పడింది. తామ్ర కాసనాలూ శిలాకాసనాలూ తగులుతున్నాయి. నా రక్త నాళాల్లోని నెత్తురు వాటి ఒత్తిడిని అనుభవిస్తోంది.

నామీద గ్రంథాలూ నాకింద గుండునూదీ! ఏ తెలియరాని గణితశాస్త్ర మూత్రం వల్లనో అవి నిలబడి నన్ను నిలబెట్టాయి.

అరచెయ్యి అభయహస్తం. పడిపోతానని భయంలేదుగాని పాడడానికేమీ తోచలేదు. పాడాలనే బాధమూత్రం పాడుస్తోంది. విడిపాడినా ఈ పుస్తకాల సారమే. జీవితానుభవమే కావ్యవస్తువు కావాలని నా కప్పటికింకా తెలియదు.

ఈ యిరుగు పరిస్థితిలో చిక్కుకొని వీదో పాటపాడాను. ఆ పాట చాలా మందిని ఆకర్షించిందికూడా. అరచేతి కిరుపక్కలా ఉన్న అగాధమైన లోయల్లో తండోపతండాలుగా క్రిక్కిరిసిపోయిన ప్రేక్షక జనం అయిదునిమిషాల ఇరవై సెకండ్లనేపు కరతాశ్చర్యమలుచేసి నా పాటని అభినందించారు.

ఆ పాటకి ముగ్ధుడై పోయాడు ఈ కుర్రాడు. దానికి అందమైన అనుకరణలు తయారుచేశాడు. అదీ నాకోపం. అందుకే అతణ్ణి పొమ్మన్నాను. అందుకే అతని పాటలు బతకవన్నాను.

నువ్వు స్వయంగా అపాయాల్లోకి వెళ్ళి, ఎరువు తెచ్చుకున్న అభిప్రాయాల్ని తగలబెట్టడానికి వీలుగా ఒక అగ్నిపెట్టె నీతో తీసుకువెళ్ళడం మరిచిపోకు. గుండునూది మీద ఒంటికాలితో నిలబడడం గొప్ప మాటే. కాని అదే అంత గొప్పా కాదు. ఇంకో కవి - ఎంత గొప్పవాడైనా - నువ్వు వాడివి కావాలని ప్రయత్నించకు. ఇన్నాళ్ళూ నువ్వు అర్థానుస్వారంలాగ ముద్రాసుకుడిలాగ బతికేవు. పేపర్ వెయిట్ లాగ, రబ్బర్ స్టాంప్ లాగ బతికేవు. వెళ్ళు జీవితంలోకి!

రెండోరకం పద్యంలోకూడా బాధ ఉంటుంది. కాని అది బతికే బాధకాదు. బతికించే బాధ కానేకాదు. ★

గంజికేంద్రం

“అవ్వగారూ, మీరు అన్నం అత్తి పరు పెడతారా, వారుస్తారా?”

“పొద్దున వారుస్తా, నాయనా. రాత్రి అత్తి పరు పెడుతున్నా. ఏం?”

“మరేం లేదు. వార్తైన గంజి ఏం చేస్తారు? కుడితి తొట్టో పొయ్యటానికి గొడ్డు గోదా లేదుగా?”

“గంజిపట్టడం కూడానా? తూములోకి వచ్చేస్తా.”

“అట్లా అయితే ఒక పని చేస్తారా?”

“ఏమిటి, నాయనా?”

“ఇవాళనుంచీ మీరు అన్నంవార్చునీళ్లు దేనిలోకన్నా పట్టి నాకిస్తూఉండండి.”

“నీకా?”

“మరేం లేదు. ఆమధ్య రాయలసీమలో నడిపిన గంజికేంద్రాలున్నాయి చూడండి. అవి అంత సంతృప్తికరంగా లేవనీ, వాటిని గురించి కొంత పరిశోధన జరగాలనీ మా ఆఫీసరుగా రంటున్నారు. నేనూ మరికొందరమూ కలిసి పరిశోధనలు జరుపుదామని!”

“దానికేం భాగ్యం, నాయనా? అట్లాగే ఇస్తా లే!”

తన నాయనమ్మకూ, తమ వెనక గదిలో అద్దెకుంటున్న శ్రీనివాసరావుకూ మధ్య జరిగిన ఈ సంభాషణ యావత్తూ పంకజం విన్నది. ఆమెకు కోపం వచ్చింది.

అతన్ని చూస్తే ఆమెకు తరుచు కోపమే వచ్చేది. కారణం ఆమెకే తెలీదు. అతను తనకు గాని ఇతరులకు గాని ద్రోహం ఏమీ చెయ్యలేదు. వీలయితే సహాయం కూడా చేసేవాడు. ఎన్నో సార్లు లైట్లకు

వ్యాజ్ పోతే వేసి పెట్టాడు. ఒక సారి చెడిపోయి ఆరిపోయిన బల్బును మళ్ళీ వెలిగేట్లు చేశాడు కూడా. చదువులో ఎప్పుడైనా తనకు సహాయ పడతాడు. ఆ విషయం అతన్ని గురించి ఆశ్చర్య ఏమీలేదు. అద్దె సరిగా ఇచ్చేవాడు కాదు నిజమేగాని ఆ విషయం పంకజాన్ని అంత బాధించేది కాదు. ఏ బుద్ధిపండితుడో తన తండ్రి ఈ శ్రీనివాసరావు కా గది ఇచ్చాడు గాని అంతకు పూర్వం అది తమకిందనే ఉండేది. పనికిరాని సామాన్లు అందులో పడేసేవాళ్లు. శ్రీనివాసరావుకోసం స్నేహితులు వస్తూండే వాళ్లు. రోజుల తరబడి వస్తేవాళ్లు కాదు. అందువల్లకూడా పంకజానికి బాధలేదు.

శ్రీనివాసరావుమీద పంకజానికి అప్పుడప్పుడూ వచ్చే కోపానికి కారణం అనుమానం. ఆరు నెలలనుంచీ అతను తమ ఇంటో ఉంటున్నప్పటికీ అతన్ని గురించి పంకజానికి స్పష్టంగా ఒక్క విషయమైనా తెలియదు.

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

యదు. అతను ఏ ఆఫీసులో పనిచేస్తున్నాడు? అతని జీతం ఎంత? ఏ హోటల్లో తింటున్నాడు? ఆసలతని దేవులు? ఇలాటి చిన్న ప్రశ్నలకు కూడా పంకజానికి సరి అయిన సమాధానాలు తెలీవు. ఆమెతండ్రికి ఇలాటి వివరాలు తెలుసుకోవటంలో ఆసక్తి లేదు. తానే అడిగితే అతను అర్థం అయ్యా కాకుండా చెప్పేవాడు. అతను చెప్పేది ఒక్కటి విశ్వసనీయంగా కనపడేది కాదు. వచ్చిన కొత్తలో శ్రీనివాసరావు తాను ఏవో ఆఫీసులో రికార్డు కీపరుగా పనిచేస్తున్నా నన్నాడు. ఆమధ్య మాటల సందర్భంలో తాను అప్పర్ డివిజన్ క్లర్కు నన్నాడు. రికార్డు కీపరు పని ఏమయిందంటే అది రెండు నెలలక్రితమే అయిపోయిందన్నాడు. పర్యవసానం, పంకజానికి రెండూ అబద్ధమేనని తోచింది. ఒక నాడు అతనూ మరొక మిత్రుడూ కలిసి గదిలో వంటపెట్టటం చూసింది. ఇదేమిటంటే తాను భోంచేసే హోటల్లో ఒకడు కలరా తగిలి చచ్చాడనీ, హోటలు మూశారనీ చెప్పాడు. ఆసంగతి తనూ విన్నది, అందుచేత నిజమేనని నమ్మగలిగింది. కాని ఇంకా పట్టుంలో ఎన్ని హోటళ్లు లేవు?

ఈ మాటంటే, “ఏ హోటలునూ నమ్మటానికి లేదు,” అన్నాడు శ్రీనివాసరావు.

“నమ్మటానికి లేంది హోటళ్లనే కాదు. నిన్ను కూడా,” అనుకున్నది పంకజం... వంటపెట్టినవాళ్లు కూరలోకి పోపుగింజల సంగతికూడా ఆలోచించకుండా మొదలు పెట్టారు. తాను వెళ్లి వాళ్లకు సహాయం చెయ్యటమే గాక మిస్వల్నూ, ఆవాలూ, ఇనపగరిలే, కల్లీపీటా వాళ్లకి అరువివ్యా లిసి వచ్చింది!

పంకజం అతని గదిలోకి వెళ్లటం అదే మొదటిసారి. గదిలో ఆశే సామాను లేదు. కుప్పలెప్పలుగా పుస్తకాలున్నాయి. గదిని బట్టి శ్రీనివాసరావు రహస్యా లేమీ ఆమె గ్రహించలేకపోయింది. అతనికి ఆశే బట్టలులేవని మాత్రం తెలుసుకున్నది. అతను బయటికిపోతూ లోపలికివస్తూ కనిపించినప్పుడు బాగానే డ్రైన్ చేసుకున్నట్లు కనపడేవాడు. రెండు మూడు రకాల దుస్తులున్నట్లు కనబడేవాడు. అతనికున్న వేరెండుమూడు జతలని ఆమె ఊహించలేదు. ఆ సంగతి ఇప్పుడామెకు తెలిసింది.

ఈ ఆరు నెలల కాలంలో అతను రెండు సార్లు టైముకు అద్దె ఇవ్వలేకపోయాడు. ఒకసారి తన శైలెలు డబ్బుకోసం రాస్తే దగ్గర ఉన్నదంతా పంపేశానన్నాడు. మరొకసారి తన మేనగోడలు పెనిమిటిని ఆడుకోవాలి సాచ్చిందన్నాడు. రెండు సార్లూ అతని మాటలు పంకజం చెవులకు అబద్ధంగానే వినిపించాయి. అయినప్పటికీ అతను డబ్బుకిబ్బంది పడేవాడిలాగా ఎన్నడూ కనిపించలేదు. ఈ నెల అద్దె ఇవ్వకపోతే వచ్చే నెలలో రెండు నెలల అద్దె ఇచ్చేసేవాడు. సంపాదన తక్కువ గనక పొదుపుగా జీవిస్తూ విచ్చాడేమోగాని, చేబదుళ్లు తీసుకుని ఎగగొట్టే గర్భదరిదుడుగా అత నెన్నడూ కనిపించలేదు.

ఇప్పుడు గంజి కావాలంటున్నాడు, గంజి పరిశోధనలంటున్నాడు. ఇటువంటి కబుర్లు విన్నవాళ్లకి అబద్ధాలుగా వినిపిస్తాయని అతనికి తెలీదో, లేక తన చెవులే పాడువో అనుకున్నది పంకజం.

2

నాలుగురోజులు గడిచాయి. “ఏమండీ, అవ్వగారూ, ఇవాళ అత్తి పరు పెట్టారల్లే ఉండే?”

★ గంజి కేంద్రం ★

“లేదు, నాయనా! గంజివారావు. మా పంకజం బట్టలకు పెటాలని తీసుకుంది. అంతగా అయితే రాత్రికి అన్నం వారు వస్తారే.”

“పోనివ్వండి. తొందర ఏమీలేదు. అవ్వ గారూ, పైత్యానికి వింఠింఠే మంచిది?”

“నీకేనా, నాయనా? వాంటో సరిగా లేదా?”

“నురంలేదండీ. కడుపులో తిప్పతోంది. ఈపూట మాగ్గి దామును కుంటున్నాను.”

“పాత ఉసిరికాయ ఉంది. అది పేసుకుని రెండుముద్దలు తిను. అసలే నీరసంగా ఉన్నట్టున్నావు. ఏమీ తినకపోతే నీరసపడిపోతావేమో?”

“పచ్చడి ఇప్పించండి. దాంతోనే రెండుముద్దలు తిని ఇంత చారన్నం తిని వచ్చేస్తాను.”

“ఈభాగ్యానికి హోటలు కేంద్రం పోతావు నాయనా? కాస్త అన్నం నే పెడతాలే. రెండునిమిషాల్లో చారుపెట్టిస్తా.”

“అన్నీ అబద్ధాలు! అన్నీ అబద్ధాలు!” అనుకున్నది పంకజం ఈమాటలు వింటూ. తనకూ, ఈ శ్రీనివాసరావుకూ మధ్య ఏదో మసాహకం! అతను ఏం చెప్పినా తన చెవులకు పచ్చి అబద్ధాలుగా వినపడవలసిందే! మరో అరగంటకు అవ్వ, “పంకజం?” అని పిలిచింది.

పంకజం వంటింట్లోకి తొంగిచూసి, “ఏం?” అన్నది.

“ఆ ఆబ్బాయిని అన్నానికిరమ్మనమ్మా.” పంకజం శ్రీనివాసరావుగదిలోకి తొంగి చూసింది. అతను నిద్రపోతున్నాడు. కనీసం పంకజానికి మొదట అట్లా కనబడింది. మరుక్షణం ఏకంగా అతను చచ్చాడనే అనుకున్నది — అతను ఉపరికూడా పిలుస్తున్నట్టు లేదు! అతనిచే తనకుగల అనుమానాన్ని కటిపెట్టి దగ్గరికివెళ్ళి చూసింది. సొంతం చావలేదని రూఢి చేసుకున్నది. “ఇదుగో, ఏమండీ?” అని పిలిచింది. అతను పలుకలేదు. మొహమాటానికిపోతే లాభంలేదని చేత్తో తిట్టింది. శ్రీనివాసరావు కళ్ళు తెరిచాడు.

“అన్నానికి వస్తారా?”

“విస్తావా? కాస్త తెచ్చిపెట్టు. కొంచెం నేపుండి తింటాను,” అన్నాడు శ్రీనివాస రావు మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకుంటూ.

ఈ సందేశాన్ని పంకజం అవ్వకు అందజేసింది. అవ్వ విస్తరించి చూసివన్నీ వడ్డించి పంకజాన్ని తీసుకుపోతున్నది.

“అన్నం వాస్తో అనేవాడికివన్నీ దేనికీ?” అన్నది పంకజం.

“అన్నీ ఎక్కడే? ఒకచుక్క దోసకాయ పప్పు, ఒకచుక్క కాకరకాయ కూర! తినకపోతే వొడలెయ్యనీ. మొదటి ముద్దమటుకు ఉసిరికాయ తినమను. గాజు గ్లాసులో చారు పట్టుకుపో. కాస్త నెయ్యి, మజ్జిగా కూడా పెట్టిరా.”

తన వంట ఎంతమంది మెచ్చుకుంటే అవ్వగారికి అంత సంతోషం. శ్రీనివాస రావు గంజి పరిశోధనలు చేస్తున్నానన్న ప్పడు తానుకూడా సహాయం చేస్తాననదా మని ఆవిడకు నోటిదాకా వచ్చింది. ఒక గంజి సేకారు గడినికూడా రుచిగా తయారు చెయ్యచ్చు చేతి తీరు బాగుండాలేగాని?

3

పంకజం తండ్రి ప్రసాదరావుగారు భోంచేస్తున్నాడు. తల్లి వడ్డిస్తున్నది. పంకజానికి సంబంధం గురించి మాట్లాడుకున్నాడు.

“కుర్రాడిక్కడే డాక్టరీ చదువు కున్నాడు. తల్లిదండ్రు లిద్దరూ చిన్నతనం లోనే పోయారుట. పెద్దఅన్న పెంచాడు, చదివిస్తున్నాడు. కుర్రాణ్ణికూడా చూశా. ఫరవాలే. బాగానే ఉంటాడు,” అన్నాడు ప్రసాదరావుగారు.

“జోసీరా. అంతగా అయితే పెళ్ళయి నాక మనింట్లోనే ఉంటాడు. నేను వారీ అంటే పిల్లకాదుట్రా నీకు ఆడదిక్కు? నీ కూతురూ, నీ అల్లుడూ నీ దగ్గరే ఉంటారు, సరిపోతుంది. పప్పు కుదిరిందట్రా, నాయనా?”

“కుదరటమే మిటమ్మా? అదృష్టంగా కుదిరింది.”

“అట్లాగుట్రా, నాయనా. చెవగొట్టా నేమో వనుకున్నాను ముహూ. నురంలేదు ఉప్పు జాల్లినేకా వనిపించింది. పప్పేమో ఎంతకీ ఉడకలా.”

“ఒక్కనాటి కనుకోకు. దివ్యంగా ఉంది. ఏదీ ఇంకొక్క చుక్క వెయ్యాలి.” మరికొంచెం పప్పు వేయించుకుని కలుపు తుని ముద్ద నోట్లో పెట్టుకోబోతున్న ప్రసాద

రావు ఆగి, “ఎవరో వాంఠి చేసుకుంటున్నట్టుండే?” అన్నాడు.

“ఆ శ్రీనివాసరావులే ఉంది,” అన్నది పంకజం.

“ఇదేం ప్రారబం? ఊరినిండా కలరా! ఒసే, నువ్వెళ్ళకు.”

కాని పంకజం అప్పుడే దొడ్లోకి పరిగిరింది. శ్రీనివాసరావు తిన్న అన్నమంతా వాంతిచేసుకున్నాడు. కడుపు అంత బాగా లేనివాడు పెట్టినదంతా ఎందుకు తినాలి? అతనిమీద ఆమెకు కోపమూ, అసహ్యమూ కలిగాయి. అరగనిది తినేవాళ్ళూ, చాతగాని పనికి పూసుకునేవాళ్ళూ అంటే ఆమె కెందుకో మంట.

ఈ మంటలో కూడా శ్రీనివాసరావు లేవలేనిస్థితిలో ఉన్నాడని తెలుసుకున్నది. దగ్గరికి వెళ్ళి పట్టుకుని లేవదీసింది. గది వాకిట్లోకి తెచ్చి కూచోపెట్టి పుక్కిలింపటానికి కాసిని నీళ్ళిచ్చింది.

“శ్రమ ఇస్తున్నాను,” అన్నాడు శ్రీనివాసరావు అస్పథంగా.

“అన్నం తినకుండా మానేస్తే సరిపోయేది,” అన్నది పంకజం.

“అప్పటికీ మానేశాను,” అన్నాడు శ్రీనివాసరావు లేచి గదిలోకి వెళ్ళటానికి యత్నిస్తూ.

“జబ్బేమిటో డాక్టరుకు చూపించరాదా?” అన్నది పంకజం.

“వద్దు, వద్దు! డాక్టరేం చేస్తాడు? జబ్బేమి లేదు,” అన్నాడు శ్రీనివాసరావు కంగారుగా.

కాని ప్రసాదరావుగారు పట్టుబట్టి డాక్టరును పిలిపించాడు. శ్రీనివాసరావుకు కలరా కాదని తేల్చుకునేదాకా ఆయనకు నిద్ర పట్టేటటు కనపడలేదు.

డాక్టరు వచ్చి శ్రీనివాసరావును పరీక్షించాడు. కలరా కాదన్నాడు. నీరసం తప్ప మరే జబ్బూ లేదన్నాడు. పాలూ, పళ్ళూ, మంచినీళ్ళలో గూకోనూ ఇమ్మన్నాడు. ప్రసాదరావుగారు డాక్టరుచెప్పినవన్నీ తెప్పించాడు, పంకజం వాటిని శ్రీనివాసరావు గదికి చేర్చింది.

శ్రీనివాసరావు పంకజాన్ని చూడగానే లేచి కూచున్నాడు. అతనింకా నీరసం గానే ఉన్నాడు గాని అతని మొహంలో దైన్యం లేదు.

“ఎందుకివన్నీ ఈ గంజికేంద్రంలో?” అన్నాడతను.

పంకజానికి అరంకాలేదు. “డాక్టరుగారిప్పించుకున్నాను. వద్దా?” అన్నదామె. “ఇస్తే మహారాజుగా తీసుకుంటాను. కాని నాకు కావలసిందిమటుకు ఇదికాదు.” “మరేమిటి?”

తాబ్జ్ హోటల్
గాంధీనగర్, బెంగళూరు సిటీలో
బస చెయ్యండి.

“శ్రీనివాసరావు నీరసంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు.

“ఉద్యోగం! డబ్బు! తిండి! మాజే పొట్టమీద అన్నం తింటే ఇమడలేదు. అనవసరంగా డాక్టరును పిలిపించారు...మీకందరికీ నిమ్మరసంగా శ్రమ అయింది.”

తన జీవితంలో మొదటిసారి పంకజం ఇతని మాటలు నమ్ముకొలిగింది. ఆమె అతనికి కాసిని వేడిపాలు తాగటానికిచ్చి బత్తాయి ఒకటి వోలుస్తూ, “మీ ఉద్యోగాలన్నీ అబద్ధమేనా?”

“అబద్ధంకాదు. నేను మద్రాసు స్కాక ఫేరియట్లో పనిచేశాను. ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో బాటు కర్నూలుకు వెళ్ళాను. జేర్లాలో మకాం పెట్టాను. మా జేర్లాలో మొదట అయిదుగురం. ఒకడు రెండోరోజీ ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇచ్చి వెళ్ళాడు. మరి ఇద్దరు ఎవరినో పట్టుకుని మంచిచేసుకుని మా కౌంపు కన్న మంచికౌంపులోకి

వెళ్ళిపోయారు. నాకు జ్వరంవచ్చి పొళ్ళు తెలియకుండా పడిపోయాను. బతికానా, చచ్చానా అని అడిగినవాళ్ళు లేరు. మందూ లేరు, మంచినీళ్ళూ లేవు. వారంరోజుల అవతల నాకు జ్వరం తగ్గేసరికి నా సామానంతా మాయమయింది. నా ఆఫీసు పని మాత్రం నాకోసం వేర్పడింది. రాత్రింబగళ్ళు పనిచేసి ఆపని పూర్తి చేయమన్నారు. అదివారాలు కూడా శలవు తీసుకోవటానికి లేదన్నారు. రాజీనామా ఇచ్చి వచ్చేశా. ఇక్కడికి వచ్చాక ఎంప్లాయి మెంట్ ఎక్స్చేంజివాళ్ళు రెండు పెంపారరీ ఉద్యోగాలిచ్చారు. నెల నుంచి ఊరికేనే ఉన్నా. వారం నుంచీ తిండిలేదు. నాకు ఉద్యోగంలేదనీ, తిండిలేదనీ ఎవరితో మొరబెట్టుకోను? ఎవరిని చేబడుళ్ళుడగను? ఒక నెల అడ్డ నాలుగురోజుల స్వయంగా ఇస్తేనే నేను మీకంతో తేలికయిపోతానే? స్నేహితులదగిర చేబడుళ్ళు

తీసుకుని ఇవ్వకపోతే ఏమవుతాను?”

“అవును, నిజమే,” అన్నది పంకజం.

4

“ఏం, నాయనా? కాస్త తేచి ఎంగిరి పడతావా?” అన్నది అవ్వగారు గదిలోకి తొంగిచూసి.

శ్రీనివాసరావు గొమ్ముమీద పుస్తకం పెట్టుకుని పడుకుని ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు. గదిలో దీపం వెలుగుతున్నది.

“ఎందుకు రెండి?” అన్నాడు తనను.

“ఎందుకేమిటి, నాయనా. నీకోసం తేలిగ్గాచేశా.”

శ్రీనివాసరావు లేచాడు. అవ్వగారి వంట నెళ్ళాడు. అవ్వగారు వంటంట్లో అతనికి పీటచేసి కూచో బట్టించి.

“ఎవరూ ఇంట్లో లేనట్టున్నారే?” అన్నాడు శ్రీనివాసరావు.

“అమ్మాయికి ఏదో సంబంధంట. తండ్రి

“వండుగకు గాజులు”

ఎ. వి. ఎస్. ఆర్. శోమయ్యలు, (మంగళగిరి).

సంకెంతి సంచిక

గంజీ కేంద్రం

కూతుర్ని చూడవచ్చును. మొన్నటి శ్రావణ పౌర్ణమికి పదిహేడునాడవైతే, పెళ్ళి చెయ్యబడ్డ, నాయనా?" అన్నది అవ్వగారు వట్టిమాట.

"కొంచెం పెట్టండి. అన్నావని కోప్పడకండి, అవ్వగారూ. మీ మూలం గానే నాకు పొద్దుప అంత గొడవయింది."

"అదేమిటి, నాయనా?" అన్నది అవ్వ గారు ఆడుతూగా.

"చాలా కొంచెంగా తిరిచానును కున్నానుగానీ, మీ చేతి మహాత్మ్యమేమిటో ఏదీ వదిలిపెట్టి బుద్ధికాతనం. మరి కాకర కాయకూర చూశారా? నా బస్సులో ఎన్నడూ అంత రుచిగా చేసిన కాకర

కాయకూర తినలేదనుకోండి."

అవ్వగారి మొహం అవందంతో విక సించింది.

"కాకర కాయకూర బాగా వండరాలా మరీ?" అన్నది బావి.

"బాగా అని మెల్లిగా అంటారేమిటి? చేపలు కాకర కాయ నోట పెట్టను. అటు వంటనాణ్ణి ఆవురావురని తినేశాను. అంతా వాంతి అయిపోయింది. ఈ పూత్రే నా తేలిగా తిననివ్వండి."

"ఎళ్ళే, అసలు చేసిందేమిందీ? కాస్త చెల్లుల్ని కారప్పాడి, ఇంకవ చారునూ. అన్నట్టు బిచ్చలకూర పెసరపప్పులో వేశా. ఒక్కరవ్వ నాల్సికి రాదుకుమారి ఎట్లా

ఉండి చెబుతావా?"

"వద్దులేండి."

"ఎంత, నాయనా, ఒక్క ముద్దం లే ఒక్క ముద్ద కలిపిచూడు."

"అద్భుతం! మీరు వలమహారాజును చంపిపుట్టారవ్వగారూ!"

లేదులేదంటూనే అవ్వగారు శ్రీనివాస రావుచేత చేసిన వంటకాలన్నీ తినిపించింది. ప్రతిదీ అద్భుతమే నన్నాడు శ్రీనివాస రావు.

"నువ్విట్లా అంటున్నావా? మానాడి జ్ఞానా నా వంటంటే ఎంతో ఇష్టం. నా మనవరానికి చుట్టకు ఒకటి వచ్చదు. ప్రతిదానికి ఏదో వంక పెడుతుంది."

"ఒక్కొక్కళ్ళు తీరు!" అన్నాడు శ్రీని వాసరావు.

"బాగా చెప్పావ్," అంది మనలావిడ. తండ్రి మామళ్ళు ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి తొమ్మిది చాటింది.

"అయిన కన్నం పెట్టావా?" అని అడి గింది పంకజం అవ్వను చూస్తూనే.

"అతను తిని పెళ్ళి ఏ రూముయిందీ? అయితే ఇంతకూ పెళ్ళికోడుకును చూశాను బ్రారా?" అన్నది అవ్వగారు.

"అ, చూడకేం?" అన్నాడు ప్రసాద రావుగారు.

"ఏమయిందేం?" అన్నది తల్లి.

"అయినకు పదివేలు కట్టం కావాలి!"

"ఆకలేమన్నది, అన్నం పెట్టవచ్చు."

అన్నది పంకజం మాటచూర్చుటానికల్లే.

"పది వేలే!" అన్నది అవ్వ గారు ముక్కుమీద వేలేసుకుని.

"అన్నం పెట్టవచ్చు అంటూంటే?" అన్నది పంకజం చిరాగ్గా.

"అ! పది వేలతో ఇద్దరల్లల్లను కొనుక్కోవచ్చు," అన్నాడు ప్రసాదరావు గారు.

అన్నంముందర పంకజం చుసకులాడు తూనే ఉంది "ఏమిటీ బిచ్చల కూరపప్పు ఇట్లా పాడుచేశావ్ ..... ఇది చారా కనా యనా?" అంటూ వంకలు పెట్టింది.

"ఒసే, నీకన్న ఆ అబ్బాయి ఎంత వయసే! అన్నీ అద్భుతంగా ఉన్నాయని తినేశాడు. నిజంగా ఎంత బుద్ధిమంతుడు! దీన్ని అటువంటివాడికిచ్చి ఇంట్లో పెట్టుకోరాదు బ్రా? చిలకా గొరింకలల్లే ఉంటాడు?" అన్నది అవ్వగారు.

కాబోయే దాక్షిణ్య గారి నిజాన్ గిలుగూ, బెట్టూ, భోజనమూ ఇంకా మరి చి పోలేకుండా ఉన్న ప్రసాదరావుకు ఈ ఆలోచన దివ్యంగా కనిపించింది. అయిన కూతురుకేసి చూశాడు. పంకజం ఏమీ విసిరివానలే బాగాలేదని ఆక్షేపించిన పప్పు కూర ఆవురావురని తినేస్తున్నది. ★

"స్నానిమునకు" రేమిస్తావు
స్నానానంతరము రేమిస్తావ్. వాడరు-
ఇక ముఖ తేజస్సుకు చెప్పవేల!"
— అని దక్షిణ ఇండియా తార
కుమారి బాంబాయి చెప్పచున్నది.

A. V. R. A. & CO. MADRAS
BOMBAY

ఆశాపూరితం అల్లం

నలుగురూ. పాపాయిలు నిద్రపోతారు, వాళ్ళ తలుపు కిటికీలదగ్గర నిలిచి వాళ్ళ తిండ్రులకోసం ఎదురుచూస్తారు - అంతా హాయిగా ఉంటుంది. మంచి యీ మహాసగరంలో ఈ పిథి మరీ మంచిది. నా కెలా తెలుసు నంటారా? విన్నవించు.

కున్నారు. నిన్న సాయంత్రమే ఆయనతో కొంచెం బా తా ఖా నీ చేశాను. ఆయన అన్నారూ—

తాత: ఏ మం టా వు నాయనా - నే చేసింది ఏం ఉద్యోగమంటావా? ఏదయి తే నేం - సర్కారు నా ఖరీ చేశాను - ముప్పుమాడు సంవత్సరాలు చేశాను. తొమ్మిదుగురు పిల్లల్ని కన్నాను. ఇప్పుడు పింఛనీ యిచ్చేవారు.

య: మంచిదే గద తాత గారూ! హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకోవచ్చు!

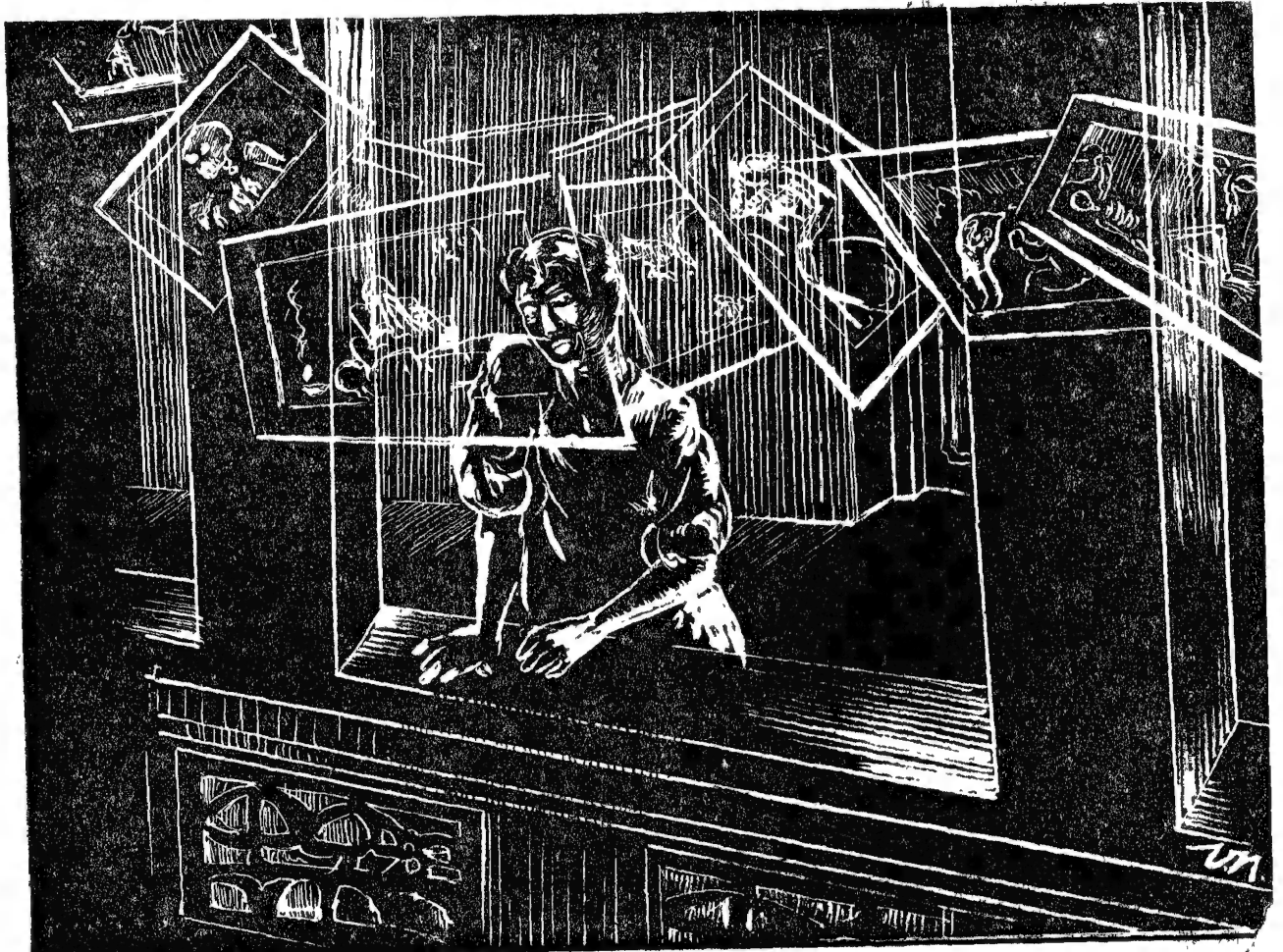
తా: ఆ విశ్రాంతి దొరక వం లేదు అబ్బాయ్! ఇంకా నలుగురు మామల్లకి పెళ్లి అవాలి. పెళ్లియిన యిద్దరు కొడుకులకి ఉద్యోగాల్లేవు - మిగిలినవాళ్ళ దరువులకి డబ్బులేదు, ఇంక కక్కడ విశ్రాంతి నాయనా? అంచేతే ఏంతోచక అప్ప

గోరాశాస్త్రి

పిథిలో నేగా ఉంటాంట. ఇదే మా మేడ! చివారి అంతస్తు మీది చివారి గది నాదే! మొత్తం మేడలో యిరవైరెండు కుటుంబాలు కాపురం ఉన్నారు - నన్ను విస్మయిస్తే! అదిగో - ఆ మొట్టదగ్గర కాపురం ఉన్నారే. ఆ తాత గారు ఉద్యోగంచేసి పింఛనీ వున్న

(మహాసగరంలో ఒక గట్టిలో జనసమ్మర్థం ఎక్కువగా ఉన్నట్లు నూచించే ధ్వనులు. మోటార్లు, గుర్రం బళ్లు, సైకిళ్లు, రకరకాల వాహనాలధ్వనులు, ఇంకొంచెం దూరంలో-గాలిలో తేలివస్తున్నట్లు చర్చి గంటలూ - జేవాలయం గంటలూ విని పిస్తాయి. ఇవన్నీ కలిపి - విహారవ్యక్తమైన బెంగా, భయమా - నూచిస్తాయి.)

ఒక యువకుడికంటే: హాయిగా ఉంది యీ సాయంత్రం. రాత్రి పడిన కొద్దీ యింకా హాయిగా ఉంటుంది. దీపాలు

అశ్వ ఖరీదు అణా

డప్పుడు పాటలు పాడుకుంటాను.....
పాటలంటే నీ కిష్టమేనా అబ్బాయ్?

య: అందమయిన ఆడవాళ్ళు పాడితే
చాలా యిష్టంగా వింటానండీ!

తా: బుద్ధిమంతుడివి నా యనా! మీ
యింటావిడి అందగత్తేనా?

య: తప్పకండా అందగత్తే అయ్యం
దాలి మరి - ఎంచేతంటే నా కింకా పెళ్ళి
కాలేదు...మంచిది తాతగారూ మళ్ళీ
కలుసుకుందాం. అదిగో ఎక్కడో రేడియో
లోంచి మంచి సంగీతం విసబడుతోంది.
విసండి!

తాత: మంచిది నాయనా! పెళ్ళిరా!
(క్షణమాత్రం శ్రావ్యంగా జంత్రసమైక్యం
విసబడుతుంది.)

యవకుడు: విన్నారా అదీ సంగతి.
తాతగారితో ఆటేసేపు మాటాడలేంగాని,
ఆ యన్ని తలుచుకుంటే సంతోషంగా
ఉంటుంది. ఆయనా - భార్య, తోమ్రుండు
గురు సంతానం - అందరూ హాయిగా
రెండుగడులో కాలక్షేపం చెయ్యడం -
ఒక్కళ్ళనొక్కళ్ళ ఆ ప్యాయంగా, సావిత్రి
మీనాక్షి, సుబ్బయ్య, గోపాలం, కృష్ణ
వేణీ, పెద్దన్నయ్య, యిలా పలుమకోవడం
అంతా బాగులేదా?

కృష్ణవేణి అంటే జ్ఞాపకం వస్తోంది -
మా మేడలోనే పెరటి భాగం గదిలో ఒక
అమ్మాయి కాపరం ఉంది. తల్లీ, అన్న
య్య - లేక తమ్ముడో మరి! - ఉన్న
టున్నారు. ఎక్కడో ఉద్యోగం చేస్తోంది.

పేరు కృష్ణవేణి కాదుగాని - అయితే
బాగుండును! అంత చక్కటి తలకట్టు -
మోకాళ్ళదాకా చేలాడే జడ! అదిగో - ఆ
అమ్మాయే కాబోలు - వస్తోంది!

(హలో! హలో! హలో! అనుకుంటూ
దూరంనుంచి దగ్గరగా అమ్మాయి వస్తుంది.)

అమ్మాయి: హలో! మీరేనా మేడగది
లోకి కొత్తగా వచ్చింది?

య: అవునండీ. నిన్న సాయంత్రమే
దిగాను.

అ: మరేట. మా ఇందిర చెప్పింది.
రాత్రిల్లా గదిగోడలకి మేకులు కొడుతూనే
ఉన్నార. ఆ చప్పడుతో రాత్రిల్లా తనకి
నిద్ర పట్టలేదు. కానీ కొంచెం జాగ్రత్తగా
ఉండండి. గోడలకి మేకులు కొడితే ఇంటా
యన డోరుకోడు.

య: ఏం?

అ: (వచ్చుతూ) ఏవేటి? బంగారు
గోడలు చెడిపోతూ! మీరు గోడకి కొట్టే
ప్రతిమేకూ తన పీపుమీద కొట్టినట్టే అతిసు
బాధబడతాడు. అబ్బా! బాగా చీకటయి
పోయిందే - మబ్బులు కూడా మంచుకొస్తు
న్నాయి. మార్గశిర మాసపు చలి - యీదర
గాలి - బాగుందిగదూ! ఇలాంటిప్పుడు నడిచి
పెళ్ళి హాయిగా రెండో ఆట సినిమా చూసి,
తిరిగి ఇంటికి నడిచి రావాలనిపిస్తుంది.

య: సినిమాలో మనం విన్న ఆఖరిపాట
లోపలలోపల పాడుకుంటూ - ఏం?

అ: సరిగ్గా నేననుకుంటున్న దేచెప్పారు.
మీకు పాటలంటే యిష్టమేనా?

య: పాడేవాళ్ళు బాగుంటే పాటా
బాగుంటుంది.

అ: (వచ్చుతూ) అయితే మా ఇందిర
పాట ఎప్పుడోనా వినిపిస్తానుండండి...సరే
వస్తానండీ! అమ్మయ్యా! ఏమిటా బాజాలు?
(చావుబాజాలు మారంనుండి దగ్గరగా
వస్తాయి.)

య: ఎవరో మహారాజా కైలాసానికి
పెళ్ళిపోతున్నాడు...

అ: నేనింట్లోకి పోతాను బాబూ!
అలాంటివంటే నాకు భయం!

(బాజాలు తీవ్రంగా వినిపిస్తాయి.)

(బాజాలు అలా అలా దూరం అయి
పోయి, మళ్ళీ గట్టిలో వాహనాల చప్పుళ్ళూ,
జనసమృద్ధం అవి విసబడతాయి.)

య: వెళ్ళిపోయింది అమ్మాయి, పేరు
అడుగుదామనుకున్నాను. భయం వేసింది,
ఎందుకో, మన భయాలన్నీ యిలాగే
ఉంటాయి. ముక్కు మొహం ఎరగని
నాతో నిర్భయంగా జంకూ గొంకూ
లేకండా మాటాడింది. బాజాలువిని చూడలి
పోయి తుర్రుమని లోపలికి పారిపోయింది.
కొందరికి చావంటే భయం, మరికొందరికి

చోగి మంట

వి. ఎస్. రాజు, (కూచిపూడి)

బతుకంటే భయం... ఎక్కడికో యీ మనుషులంతా? పన్ని కార్లు ఎన్ని కార్లు? వాటిలో అందమైన ఆడవాళ్ళూ, ఖరీదైన మగళ్ళూ... ఎవళ్ళో వాళ్ళంతా? ఎక్కడికి వెళుతున్నారో అంతే మాడావిడిగా? రంగురంగుల పానీయాల మెత్తందనాల్లోకి - తాంబూలాల సువాసనల్లోకి - అగరు ధూపాల ఆరమోడ్పు కన్నుల అవతలి గట్టులకి.

[పైకిల్ బెల్ చప్పుడు]

ఒక సమయవాడు: హలో! కొంచెం దారి యిస్తారా? పైకిల్ గుమ్మంగట్టు దాటించి లోపలికి తీసుకుపోతాను! - లోపలి వాటాలో ఉంటున్నారేండి!

యు: తప్పకుండా.

పడు: థాంక్స్.. మీరేనా మేడగదిలోకి కొత్తగా వచ్చింది?... పొద్దున్న యధా లాపంగా చూశాను. మీరే అనుకున్నాను. కుటుంబంతో సే వచ్చారా?

యు: లేదండి, ఇంకా పెళ్ళికాలేదు.

పడు: ఓహో... ఒస్తానండీ, మావాళ్ళు కని పెట్టుకుంటారు. కనిపిస్తూనే ఉంటారేండి. నేను బాంకులో పనిచేస్తున్నాను. మీ ఎకౌంటు ఏ బాంకిలో ఉంది?

యు: నా ఏకౌంటండీ - నా జేబులోనే ఉంటుందండీ. పైగా అది ఖాళీగా ఉండే సమయాలే ఎక్కువ.

పడు: బాగా చెప్పారు.

(కొస్తూ దూరం నుంచి 'లోపలికి రావేం రా నాయనా' అని ఒక ప్రాథమిక కంఠం.)

పడుచువాడు: ఒస్తానండీ! మా అమ్మ పిలుస్తోంది. మా ఆవిడి కూడా కని పెట్టుకుంటుంది...

(దూరం నుండి రేడియోలో జంత్రి సమ్మేళనం సన్నగా వినిపిస్తుంది.)

మా పైవాటాలో వాళ్ళు లేండి... కూతుళ్ళకు పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యరు గాని యిరవైనాలు గంటలూ గ్రామఫోన్ పెట్టు కూర్చుంటారు... ఇందిరా, ఆనందలక్ష్మి... ఆహా... పేరు గొప్పా ఉరు దిబ్బా అన్నాడు...

(జంత్రి సమ్మేళనం తీవ్రంగా వినిపిస్తుంది.)

యు: ఇందిరా, ఆనందలక్ష్మి! ఎంత మంచి పేరు! ఎందుకో మరి యీ పైకిల్ రోగాగుడికి వచ్చిందే. పెళ్ళిగాని అమ్మయిల్లా, బ్యాంక్ ఎకౌంట్ లేని వాలాంటి వాళ్ళూ - అతనికి వచ్చరు. అలా వచ్చని వన్నీ ఏరి పోయగా అతనికి మిగిలింది చాలా చిన్ని లోకం అయిందా. తనూ, తనకుటుంబం, ఉద్యోగం-ఇంక్రిమెంటూ, తమ్ముడి ఉద్యోగం - చెల్లెలి పెళ్ళి - అంత చిన్నలోకాన్ని పదిలంగా రూపాయి కొగిరిలో పొట్లంగట్టి మర్యాద బ్యాంకులో

డిపాజిట్ చేసేసి ఉంటాడు... ఇందిరా - ఆనందలక్ష్మి! వాళ్ళగురించి కొంచెం తెలిస్తే బాగుండును! నేను గోడలకి మేకులుకొడితే ఆ ఇందిరకి నిద్రాభంగం! ఇప్పుడే చిన్న న్నాలో వాళ్ళు!!

* * *

లక్ష్మి: ఇందిరా! ఇందిరా!

ఇం: (ప్రవేశిస్తూ) ఏం లక్ష్మి!

లక్ష్మి: అన్నయ్యంకారాలేదేమే! ఇంత రాత్రయింది! నాకెందుకో భయం వస్తోంది.

ఇం: వస్తాడు. జేబులో కానీ కూడా లేదాయ్. ఎక్కణ్ణించి సదుచుకుంటూ రావాలో!

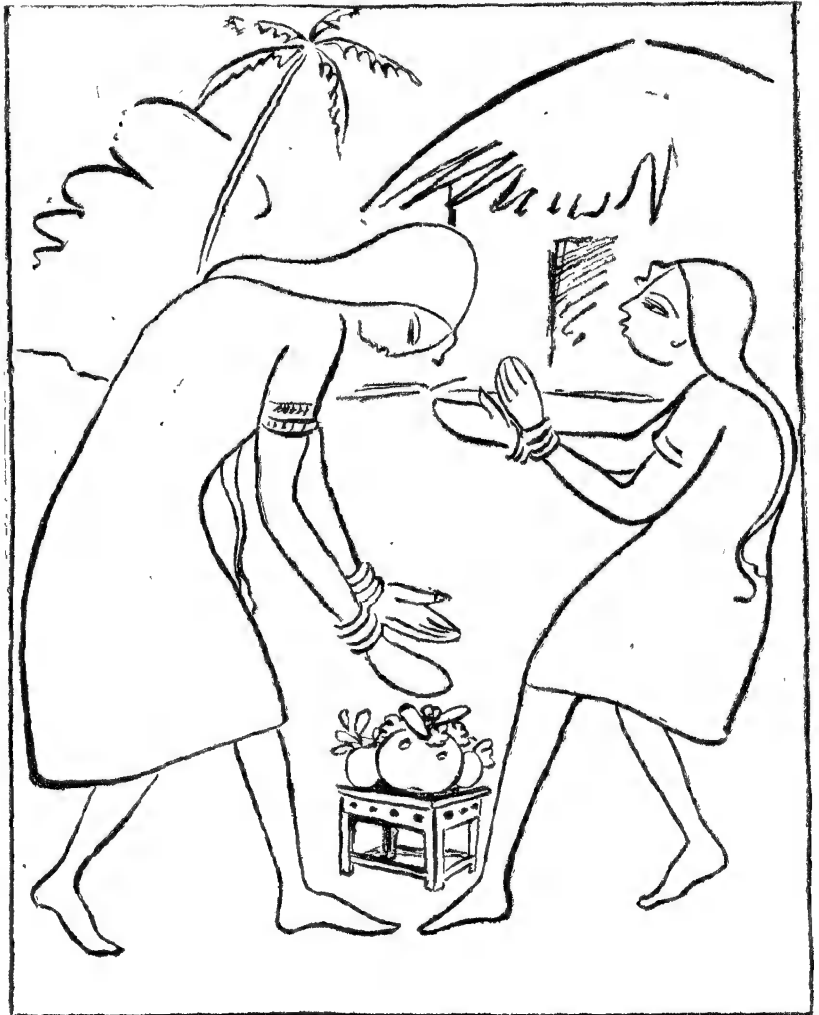
లక్ష్మి: అమ్మకి కొస్తూ కునుకు పట్టినట్టుంది. నువ్వెళ్ళి భోజనం చెయ్యరాదా? వెళ్ళు. నేను కూర్చుంటాను అమ్మదగ్గర...

తరవాత మళ్ళీ బార్లీ నీళ్ళూ అవీ కలపాలా! ఇం: నాకేమిటా ఆకలిగాలేదు లక్ష్మి! ఆక్కడ నాన్నకి జేబుల్లో గంజినీళ్ళూ - ఇక్కడ అమ్మకి జబ్బు మంచంమీద బార్లీ నీళ్ళూ.

లక్ష్మి: ఆపేకావేం? అన్నయ్యకి ఉద్యోగంలేదు, మనకి పెళ్ళిలేదు - లిప్టు చాలాఉంది.

ఇందిర: అదికాదు లక్ష్మి - తలుచుకుంటే సవాల్లో ఏడవాల్సే తెలియడం లేదు - ఉన్న ధైర్యం ఏవిటంటే ఇంత కన్న అట్టడుక్కి వెళ్ళడానికి యింకే వుందని!

లక్ష్మి: అలా అనకు. దిగినకొద్దీ సముద్రం లోతు, ఎక్కనకొద్దీ ఆకసం ఎత్తూ -

"గొబ్బిళ్ల గొబ్బిళ్లు"

వి. ఎస్. రామ్, (కూచిపూడి)

★ ఆశ ఖరీదు అణా ★

అలా ఉంటూనే ఉంటాయి. వెళ్లి భోంచేసి రావూ?

ఇం: ఏం భోజనమే! అక్కలేదు. అలా పడుకోవాలని ఉంది. మేలుకువ కంటే నిద్ర నయం. మంచి కలలైనా వస్తాయి.

లక్ష్మి: ఏమిటి హామీ? తీరాచేసి పీడ కలలు వస్తే!

ఇం: చంపేశావు! మేలుకుంటే నీడ, నిద్రపోతే పీడ! నీ దారి మరి.

ల: రెండింటికీ మధ్య ఏదో మగతగా బలికెస్తే సరి!

ఇం: అంతేనంటావ్! సరే... ఇప్పుడు చేస్తున్నది అంతే... హాయిగా ఎవరైనా పొడితే బాగుండును! ఏదైనా ఒక పాట - మైమరపించేది, హాయినిపించేది...

ల: పొడిన కాస్తేపూ బాగుంటుంది. ఆ తరవాత?

ఇం: కాస్తేపూ బాగున్నా చాలు...

సకల దంత వ్యాధులకు

కోతిమారు
నల్ల పండ్ల పాడి

ప్రతిరోజు
దొరకును.

నోగి అండ్ కో

బైబెనాబజార్ రోడ్ మద్రాసు-1.

రజవాడ సాకిసులు: చిట్ ప్రమాటించు
కార్పరేషన్, పోస్టుబాక్సు నెం. 80
గాంధీనగరం.

నవంసక తైలం

అంగనరములు బలహీనత చెంది చిన్నదైన తిరిగి యధావకారమై పూర్తి సౌఖ్యమును అనుభవించుటకు 48 ఏండ్లు ప్రఖ్యాతి చెందిన గ్యారంటీ మందు. 1 పీసా రూ 10/-లు. ౧. పి. రూ 1-4-0

కొవలసినవారు 1/4 ముందుగా పంపేది.

డా॥ రత్నం నన్ను మెడికల్ హాల్,
ప్రకపేటవిల్లింగ్స్, హైదరాబాదు-దక క

పోనీలే... నాన్న యీ నిమహన కైల్లో ఏం చేస్తున్నాడో?

ల: నిద్రపోవడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఉంటాడు.

యం: నిద్ర రావడంలేదు ఎంత ప్రయత్నించినా! ఎంతో తలెయ్యదు! నిజంగా తెలిదా? పొద్దున్నించి కడుపు మాడిపోతుంటే నిద్ర ఎలా వస్తుంది? ఉంగరం అమ్మేస్తే వచ్చిన డబ్బు గది అద్దె ఎడ్వాన్సు కే చాలలేదు. మిగిలింది నేనూ నా బొమ్మలూ! వాటి నెవడూ కొనడు. పిచ్చి బొమ్మలు. గొడవేకులకి అలా వేలాడవలసిందే! ఎటొచ్చి మేకులు కొడితే ఇందిర నిద్రపోయింది. బొమ్మలూ మాస్తే కృష్ణ వేణి వాడలిపోతుం దనుకుంటాను. వియోగం, దుఃఖం, గులాబీ తోటలో కాలసర్పం - ఇలాంటి బొమ్మలే ఎందుకు వస్తాను చెప్పా? ... ఎలాగైనా కృష్ణ వేణికి ఆ బొమ్మలు మాపించాలి. మళ్ళీ కృష్ణ వేణి అంటున్నాను! - అఅమ్మాయి పేరేమిటో?..

కృష్ణ వేణి: ఆ అబ్బాయి పేరేమిటో! - ఏవీరా అన్నయ్య - ఆయన పేరేమిటి? అన్నయ్య: ఎవరి పేరే?

కృష్ణ: అదేరా - పై మేడ చివరిగదిలో కొత్తగా దిగాడే...

అన్న: ఎవడో సుబ్బారాయుడు. మన కందుకొచ్చిన గొడవ పడుకుందూ - అర్థ రాత్రి కావస్తోందీ -

కృష్ణ: (నవ్వుతూ) థ లే నాడి వి రా, సాయంత్రం ఎనిమిదింటికే చీకటంటా వేమిటా ఖర్మ! కాస్తేపూ కూర్చుని ఏవేనా కబుర్లు చెప్పరాదూ! అమ్మ కప్పడే మూడో రూము నిద్ర.

అ: చెప్పడానికి నాకేం కబుర్లుంటాయి - తెంగట్టుకు భస్తుంటేను! ఎందుకూ పనికిరాని దవట వాడెమ్మని... కాణి ఆర్జించ లేనివాణ్ణి!

కృ: పోనీలేరా... ఆ గొడవంతా నీ కిప్పుడూ... ఎవరాస్తేనేం. ఏదో యిలా బతుక్కొస్తున్నాం సంతోషించుకోవడమా?

అ: నీకేం చెబుతావు... నీమట్టుకు నీకేదో గొప్పగా ఉన్నట్టుంది కాని... నీ చేత ఉద్యోగం చేయించబలసిన ఖర్మ పట్టిందంటే - అమ్మకి ఎంత రంపపు కోత - నాకెంత అవమానం -

కృ: మొదలెట్టావా పురాణం! ఈ నాలుగుదెయలైనా నన్ను కాస్త తృప్తిగా పోపిరి పీల్చుకోనియ్యవ్. తెలారగట్లు లేచి వంట

పని. పగలల్లా ఆఫీసులో బండచాకిరి. ఇంటి కొచ్చాక మళ్ళీ వంట.

అ: ఆ తరవాత తీరిగ్గా కూర్చుని అల్లా అబ్బాయి పేరేమిటి, యిల్ల అబ్బాయి పేరేమిటి అని ఆలోచిస్తా. దేవుడి ధర్మమా అని నాకు ఉద్యోగమే దొరికితే -

కృ: తెక్షణం నన్ను ఉద్యోగం మాని పించి యింట్లో కూచోబెడతావు. అంతేనా? అక్కడికి కాని నీకు మనశ్శాంతి ఉండదు. ఏం మనుషులంరా మనం? సగం చచ్చిన మనుషుల్ని గాని ప్రేమించలేం; నా బతుకులో ఏ మాదుమూలైనా కాస్త సంతృప్తి మిగిలిపోతే దాన్ని విసిరి అవతల పోరేనే దాకా నీకుతోచదు. నన్ను నువ్వు ఇంతగా అభిమానించకపోయినా బాగుండును! కాస్త యినా సుఖపడేదాన్ని!

యం: అప్పుడే సందడి తగ్గిపోతుంది. మేడలో దీపాలు ఒక్కొక్కటే ఆరిపోతున్నాయి. పాపాయిలు నిద్రపోయారు. బాళ్ళ తల్లులా నిద్రపోయారు; హాయిగా. ... ఒంటరితనం ఎంత భయంకరం! చేతిలో కానీలేదు. అయినా రేపు ఎలా గడుస్తుందన్న భయం లేదు. తిండి లేక పోయినా అంత బాధ లేదు. ఎంత ఆకలి రాత్రయినా తెలారక తీరదు. అలాగే శాశ్వతంగా కమ్మమూస్తే మరి చింతే లేదు. కాని యీ ఒంటరితనం! ప్రపంచంలో నా అన్నవాడు ఒక్కరు - ఒక్క ప్రాణి - లేకపోతే ఏందా? ఏవిటో భాగారంలో శేషంలా నే నొక్కణ్ణి యిలా మిగిలిపోయాను! - తిండికోసం వెతుక్కుంటూ... వింధను తాతగారల్లే ఉండే? ముసలాయనకి నిద్ర పట్టడంలేదు కాబోలు!

తాత: ఏం నాయనా! ఇంకా నిద్రపోలేదా!!! మేడిముందు పచార్లు చేస్తున్నావ్!

యం: లేదు తాతగారూ! ఏవిటో నిద్రపోవాలనిపించడంలేదు! రోడ్డుమీది వింతల్ని చూస్తూ - పిచ్చిగా ఆలోచిస్తూ -

తా: నిద్రపో నాయనా! నిద్రపో! మేలుకుంటే ఏవుంది - తెంగలూ భయాలూ తప్ప!

యం: మరి మీరు నిద్రపోలేదే తాతగారూ?

తా: నిద్ర! నాకు ఏకంగా ఒక్కసారే నిద్ర! పెద్దకోడలు ప్రపంచవేదంలో ఉంది. చిన్నకోడలుకి జ్వరం! ఆ తీవ్రంలో ఒకటే పలవరింతులు! చేతిలో కానీలేదు. అవునా! ఇలాంటిప్పుడు నాకెందుకో నవ్వొస్తుంది! నే న్నవ్వుతే మాధర్యపత్తికి కోపం. మనం దరం అసలు ఎందుకు పుటామా అన్న

ప్రశ్నయిప్పుడు తేల్చుమంటుంది - యీ అర్థ రాత్రి! ఎలాగుండంటావ్?

యు : దివ్యంగా ఉంది. పోనీ కాస్తేపు యిక్కడ కూర్చోని కబుర్లు చెప్పకుండాం.

తా : అలా అన్నావు బాగుంది. ఉండు, ఓ చుట్ట వెలిగించి నీకు నా అనుభవాలన్నీ చెప్తున్నాను. మాదూ నువ్వు చుట్ట కాల్చ గలవా?

యు : కాల్చగలనుగాని నే నెప్పుడూ కాల్చేవి వీడిలు. ఉన్నాయిలండి నా దగిర...

తా : ఏవో ఒకటిలే! కాల్చడం ప్రధానం. మీ అమ్మ నాన్నా ఏవోలో ఉన్నారు నాయనా?

యు : స్వర్గంలో!

తా : మంచిది. ఎక్కడో అక్కడ ఉండడం కావలసింది... సరే, యిల్లాలు లేదని నిన్నునే చెప్పావు. పోనీ ఏదైనా ఉద్యోగం చెసుకుంటున్నావా?

యు : అదీ లేదండి! ఇచ్చేదాతెవ్వడూ కనబడలేదు.

తా : ఇంకేం! సుఖపడ్డావ్. వీలయిన కాడికి ఉద్యోగాలు చెయ్యకండా బతకడానికి ప్రయత్నించు. ఇదంతా ఉత్తమయ నాయనా! నేను చేసి చూశాను - ముప్పయిమూడు సంవత్సరాలు - చివరికి ఏం మిగిలింది?

యు : ఏం మిగిలిందండి?

తా : చెప్పానుగా! శరీరంలో రక రకాల జబ్బులూ, తొమ్మడుగురు పిల్లలూ, వాళ్ళకి నామీద ఉండే వాళ్ళ మాలిబ అభిమానం. ఇదీ నా అర్జన!

యు : జరిగిందానికంటే యిప్పుడు విచారితే ఎలా భం చెప్పండి!

తా : ఛా! ఎంతమాటన్నావు! విచారమా! అది నా జన్మలో లేదు. జరిగింది చెప్పానంటే. లాటరీ వేశాం, ఓడిపోయాం! ఇంకోరకం లాటరీ ఉండేమా ప్రయత్నించి చూడమంటున్నాను.

యు : కనీసం ఇదంతా లాటరీ అని మీ నమ్మకం?

తా : అది నా అనుభవం. సిద్ధాంతం కాదు. చూడబ్బాయ్! నా తత్వానికి సరిపడిన విషయాలు నాచేత పేర్కొన్నావు. మామూలు విషయా లేమైనా చెప్ప... ఫోజనం అయిందా?

యు : ఎప్పుడో అయిందండి. మళ్ళీ ఎప్పుడో తెలియదు.

తా : చాలా విషయాలు అలా తెలియకుండా వుంటేనే మంచిది. ప్రతిదీ తెలిసిపోతే ఆరోగ్యం బాగుండదు... ఎవరదీ ఆచీకల్లా? (గట్టిగా) ఎవరక్కడా?

కృష్ణమూర్తి : (సమాపిస్తూ) నేనండి - కృష్ణమూర్తిని - ఎరగరా - బాంకులోపని.

యు : ఓహో - ఇండాక నైకిల్ తీసుకొచ్చారు మీరేనా?

కృ : మరేవండి! కొత్తనైకిలు - కొని యింకా నెల కాలేదు... అదీ సరేకానీండి, యిప్పు డెక్కడైనా దుకాణాలుంటాయా, దుకాణాలు?

తా : ఎందుకు నాయనా ఆకంగాయా? ఏవోచ్చింది? ఏందుకాణం కావాలి?

కృ : మా ఆవిడండి... ఇండాక భోంచేసే వరకూ వాయిగానే ఉంది. ఉన్నట్టుండి వచ్చేకాయండి బాబూ! చంపేస్తోంది!

యు : ఏవోచ్చేకాయ!

కృ : మెల్లిగా అంటారేమిటండి బాబూ! - చస్తూంటేనూ! తుమ్ములండి తుమ్ముల! ఏక తుమ్ముల! దానిమీద జలుబూ! ఊపి రాటం లేదనుకోండి! ఏం చెయ్యమంటారు తాతగారూ?

తా : ఓ అరగంట ఉపిరి పీల్చడం మానెయ్యమండి - అదే తగ్గుతుంది!

కృ : అదేలా తుదురుతుందండి! చెప్పండి! దుకాణాలు! ఉంటాయా?

యు : ఉంటే ఏంచేస్తారు?

కృ : ఏదైనా మంచు కొనుక్కొస్తాను. వెంటనే మందుపడితే మంచిది చూడండి!

యు : ముందు తక్షణం ఏంచేశారు?

కృ : ఏం చెయ్యమనే స్వేటరు తొడుక్కో మన్నాను. తలకి ముఖరు చుట్టుకోమన్నాను.

తా : అబ్బే! అలా అశ్రద్ధచేయకండి.

కృ : అయితే ఇంకేం చెయ్యమంటారు?

తా : కిటికీ తలుపులన్నీ వేసెయ్యండి.

కృ : పిసగకాలి తగిలినా ప్రమాదం -

కృ : అవునండి - అసలే అర్థమరాలు.

తా : నాకు తెలియదుటయ్యో రోజూ చూస్తున్నానుగా అవునా - గదినిండా సాంబ్రాణి పొగవేసి దీపాలన్నీ వెలిగించెయ్! ఆ తరవాత మందుల మెపునుండి మందు కొనుక్కో!

కృ : అలాగేనండి! వెళ్ళొస్తాను మరి!

యు : చూడండి! ఇంకో చిన్న జాగ్రత్త తీసుకుంటే ఇంకా మంచిది. మీ యింట్లో గరుడపురాణం వుందా?

తా : ఇప్పుడప్పుడే కాదులే అది - నే చెప్తాగా - ముందునువ్వు వెళ్ళిరానాయనా!

కృ : ఒస్తానండి మరి!

యు : అభిమానం అంటే అలాగుండాది తాతగారూ! నాకే గనక యిలాంటి నాన్నుంటేనా?

తా : ఉంటే?

యు : బతుకు యంతకంటే యింకొంచెం రుచిగా ఉండేదేమా!... మా నాన్న ఏం చేసేవాడో తెలుసా తాతగారూ! ఇంట్లో ఎవరికైనా కాస్త జబ్బుగా ఉంటే వెళ్ళి వీధరుమీద కూర్చునేవాడు. అమ్మకి జ్వరంవస్తే కోరి తెమ్మకున్నావని పట్టుకు తన్నేవాడు.

తా : సబబుగానే వుంది. జబ్బు తెమ్మ కోవడం నేరం - నేరానికి శిక్ష వేసేవాడు - తప్పేం?

యు : బాగా చెప్పారు. ఈ ధర్మనూత్తం నా కిన్నాళ్ళూ తెలియలేదు.

తా : సరే - ఒక్కసారి లోపలికి వెళ్ళి పరిస్థితి ఎలా ఉందో చూసొస్తాను. ఇంక వెళ్ళి పడుకుంటావా?

యు : నిద్ర రావడంలేదు. మీరు వెళ్ళి రండి. బహుశా మీరు తిరిగి వచ్చేవరకూ యిక్కడే ఉంటాననుకుంటాను... చెప్పలేను.

తా : సరేలే - నిద్రపో. దాన్ని మించిన సుఖంలేదు.

* * *

యు : అంటాడు తాతగారు. 'కొని నిద్ర రావద్దా! ఆ అమ్మాయి - కృష్ణ వేణీ - చెప్పినట్లు యీంటప్పుడు నెండ్లో ఆటో, లేకుంటే మూడ్లో ఆటో, సినిమాచూసి నడిచి యింటికివస్తే ఎంత హాయిగా ఉంటుంది! సినిమాకి డబ్బులే ఉంటేనా! - అంతపనీ చేసుండేవాణ్ణి. ఇన్ని కబుర్లూ చెప్పి యీపాటికి గుర్తుపెట్టి నిద్రపోతూ ఉండుంటుంది. ఆ ఇందిర ఎవరోగాని ఆఖి డ్డే యివాళ నిద్రాభంగం ఉండకూడదు మరి!

* * *

కృష్ణ వేణీ : ఇందిరా? ఇందిర : ఏం కృష్ణ వేణీ! రా, లోపలికి రా! ఇంత రాత్రివేళ వచ్చావేం? ఏదైనా కావాలా?

కృ : అబ్బే - ఏం తొడక వచ్చాను. నిద్రపోతున్నారా? అమ్మ వంట్లో ఎలా వుంది?

ఇం : అలాగే ఉంది. ఆయాసం పొరున్న కంటే ఎక్కువైంది.

కృ : అయ్యో పాపం! లక్ష్యేదీ?

ఇం : అమ్మ గదిలో ఉంది. పిలవనా?

లక్ష్మి : ((ప్రవేశిస్తూ)) ఏం కృష్ణ వేణీ!

ఇంకా నిద్రపోలేదేం? పగలల్లా ఆఫీసులో కష్టపడి - మళ్ళీ సాయంత్రం అందరికీ వండివార్చి -

కృ : ఏవుంది! మామూలు గొడవే! రాను రాను బతుకంటే అసహ్యం వేస్తోంది.

లక్ష్మి : కొత్తగా ఇప్పుడేం వచ్చింది? అన్నయ్య పురాణమేనా?

కృ : అదే. వాడు సరిగ్గా రెండువందలు యేళ్ళకితం పుట్టవలసినవాడు. ఆ పొర పాటుకి శిక్ష అనుభవిస్తున్నది నేను. అమ్మ సరేసరి - తన పతనవారం జబ్బు తలుచుకొని మురిసిపోతూ మంచంమీద ఉంటుంది. మరో ప్రపంచయుద్ధం ఒస్తేగాని అన్నయ్యకి ఉద్యోగం దొరికేటట్లులేదు. అంత వాడికెందుకో నామీద కసి. నా అంటే మళ్ళీ అభిమానమే.

★ ఆశ ఖరీదు అణా ★

ఇం: ఊరుకుందూ - వింటాడేమో.
కృ: లేదులే. పెట్టవలసిన కాపాలన్నీ పెట్టేసి యిప్పుడే నిద్రపోయాడు. మళ్ళీ పొద్దున్న కాఫీ వేళకిగాని లేవడు.

లక్ష్మి: దేనిమీదొచ్చినదీ రభస?
కృ: ఆ - మేడగదిలో ఎవరో ఆయన కొత్తగా దిగలేదా? ఆయన ప్రసంగం తీసుకొచ్చేసరికి వచ్చింది దుమారం. వాడి గొడవ నాకెందు కంటాడు. అని మళ్ళీ మాపురాగం అంతా ఏకరువు పెట్టి తను సంసారాన్ని పోషించగలసిన ఉత్తరక్షణం నన్ను ఉద్యోగం మునిపించేస్తానంటాడు.

ఇం: పోనీ అప్పటిసంగతి అప్పుడే చూసుకుందాం అనలేకపోయావా?

కృ: (కోపంగా) అంటానంటాను. అనను మరీ! అడవాళ్ళకి సహగమనం మాన్పించారే అని విచారించే మనిషి వాడు... (కంఠం మార్చి)... అంటే ఇందిరా... మనం ఎంత ఆభిమానంగా చేతులు చాస్తామో అంత స్వార్థంగా వెనక్కు నెట్టేస్తారంతా.

లక్ష్మి: ఎప్పుడూ యిలాంటి విషయాలు లెక్కచేయకుండా నిబ్బరంగా తిరిగే గానివికదా, యివాళేం యింత బాధపడి పోతున్నావు?

ఇం: కృష్ణ వేటికి మునిలీతనం వచ్చేసింది.

కృ: ఎంతకాలమని పోట్లాడుకురాను చెప్ప లక్ష్మి! ఏనాటికైనా వాళ్ళు నన్ను అర్థంచేసుకోకపోతారా అన్న ఆశతో యిన్నాళ్ళూ నెట్టకొచ్చాను; అవ్వలు పనుతునే. కాని, ఇందాకటితో వెన్నెముక విరిగిపోయింది.

ఇం: అన్నీ మరిచిపోయి పోయిగా నిద్ర పోయా! తెల్లారే సరికి మళ్ళీ పోయిగా వుంటావు.

కృ: ఆశ పూర్తిగా పోయింది. వీళ్ళు నాకేమీనా అదృష్టం ఉంటే రాన్ని పెంచుకోనివ్వరు. దురదృష్టాన్ని తుంచుకోనివ్వరు. సగం చచ్చిన నల్లలాయిలా బతక మంటారు. పై పెచ్చు కుటుంబంకోసం ఆమాత్రం త్యాగం చెయ్యలేవా అంటారు. ఎవరికి త్యాగం? దేనికి త్యాగం? జ్వలెడలో పోసిన నీరులాగ ఆ త్యాగం గాలిలో హరించి పోతుందిగాని - ఎవరికి తులమెత్తు లాభం చెయ్యరు.

లక్ష్మి: ఇందిరా అమ్మకి నిద్రపట్టిందా?
ఇం: ఆ, కాస్త కన్నుమూసి నిద్రపోయింది?

కృ: అన్నీ మరచిపోయాను. ఏమిటో నా గొడవ నాది. ఎలావుంది అమ్మగారికి?
ఇం: చెప్పానుగా ఇందాక! అలాగే

ఉంది. ఆయాసం కాస్త ఎక్కువైంది.

లక్ష్మి: అన్నయ్యంకా రా లేదు - ఎంచో!

కృ: అదేమిటి? ఇంత రాత్రయినా రాక పోవడమేమిటి?

లక్ష్మి: ఏం చెప్పను. వాడి భోరణి అంతా అదో మాదిరి. ఇంకా మేవే నయం. వాడు బొత్తిగా పిరికి. అడుగుడుగునా మేమే ధైర్యం చెబుతూ ఉండాలి. నాన్నని తలుచుకొని అన్యాయంగా జైలు కళ్ళిపోయాడే అని విడుస్తాడు. అమ్మని తలుచుకొని బాధపడతాడు. ఇటు మమ్మల్నిద్దరినీ చూసి కన్నీళ్ళు కారుస్తాడు! ఎక్కడైనా కాస్త తెంపరని ఉద్యోగమైనా దొరుకుతుందేమోనని అలా తిరుగుతున్నాడు.

కృ: పాపం! ఇంత రాత్రయిందికదా, భోజనం లేకండా ఎక్కడ తిరుగుతున్నాడో!

ఇం: లక్ష్మి! నేను కాస్త వీధిదాకా వెళ్ళి చూసిరానా?

లక్ష్మి: చూసిరా! కాస్త బయటి ప్రపంచమేనా కనబడుతుంది. నేను అమ్మదగ్గర ఉంటాను.

కృ: పద ఇందిరా! నేనూ వస్తాను!

ఇం: మీ అన్నయ్యి కోప్పడరా?

కృ: ఏడిశాడు, పద, అంతగా అయితే పీక పిసికేస్తాడు. ఆవైన ఏమీ చెయ్యలేకుండా! అదే హాయి. ఈ ఊణాన్న నేను కోరుకుంటున్నది అనే.

ఇం: ఆలెక్కని నేను ఏనాడో రైలు కింద పడిపోయి ఉండవలసినది. ఇటువంటి వాటికి నేను విరుగుడు కనిపెట్టాను. మర్యాద అది నేర్చుకో.

కృ: ఏమిటది?

ఇం: కష్టాలు మరీ ఎక్కువై పోయి, భరించలేనంత దుఃఖం వస్తే - వెంటనే కళ్ళు మూసుకొని నిద్రపో, మళ్ళీ నువ్వు మేలు కోసేసరికి -

కృ: కష్టాలు కరిగిపోతాయా?

ఇం: అలా అనలేను. కాని, మనస్సు కొంచెం తేరుకుంటుంది. కష్టాన్ని భరించే శక్తి కొంచెం కోలుకుంటుంది.

కృ: పద - కాస్త బయటి ప్రపంచం యీ రాత్రి ఎలాఉందో చూద్దాం... మీ అన్నయ్యి ఎక్కడ తిరుగుతున్నాడో చూమా.

* * *

యు: వీధి యిండుమిండు నిరాశుష్యంగా ఉంది. అంతటా 2.00లరితనం నిశ్చలత. వీధిలాంతెగ్గు కూడా భయంగా, జాలిగా వెలుగుతున్నాయి. ఏమిరాత్రియిది! గాలిలో కనరాని గడుసుదెయ్యాల - భూ దివమ్ముల

మగ్గ యీదుతున్నాయి - అన్నాడట ఎవరో, అలాగే ఉంది... ఆఖరి సారి భోంచేసి ఎన్నాళ్ళయింది చెప్పా! రెండు రోజులయింటింది. ఇలా ఎన్నాళ్ళు గడుస్తుంది?... ఏమో ఎవరికి తెలుసు, ఎవరో నన్ను ఓడించేశారు. మరి నెగడం అసంభవం. చేతులు జోడించి నమస్కరించి, వల్లగా వప్పుకోవడమే మంచిది...

తాత: ఇంకా యిక్కడ పచార్లు చేస్తున్నావా నాయనా?... ఏం అలా ఉలిక్కి పడ్డావో?

యు: మీరా? ఏమిటో పరాగ్గాఉన్నాను. రండి తాతగారూ - రండి. ఎలాఉంది యింట్లో?

తా: అమ్మ బయట ఎలాఉందో యింట్లోనూ అలాగే ఉంది. నువ్వు వివరాలేదా?

యు: లేదే! ఏమిటి?

తా: (వ్యంగ్యంగా) ఏమిటేమిటి వెర్రి నాడా! కొత్తి పృష్టి, నవజీవన నైతన్యం. మాకోడలు ప్రసవించింది. ఆడపిల్ల, ఏడుపు వివరాలు? మేడి పునాదులు కదలిపోయేట్లు ఏడుస్తోంది నాయనా!

యు: ఎంత ఆశ్చర్యం?

తా: ఏమిటాశ్చర్యం?

యు: మేడలో జనాభా ఉన్నట్టుండి హఠాత్తుగా పెరిగిందన్నమాట!

తా: మరి... ఎవరా చీకట్లో?

ఇం: సేసండీ తాతగారూ! ఇందిరని...

నేనూ, కృష్ణ వేటిని...

కృ: జనాభా అంటున్నారేమిటి?

యు: తాతగారికి మనవరాలు పుట్టించటం... మీ పేరు నిజంగా కృష్ణ వేణేనా?

కృ: నిజమే. అదే నా పేరు-ఏం?

ఇం: మా అన్నయ్యగాని కనబడ్డాడా తాతగారూ?

తాత: లేదమ్మా! ఇంకా యింటికి రాలే?

ఇం: రాలేదండీ!... పొద్దున్న సగా యిల్లు విడిచి వెళ్ళాడు. ఏమిటో కంగారుగా ఉంది.

తాత: భయపడకమ్మా! వస్తాడులే!

యు: ఎలాగుంటాడండీ మీ అన్నయ్య?

ఇం: సన్నగా పొడుగ్గా ఉంటాడు - కళ్ళలో ఎప్పుడూ భయం పెట్టుకుని. ఏం?

యు: ఆ, వింటేను. చూస్తే పోల్చుకుందికి అడిగాను.

ఇం: మీరేనాండీ మేడగది అద్దికి తీసుకుంది?

యు: అవునండీ.

ఇం: మీ గది గోడలనిండా బొమ్మలూ వేలాడదీశారే? అవన్నీ మీరు రాసినవేనా?

యు: అవన్నీ నేను సృష్టించిన పాపాలే నండి. అందుకే యిప్పుడు విచారిస్తున్నాను.

కృ: విచారం దేనికి?

యు: బొమ్మలు రాయడం బదులు సకొడిల దుకాణం పెట్టుకున్నా బాగుండిపోవునని. ఇంతకన్నా హాయిగా బతికి ఉండును.

కృ: ఓహో! అయితే మీరూ మామూలాలోవాళ్ళేనన్నమాట. కొదవకున్నాను!

యు: ఎంతే అనుకున్నారా?

కృ: ఏమా-కారణం చెప్పలేను. అన్నిటికీ కారణాలు చెప్పగలమా? ... మీరు బొమ్మలు ఎందుకు వేస్తారో చెప్పగలరా?

యు: ఆఁ. ఈ ప్రపంచంలో ఏది చూచినా నాకు బాధాకరంగానే కనిపిస్తుంది. ఆ బాధ నలుగురూ పోల్చుకుంటే అందరం కలిసి ఏమైనా చెయ్యగలమేమోనని ఆశ. అవన్నీ బొమ్మలు వేసి చూపిస్తాను - అందుకే.

తా: వెర్రినాయనివి. అలాంటివి చూసేయ్... అందరూ ఝడకుంటారు. మనిషిల్లోని మంచినీ, లోకంలోని ఆనందాన్నీ బొమ్మలు వేసి చూపించు - చేతనయితే.

ఇం: ఆయన బొమ్మలు కిటికీలోంచి తొంగిచూస్తే నాకూ అలాగే అనిపించింది. ఆరిష్టుగారూ! మరిచిపోయిన ఆశల్ని నూతనంగాజ్ఞాపకంచేసే బొమ్మల్ని వేయగలరా?

యు: అందుకు నాలో కొన్ని ఆశలుండాలిగదా!

ఇం: మీలో ఏ ఆశలూ లేవా?

యు: లేవు. ఈరాత్రితో అన్ని ఆశలూ హరించుకుపోయాయి. ఇక నిలబడే శక్తి లేదు. వెళ్ళిపోవాలని ఉంది.

తా: ఎక్కడికి?

యు: అవతలి గట్టుకి.

కృ: నాకూ అలాగే అనిపిస్తోంది. ఎవరైనా సహాయం చేస్తే బాగుండును.

తా: అక్కడికి యిద్దరూరు. నువ్వు ఇందిరా?

ఇం: అన్నయ్య రాగానే నాకు నిద్రపోవాలని ఉంది.

యు: తాతగారూ! ఆ... అటుచూడండి... ఎదురుగా ఆలంతరు ప్రంభంపక్కనీడలా!

తాత: నీడ అయింటుంది!

యు: నీడ వెనుక వస్తువుండాలి కద! గంటనించీ చూస్తున్నాను. నా కేమిటో చిత్రింగా వుంది. అదేమిటో వెళ్ళి చూద్దావా?

(మోటారుకారు అకస్మాత్తుగా బ్రేక్ చేసి ఆగినదప్పుడు)

యు: }

ఇం: }

కృ: }

తా: ఏళ్ళిడెంటులా ఉంది! వెళ్ళదాం పదండి!

(పదండి! పదండి! పాపం! ఎంతవని! అనుకుంటూ వెళతారు)

తా: ఎవరదీ! కారువాడు పారిపోయాడే!

ఇం: అయ్యో! అయ్యో! మా అన్నయ్య తాతగారూ!

కృ: మీ అన్నయ్య!

యు: ఎంత పసి!

ఇం: అన్నయ్య! మా టాడ వేం అన్నయ్య! (గట్టిగా. భయంగా) అన్నయ్య!

తాత: భయంలేదమ్మా! ఉండు. ఏం నాయనా!

అన్నయ్య: (నెమ్మదిగా) భయంలేదు ఇందిరా. దబ్బితగలలేదులే. నడుం బెణికింది అంతే. కారుకి తగలలేదు. ఇవతలే పడిపోయాను.

తాత: నెమ్మదిగా లేచి రెండడుగులు వెయ్యి, నాయనా! నువ్వు కొంచెం చెయ్యి అందించు... ఇక్కడ యీ పచ్చికమీద కాస్తేపు కూర్చుందాం రండి!

ఇం: ఏమిటన్నయ్య యిదంతా!

అన్న: చెడిపోయింది. అంతా చెడిపోయింది. ఆ కారుకిందపడి హాయిగా దచ్చిపోదాం అనుకున్నాను. ఫలిందలేదు.

వెంట్రుకవానిలో తప్పిపోయింది... ఇంకో మారు ప్రయత్నించి చూస్తాను.

తాత: ఉద్ధరిస్తావ్.

కృ: అక్కడికి మాతో యిద్దరం అవుతాం. నేనూ అలాంటిపని చేద్దామనే వీధిలోకి వచ్చాను.

యు: ఇద్దరుకాదు ముగ్గురం - ఇందాకటి నుంచి నా ప్రయత్నమూ అదే.

తాత: పరమేశ్వరా! ఏమి మేకం యిది. ఏవొచ్చింది యీ రాత్రి మీ అందరికీ?

అన్న: ఇంకా ఏంరావాలి తాతగారూ? మా కుటుంబం సంగతి తెలిదా మీకు?

కృ: తాతగారికి నా సంగతి తెలుసు.

యు: నాసంగతి ఎవరికీ తెలికపోయినా, నాకు బాగా తెలుసు.

తాత: తెలుసు నాయనా తెలుసు. మీ అందరి సంగతి తెలుసు. ఈ నాలుగు ముక్కలూ వినండి. మీరంతా జీవితంలో దగాపడ్డ తమ్ముళ్ళూ చెల్లెళ్ళున్ను. బతకడం అంటే మీకు భయంగా ఉంది. మనవన్నీ చల్లారిపోయిన సంసారాలు. అవును. అతీతమాత్రంచేత?

అన్న: పరిస్థితులన్నీ ఒక్కసారి చీకటయిపోతే ఏం చెయ్యాలి తాతగారూ?

తాత: వెర్రినాడా, చావడానికి లక్ష కారణాలుంటే బతకడానికి కోటి కారణాలుంటాయి. నాసంగతి తెలిసుకోండి. గంపెను సుసారం. అందరూ మూర్ఖులు. స్వార్థపరులూ - జబ్బులు - అన్నీ సమస్యలే.

కాని - కాని - ఏది ఏమైనా బతకడంలో ఎంతో మాధుర్యం ఉంది నాయనా! లోకాన్ని పోల్చుకోండి. మీలోని జీవన నాంధవి పోల్చుకోండి. గుండు గొంగురికి

కావలసింది ధైర్యం. మనలో ఏవొక్కరి కుటుంబం తీసుకొన్నా వికృతంగానే ఉంది. అంతమాత్రాన మనల్ని మనమే అసహ్యించుకుంటామా? జీవితంలోని ఆనందాన్ని పోల్చుకుండి, దుఃఖాన్ని సానుభూతితో చూడడానికి ప్రయత్నించండి.

నిస్సహాయతని అసహ్యించుకోనే మనుషులున్నారు లోకంలో. మీరూ అలాగే అయిపోకండి. చిచ్చుగాడిని వాడి దారి

ద్రావినికి, పిల్లవాడిని వాడి తల్లి తండ్రుల మార్గత్యనికి నిందించకండి.

కృష్ణ: అయితే బతికి చూడమంటారు.

తాత: విధిగా! కుర్రవాళ్ళు - పడుచు తనంలో ఉన్నాను.

అన్న: మీరు యిన్నేళ్ళు బతికారు గదా! మీరు అనుభవించిన ఆనందం ఏమిటి?

తా: బోలెడంత! - వర్షాకాలం గొడుగేమకుంటే ఆనందం. ఎండాకాలం దన్నీళ్ళు స్నానంచేస్తే ఆనందం. శీతాకాలం దుప్పటి కప్పుకుంటే ఆనందం. బతకండి నాయనా.

అబ్బాయీ, నువ్వు బొమ్మలు వేస్తావుకదా? వెయ్యి. లోకంలో నువ్వు చూసిన ఆనందాన్ని ముఖాన్ని, మనిషిలోని మంచినీ - బొమ్మలుగా చిత్రించు. కృష్ణ వేడి!

ఇందిరా - మీరిద్దరూ మీలోని స్త్రీత్వానికి సాఫల్యాన్ని కలిగించుకోండి. ఎవరికీ, దేనికి భయపడకండి. మీరు వివరలనైన పాటలు, ఇంకెన్నున్నాయో చూడండి.

కృష్ణ: } నిజమేనండి.

ఇందిర: }

తాత: అబ్బాయీ - నువ్వు కారుకింద పడిపోవాలనుకున్నావు - తప్పిపోయినందుకు ఇప్పుడెంత హాయిగా ఉందో చూశావా?

యు: అబ్బ ఎంత చలిగా ఉంది - తెల్లారవస్తోంది కాబోలు.

తాత: అవును. మీకందరికీ బతకడం నేర్పుతా నుండండి.

(కాఫీ, కాఫీ అంటూ గంట వాయిండుకుంటూ మనిషి)

ఏయ్ అబ్బి; కాఫీ ఎంత?

అబ్బి: అణా బాబూ.

తా: అందరికీ తలకో గ్లానూ ఇయ్యి. తాగండి అందరూ... తాగారా? ఇప్పుడెలాఉంది?

కృ: ఇలా తెల్లారుఝామన రోడ్డుమీద లాంతరు కాఫీ ఎప్పుడూ తాగలేదు. ఎంత బాగుంది. నీళ్ళ కాఫీ యే అనుకోండి.

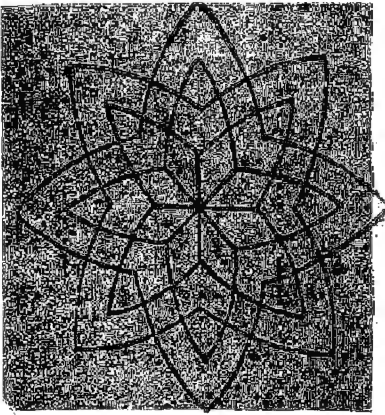
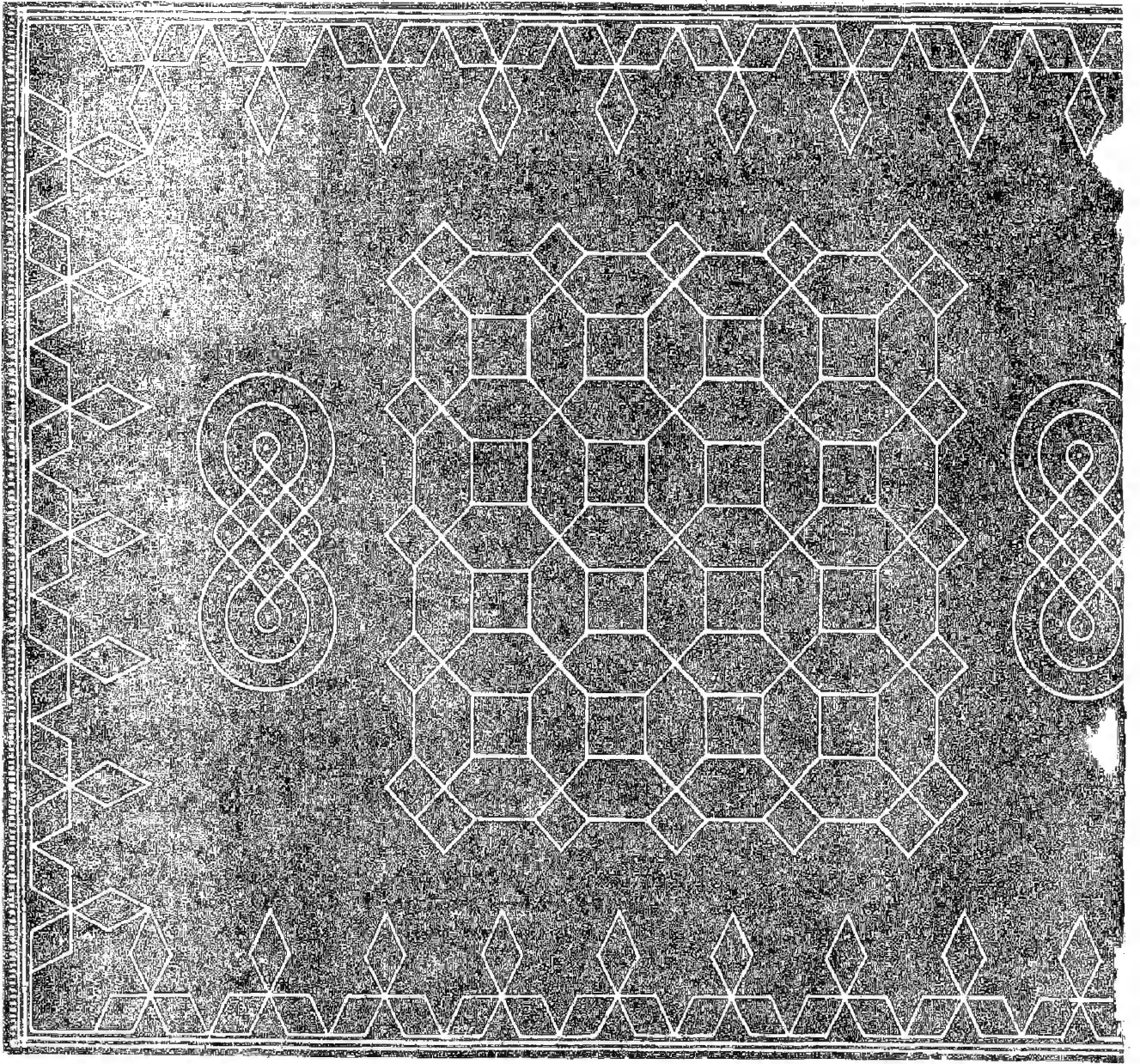
అయితే నేం - ఇలా తాగడం బాగుంది.

ఇం: మరే! ఎందుకో ప్రాణం లేచి వచ్చింది. మీరు గొప్పవాళ్ళు తాతగారూ.

తా: చూశారా మరీ. మనిషి కోక్క అణాతో అందరికీ మళ్ళీ ఎంతఆశ వచ్చిందో.

కృ: మరిచిపోయిన ఆశలు మళ్ళీ జ్ఞాపక వొస్తున్నాయి... తెల్లవారతోంది.

యు: ఇంకో రాత్రి ప్రభాతం!

జాప్రదేశముల అలంకరించు
అపదక పద్మము

మధ్యచిత్రము కర్రముగ్గు, పేరు సాలెగూడు. ఇరువైపులనున్నవి ముక
పేరు చిడుతలు. అందు రత్నాలముగ్గు, మారేడు దళములు.

చిత్రకాండ -
గొల్లపల్లి
వెంకటేశ్వర
రావు

“ప్రాతః కాలమునందు గోమయం దెచ్చి
అలికిన అత్యంత పాపములు జాయు.
ముగ్గున పద్మములు పెట్టి రెవరైనా
మూడు తోకలుల ముక్తులై యుండు.
పవ్వాన పంపవన్నెలు గూర్చి రెవరైనా
లెక్కలేని పుణ్యఫల మనుభవింతు.”

సంక్రాంతి బాల

1

వామనుడు మావాడు
బలుడు మావాడు!
కోసిన జేలోను
చిరుకప్పు గెంతె!
కుప్పక్రింద కలుగు
ఎలుక యొప్పించె!
సంకురాతిరి బాల
భోగి పిడకలు తెచ్చి
పొద్దున్న మంచు సే!
ఆ రోజు భోగిగా
లండరారగించి!
పులగమూ బెల్లంబు
పొదుపుగా మఱిగి!

2

వామనుడు మావాడు
బలుడు మావాడు!
మరునాడు బాబ్బట్టు
వరుసగా తినిరి
కనుమనామా దారి
కనబడకపోయె!
సంకురాతిరిబాల
తా వేలుపెట్టి
గారికి బాద్రుంది,
బుర్రొంచె బలిని!
బలుడు ఆదారంట
చాతాళ మేగ

కవికొండల వెంకటరావు

వామనుడు భక్త్యంబు
విందారగించె!

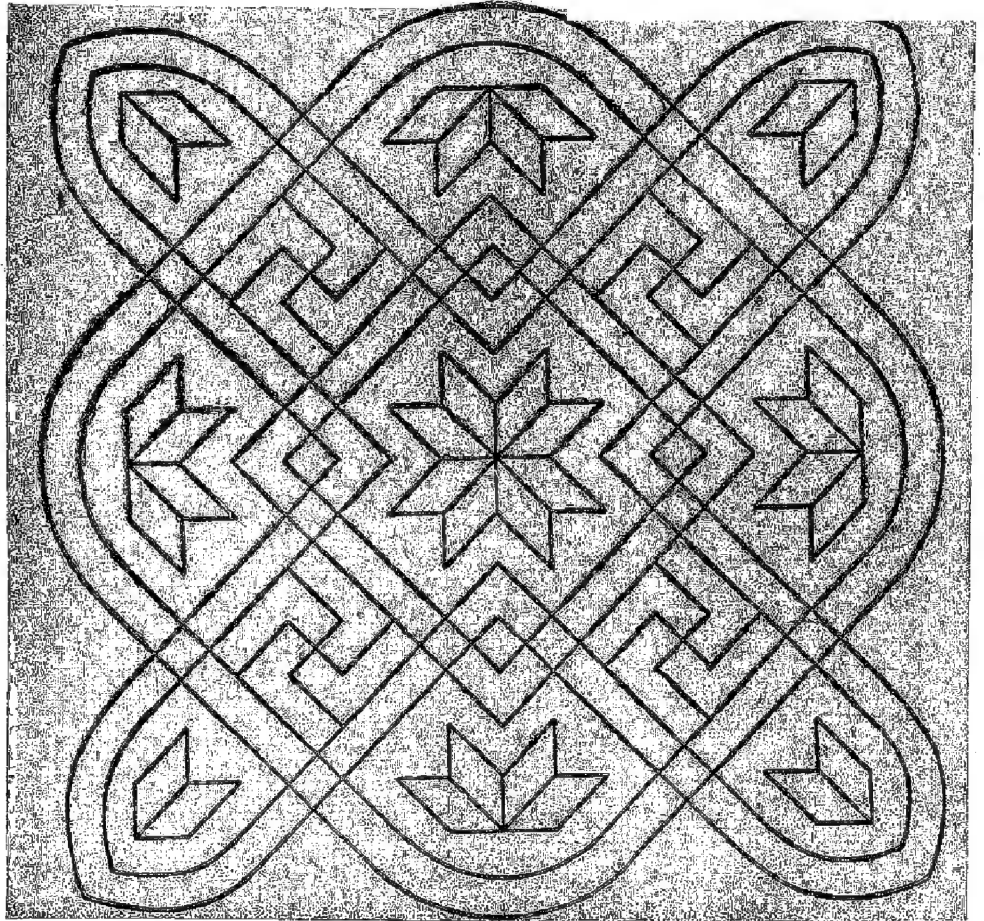
3

సంకురాతిరి బాల
చక్కన్ని బాల!
ముత్యాల ముగ్గులూ
ముద్దుల బాల!
రతనాల రాజనాల
రంగుల బాల!
సాలుసాలున వచ్చి
నరవి మూన్నాళ్లు
తెరపు చూపించేని
తెనుగుజ్జాన!

లమ్మగ్గులు,

కా

రత్నాలమ్మగ్గు,
బ్రహ్మమండి

సంక్రాంతి

(సంగీత రూపకం)

పాత్రలు:

కవిత

జనత

ప్రభుత్వ

శాస్త్రవేత్త

సేనాపతి

అంగారకుడు

కవిత

మామ మామ తెల్ల చాలు
చుక్కల చలకంటి మీలు,

ప్రయాగ
కోదండరామశాస్త్రి

ఆకాశపు బొంగరాలు
రాకాశి సంగడిలు ..

నింగి ఎన్నెల విసవకరా
రంగురంగుల రాణిరా,
వెలిమెరుగ్ మేలుస్తుగున జేసి
మిలమిలల్ విరిసేనురా!

మామ మామ తెల్ల చాలు
చుక్కల చలకంటి మీలు

దూడూ విసవన్

సి. వి. నారాయణ, (దంగేరు)

కాస్త్రవేత్త:

కవితా, చాలు నీ కల్పన;
కలగటావికేం, సత్యం
కనిపెట్టమే మహత్వం
కదా—అజ నామ నిత్యం!
ఆకాశపు బొంగరాలు
అగుపిస్తున్నాయి పుడు;
అదే నేను మాస్తున్నా,
అదే ఆలోచిస్తున్నా,
జగతి వికాసంకోసం
జనత విలాసంకోసం
ఆకాశపు బొంగరాల
అంతు కనుక్కుంటాను!

జనత

ఆకాశపు బొంగరాలు
అడుక్కోను పనికొస్తాయా?
రాకాశి సంగడిలు
మాకోసం దిగి తస్తారా?
యుగాలుగా మాస్తున్నాం
తెగులందేమో ఈ చెరు,
యుగాల గడుస్తున్నా
తెగడి తేదీ సంతకం!
జనమంతా మేమంతా
దినగండపు నిండుబ్రతుకు
మోయలేక మోయలేక
మోస్తున్నాం, చస్తున్నాం!
చావుకూ బ్రతుకూ నడి
సంధ్యలోని ఆంధ్రంలో
కష్టాలను మెస్తూ, దుః
ఖాలను నెమరేస్తున్నాం!

కాస్త్రవేత్త

జనతా, మీకోసం నే
కనిపెట్టిన వెన్నకద
తీగలోకి లేజమ్మను
దించి నించి నామగదా!
బేళకాల పాత్రల స్వా
ధీర పరచినాను గదా!

జనత

ఏమోలే, అవి అన్ని
శ్రమంతుల బింతలులే!
జనమంతా మేమంతా
దినగండపు నిండుబ్రతుకు
మోయలేక మోయలేక
మోస్తున్నాం, చస్తున్నాం!

ప్రభుత్వ:

ఎవరూ ఏమి ఆందోళన?
చస్తున్నారా? ఏం మోస్తున్నారని?
బ్రతుకులు మోస్తున్నారా?
పాపం, దింపెయ్యండి, బరువు!
కాస్త్రవేత్తా, బోనీలే
బాళ్ళమాటల కేం?
గ్రహంతర ప్రయాణానికి
కావలసింది దింకొ ఏమిటి?

విమానాలు విస్ఫంభించి
విహ్వలం చూస్తున్నై,
అణుశత్రులు కాకాళపు
టవధులు పరికిస్తున్నై;
ఆలస్యం దేనికి
అనుమతించు!
క్షుణ్ణం లో ఉండగోళం
జనంతో నింపుతాం!

కాస్త్రవేత్త:
జీను ప్రభుతా
అంతే అనుకున్నాం:
అయినా, అనుమానం పెద్దది
ఆకాళం చూసినకొద్దీ
ఆలోచన కవసరమున్నది
అనుమానం ధ్రువపడుతున్నది!

ప్రభుత:
అన్నీ తయారై
అనుమానం ఏమిటి?
అన్నిటికీ సిద్ధమై
ఆలోచన లేమిటి?

కాస్త్రవేత్త:
అదే తేలలేదీంకా

అదే ఆలోచిస్తున్నా—
చంద్ర మండలం మట్టా
చక్రాకృతులై ఏవో
వియచ్చర ప్రకృతులై
విలాసించు తున్నై...

ప్రభుత:
అవి ఏవో పాగ మబ్బులు
ఆ లోకపు మంచు జడులు;
ఆలోచన లేందుకయ్యా,
అణు శత్రులు బుండగా?

కాస్త్రవేత్త:
బలవ ద్యుతిననలో
భయం తప్పని సరి!
అవి మబ్బులు కావునుమా,
ఆ లోకపు విమానాలు!

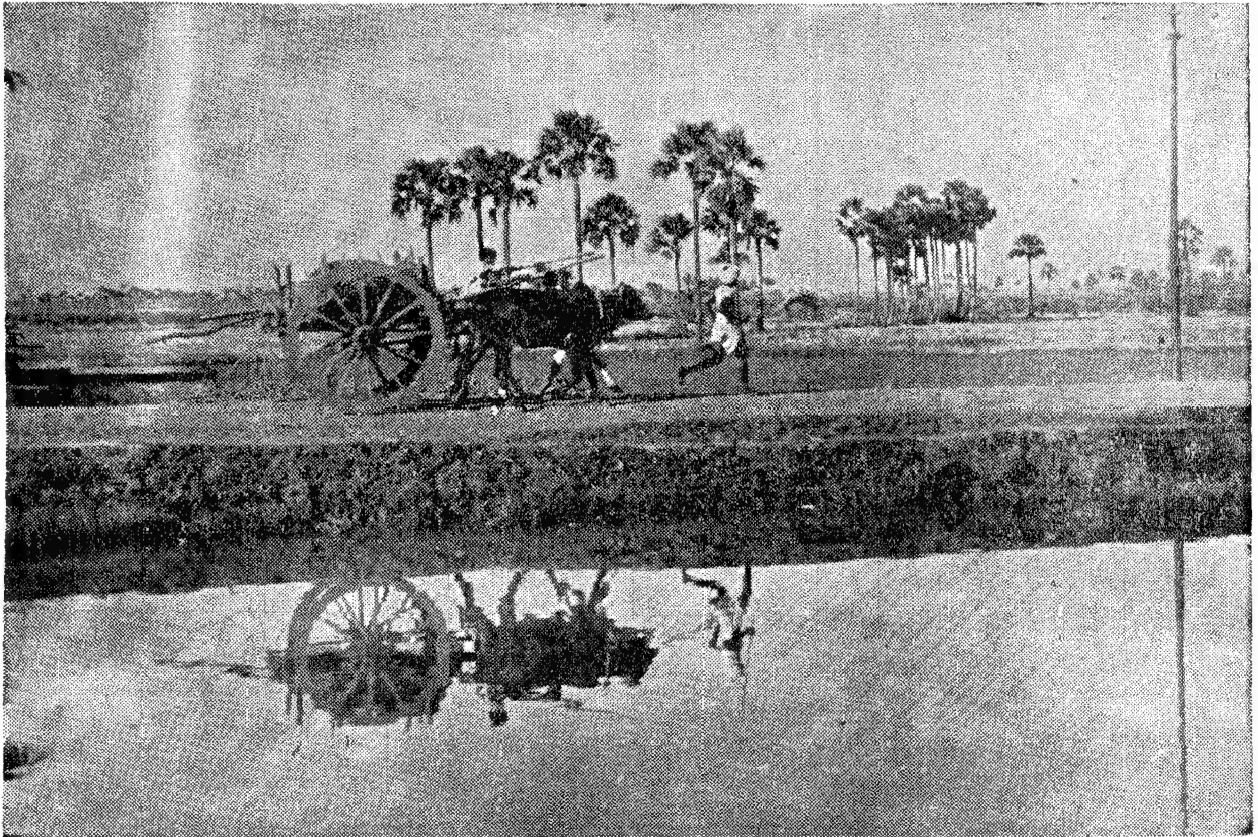
ప్రళయాణు శత్రువు గోళం
ప్రయోగించి మాచాను;
ప్రక్కకొదిలి తప్పకుంటూ
పయనం సాగిస్తున్నై...

ప్రభుత:
చంద్ర మండలం మీద
జనం లేరనుకున్నాం;

జనం లేని విమానాలు
చరించటం సాధ్యమా?

కాస్త్రవేత్త:
సాధ్యమో అసాధ్యమో...
సాధ్యంకాదని ఏమిటి?
స్వరూపాలు కన్పిస్తున్నై,
శబ్దం వినవస్తున్నది!

కవిత:
నింగి వన్నెల విససకరా
రంగు రంగుల రాణిరా...
అగుణమై సగుణాత్మకమై
అవధిలేకే సావధికమై
రూపరస గంధాది కముల
రూపమై దరిసేనురా...
నింగితారలై నిలిచిన
విరుణ తేజఃపుంజం
వేల లధిగమించేనో,
నేలకు దిగివచ్చేనో...
చూడు చూడు తెల్లదాలు
చుక్కల వలకంటి మీలు,
ఆకాళపు బొంగరాలు
రాకాళి సంగడిలు...

పరుగులుతీసే ప్రతిబింబాలు

ఫోటో: — డి. ఎస్. కామరాజు, (విశాఖపట్నం).

★ సంక్రాంతి ★

నింగినన్నల విశవక్ర
రంగు రంగుల రాణిరా...

కావ్యవేత్త:
కవి వాక్యం విన్నవా ప్రభుతా,
కల్పనలో పొదివిన వాస్తవత!

ప్రభుత:
జ్ఞానతత్వమే
అంటున్నాడు...
అతని ఊహలన్నీ అంతే
అతనికే తెలివు బహుశా -
అందుకే కవిత్వమంటే
అందరికీ జ్ఞానానందం;
అందుకే కవిత్వమంటే
అకాశం గగనం కూడ!

కావ్యవేత్త:
కవివాక్యం నిజం కాదు;
కాదని ప్రయోజనంలేదు!
మరొకటి మనుషులు
మనపై కనువేశారేమో,
భరితినే నిరంతరం
పరిశీలిస్తున్నారేమో,
చంద్రునిపై చూడటం

చరించే విమనాలు
మజగ్రహంనుండి విడిసి
మజిలీ చేశాయేమో?

ప్రభుత:
అంగారకగోళంపై
అనుకొన్న దండయాత్ర;
చారిలోనే శశిమీదనె
పోరేలే మరి నయం!
అణుశత్రువు గర్జనలో
అణుగోళపుటన్నులలో
అంగారక జనసంఘం
పొంగు తరిగి లొంగుతుంది!
చారివిమానాల మనకు
చారిచేసి పెడతై;
మాతేశులు బానిసలై
అనుసరించుతారే!
అలస్యం తగదీంకా
అలోచన ఎందుకయ్యా?

కావ్యవేత్త:
భయంకరం చారుణి
పరిశీలించి మరువబోకు!

అంగారకు చిచ్చుకంటే
కడు కలచ ఎదురొడ్డిన?

ప్రభుత:
భయం తగదు; దండనీతి
పట్టున జాప్యం కూడదు!
శత్రువుకంటే ముందర
శత్రువు యుద్ధిపింతు మిపుడు!

కావ్యవేత్త:
అయినా మన విమనాలు
అకాశ మధ్యకరించి
శశిబింబం చేరుతేవో
చెరిసగాన ఆగుతేవో...
ఇది వినోదవేళ కాదు,
అదిగో పగలా దిగు పొగ!
కనుము దూరదర్శినిలో
విను దూరశ్రవణిలో...

[అతిదూరాన విన్నవే అస్పష్ట భవ్యములు]

ప్రభుత:
మనవై పే దిగుతున్నై
మనపైకే వస్తున్నై...
సేనానీ! సేనాపతి!
సేనలు సిద్ధం చేయ్యి!
అణుశత్రువులన్నీ ఇట
అహర్నిశం కాపుంచుము!
దిశ విమానం సగంలా
పొగలో గ్రుక్కతూ పడాలో!
అంగారకు డెవడైనా
అవనిమీద అడుగిడితే
అతిదా తుణ మాయుధాన్ని
కాహుతియై పోవాలి!...
ఓ గరా మహారాజర,
ఓ పరాక్ మూర్ఖులాగ,
జనులారా, ఘనులారా.
సన్నాహం కండయ్యా!...
కవులారా, రవులారా,
కంగం విప్లవయ్యా!...
కుటిల వ్యూహం పన్నిన
మజగ్రహం బారినండి
ధాత్రీ మాతకు గండం
తప్పించను రండయ్యా!
జనులారా, ఘనులారా,
సన్నాహం కండయ్యా ..
కవులారా, రవులారా,
కంగం విప్లవయ్యా...

కవిత:
నింగి తారలై నిలిచిన
నిరుణ తేజః పుంజం
వేలి లధిగమించేవో
వేలకు దిగివచ్చేవో
చూగుమాడు తేల్చడాలు
చుక్కల వలకంటే మిలా

రిజిస్టర్డ్ నెం 2791

తెలిగ గాం : Swarnbhum

గొప్ప బహుమతులు - తప్పక గెలవండి!

అన్ని బహుమతులు గ్యారంటీ చేయబడినవి

అంతరిగానున్న ప్రతి ఆస్పరుకు	రు.	5000 లు
మొదటి రెండు వరసలు పరిగానున్న ప్రతి ఆస్పరుకు	రు.	1000 లు
మొదటి ఒకవరస పరిగానున్న ప్రతి ఆస్పరుకు	రు.	80 లు
a, b or a, c పరిగానున్న ప్రతి ఆస్పరుకు	రు.	20 లు

a	b	
c		

ఇచ్చట చూపిన చదరంలో 9 నుండి 24 వరకు అంకాలు వాడి నిలుపుగ
గాని, అడ్డుముగగాని, అయిమూలంగా గాని ఎటు కూడినను మొత్తం
50 వచ్చునట్లు చేయవలెను. ఒకసంఖ్య ఒకసారి వాడవలెను.

ఆఖరు పోస్టింగు తేది 22-1-54 ఫలితము 2-2-54

(వచేశరుము: ఒక ఎంట్రీకు రు. 1/-;

4 ఎంట్రీలుకు రు. 3/-లు, 8 ఎంట్రీల ప్రతి స్థానముకు రు. 5/-
రూపు. పై రేటువంతున రుసుముతో సాదాకాగితిం మీద
పిన్ని ఎంట్రీలైనను పంపవచ్చును. రుసుము మనియార్డరు ద్వారా
గాని పోస్టల్ ఆర్డరు ద్వారా గాని, బ్యాంకు డ్రాపు ద్వారా గాని
పంపవలెను. ఢిల్లీలో ఒక పెద్ద బ్యాంకులో డిపాజిటు చేసిన
సీల్డుసాల్యూషనుతో, లేక దానివరుసలతో పరిపాలియుండు
సాల్యూషను లేక వరుసలు మాత్రమే పరిమోనవిగా ఎంచుకును.
సాల్యూషనులో ఇంగ్లీషు అంకాలు మాత్రమే వాడండి. ఫలితము

గతపోటీ ఫలితం			
21	20	15	14
16	11	24	19
23	22	18	12
10	17	13	25
మొత్తం 70			

లకుగాను ఎంట్రీలతో స్వంత అడ్డును వ్రాసి బిళ్ళ అంటించిన కవరు పంపవలెను.
శక్రవరీ తీర్పు భాయముగాను లా ప్రకారము బద్ధమైనదిగాను వుండును. మీ ఎంట్రీలు
రుసుములు నిరవ అప్రెసుకు పంపండి.

Capital Traders Regd, (16) Post Box 1475, Ch Chowk. Delhi.

ఆకాశపు బొంగరాలు
రాకా శశి సంగడిలు
కొరు చీకట్లు క్రమ్మిన
కటికి నేలపై కాంతులు
కత్తులవలె దిగు నేమా
కరుణ హత్తుకొను నేమా

నింగి వెన్నెల విసనకర
రంగు రంగుల రాణిరా,
వెలి మొయిల్ మేల్ముసుగు వేసి
మిలమిల్ విరిసేనురా...

ప్రభుత :

మాతృభాషపై భక్తి
మరచిన కవనం దేనికి?
కవులారా, రవులారా,
కంఠం విప్పండయ్యా!
జనులారా, ఘనులారా,
సమరానికి, జన విముక్తి
సమరానికి, అరినూదన
సమరానికి సాగండయ్యా...

జనత :

జనవిముక్తి సమరాలని
సమరాంతిక సమరాలని
శాంత్యుద్యమ సమరాలని
సవన పశువులం మేమా?
ఎన్నో యుద్ధాలకొరకు
ఎందరమో చచ్చితిమే,
విరిగిన ఎముకలు మాపై
విజయ మెవరిదో విసది!
ఏ సమరం మాకెందుకు
ఏదేమయినా కానీ—
మా దుస్థితి మారదు కద,
మా సంకెల తెగదు కదా?
గెలుపైనా ఓడైనా
ఫలితంలో మా కొకటే!
జనమంతా మేమంతా
దినగండపు నిండు బ్రతుకు
మోయలేక మోయలేక
మోస్తున్నాం, చస్తున్నాం!

ప్రభుత :

ఆ మాటా నిజమే మరి,
అవసరాలు తీరలేదు;
అయినా ధాత్రీమాతకు
అపచారం చేస్తారా?
ఓ ధరా కుమారులారా,
ఓ పరాక్రమార్కులారా!
జనవిముక్తి సమరానికి
సాగండి చున్నందుకు!

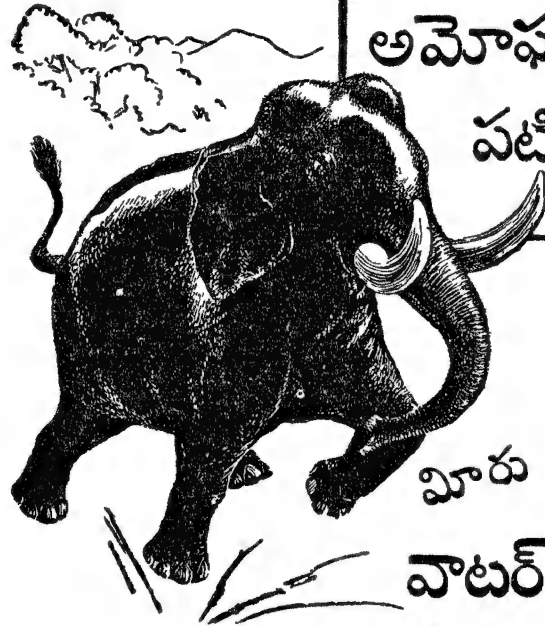
జనత :

అపచారం ఉపచారం
అన్నీ మా కొకటేలే;
ఉపచారం చేసినపుడు
ఒరిగిన సౌఖ్యం ఎక్కడ?
ధరాకుమారుడవు నీవే,

ధరాధినాథుడవు నీవే!
పరాక్రమం మాపుకో,
పరాక్రమణ బాపుకో!
గెలుపైనా ఓడైనా
ఫలితంలో మా కొకటే!

సేనాపతి :

సేనానిని నే - ప్రభుత,
నేన సర్వసన్నద్ధం!
వియత్నం విలోకిస్తూ
కత్తులు లావులిస్తున్నా,

అమోఘమైన
పటిమ

హిరు గూడా

వాటర్ బరీస్

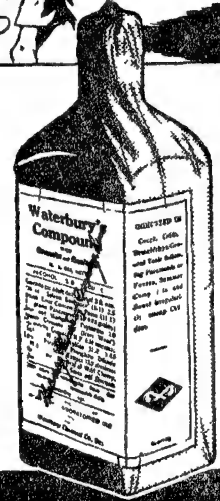
కాంపౌండుతో పొందండి

మీ ఆహారమునకు తోడుగా పుష్టినిచ్చు ఈ ప్రళప్త. ఆరోగ్యకరమైన టావిక్సు వాడండి: మాత్రవ ఉత్సాహం. అమోఘమైన పటిమనుబోంది మీ విత్యక్త్యములన్నీ ఆనంద మయమగును.... అలనటను విరోధించుటకు మీ శరీరమున కవసరమగు పుష్టికర పదార్థములన్ని లభించును.

ఎదిగే బిడ్డలకు మిక్కిలి రుచికరమైన వాటర్ బరీస్ కాంపౌండు అత్యవశ్యం— దగ్గు పడివెములను తట్టుకొనిగల శక్తి విచ్చును.

వాటర్ బరీస్
కాంపౌండ్

మిమ్ములను శక్తివంతులుగా నుంచును

అతిమూత్రవ్యాధి వారం రోజులలో నెమ్మదించును

మూత్రములో అధికముగా చక్కరపోవుట అతిమూత్రవ్యాధిఅంటారు. (Diabetes) ఇది యంత ఉన్నదవకరమైన వ్యాధిఅంటే. దీని పాలిందినవారు ఆరోజు కారోజు మృత్యువుకు అసన్నమౌతుంటారు. దీనికి డాక్టర్లు ఇన్సులిన్ ఇన్ ఇక్షన్ మూత్రమే కనిపెట్టారు. వాటివల్ల వ్యాధి పూర్తిగా నయం కానేకాదు. ఇన్ ఇక్షన్ గుణము పున్నంతకాలము మాత్రం చక్కెర తాత్కాలికంగా నిలిచిపోతుంది. ఈజిప్టు లండన్ లలో ముఖ్యమైనవి దాహం. ఆకలి తరుచుగా చక్కెరతో మూత్రము నియంత్రించుట దురద మొదలైనవి ఈ వ్యాధి ముదిరితే రావుంటుంది, తిరువులు, కంటిపోర ఇతర చిక్కులు పంపించును వీనస్ ఛారమ్ అధునిక శాస్త్రంలో అద్భుతమైన చికిత్స. దీన్ని వాడటం వల్ల పేనకు పేలమంది మృత్యుముఖమంది నియంత్రిస్తారు. దీన్ని వాడితే రెండవ లేక మూడవ రోజునుండి మూత్రములో చక్కెర తగ్గింది అత్యధికమూత్రము గూడ నివారిస్తుంది మూడు రోజుల తరువాతి మీకు బాగా తేలిక యిస్తుంది దీనికి నిత్యం చేదు. ఇన్ ఇక్షన్లు అవసరం లేదు. ఇంగ్లీషులో వివరములుగల కిరి ఎట్రానిక్ వ్రాయండి ఉచితంగా సంపుటము

50 డిగ్రీల మిడ్డి థిరిదురు 6-12-0 లు

ప్యాకింగు పోస్టేజీ ఉచితము

వీనస్ రిసెప్సి లేబరేటరీ,

పోస్టుబాక్సు నం. 587, కలకత్తా (A. P. W)

కుప్పూ ★ బొల్లి

తగ్గెరా మేహమచ్చలు, పెగ్, సవాయి వ్యాధులకు, గ్యారంటీ చికిత్స, క్యాటలాగు ఉచితం. జి. వి. రెడ్డి అండ్ కో., (రిజిస్టర్డ్) "భాస్కర రాజము" గోపాలపురం (తూర్పు గోదావరి)

Sastry's
HOTEL

శాస్త్రిస్ హోటల్

చిక్ పేట, లెంగునూరు సిటీలో
బసరెయ్యిండి.

★ సంక్రాంతి ★

విహాయసం గాలిన్నూ
విమానాలావరిస్తున్నై,
నడగొండలవలె టాంకులు
కడల క్రమ్ముకుంటున్నై,
కడలికరలుమై గుర్రపు
దడము తెరలి పడుతున్నది,
ఎల్లెడలా నిండి బలం
పెల్లుబుసుగు దుముకుతోంది...
నేనానిని నే - ప్రభుతా,
నేన సర్వ సన్నద్ధం!
[వివిధ సేనాదళాల విన్యాసాలు
కోలాహలం]

ప్రభుతా:
అజయ్య మీ సైన్యబలం
అజేయులం నూనపులం:
విజయ మొ వీరస్వర్గ మొ
వీరవరుల కొకే బాట!
వెనుజూపిన వీరికివంద
మన గూడదు మన సేలను,
వీరులైన వారలనే
విజయలక్ష్మీ వరిస్తుంది!
మొన చెదరక నిలిచి గెలిచి
కుసుడయ్యా, చిరకాలం!
ఇది ధాత్రీమాత ఆజ్ఞ,
ఇది మానవజాతి నీతి!
[మల్లీ సైనిక విన్యాసాలు]

శాస్త్రవేత్త:
అవిగో...
అంగారక విమానాలు
ఆకాశం దిగివస్తున్నై,
మిడుతల పెనుదండులాగు
కడలూరిసి నకుస్తున్నై...
అనంత వేగంతో అవి
అవని వంక దిగుతున్నై,
అణు కవచము లలవరించు
కొనుడయ్యా సేనానులు!
ఫిరంగు లాకాశానికి
గురిపెట్టండయ్యా!
వ్యవధి లేదు,
వ్యవధి లేదు!...

ప్రభుతా:
ఫిరంగులా విమానాలు
విరజిమ్మండి నిప్పులు!
వ్యవధి లేదు,
వ్యవధి లేదు!...
[విమానాల ఫిరంగుల మరతుపాకుల
మోతలు: విమానాల ఝంకారం]
ఆకాశంనిండా మంటలు
అరాతుల కడే కుంపటి;

అగ్గిలోకిదూకే మిడుతలు
అంగారకు లిక మిగులరు!

శాస్త్రవేత్త:
వీను నిప్పులకుం పటిలో
కనలక కాగక సేలకు
అవతరించుతున్నారే,
అంగారకు లరుగురుగో...

ప్రభుతా:
కాదయ్యా శాస్త్రవేత్త
కనులువిప్పి కాంచుమహా...
వాహనముల దొరగి చచ్చి
పడిపోయే పీనుగులవి,
విమానాలు మంజీ మాడి
విరిగిపడే పీనుగులవి!
అంగారకు లిక సేలకు
అవతరించు మాట కల్ల...
[ఫిరంగుల ధ్వనులు]

శాస్త్రవేత్త:
అన్ని దెసల నలముకొన్న
అగ్నిగోళముల కాంతలు
నడిమి నీలి జల్లెడలో
నలుసులై దిగేరు చూడు!
ప్రభుతా జాగ్రత్త, జాగ్రత్త!
పంకువిడి, పరాక్రమించు!

ప్రభుతా:
సేనానులు, సైనికులూ,
చెదరకండి! చెదరకండి!
పురి నలపటి బీటవంక
కురిపించండి నిప్పులు!!
శిశువంటే దిగుతున్నాను
సాహసం ప్రదర్శించండి!
అణు వణువూ అన్నులతో
కణకణముని ముండవలె,
దిగినవాడు బొగ్గువలె
పొగ గ్రుక్కకు నునీకొవలె!
[ఫిరంగుల శుపాకుల ధ్వనులు]

సేనాపతి:
అజేయులం, సైనికులారా,
అగ్ని బావుటా విప్పండి!
సాహసులై ఇక కదలండి,
జయించి ముందుకు సాగండి!
మట్టు ముట్టండి,
పట్టి కొట్టండి!
ప్రభుతా మనకు వసుకపుంది;
ధియంలేదు పదండి!
[సైనిక కోలాహలం]

శాస్త్రవేత్త:
అరుగో మన సైనికులపుడే
ఇరు మొనలై దరిసిరి శత్రుల;

చుట్టుముట్టు కొన్నారదె,
పట్టువగుదు రంగారకు లిక!
బందీలను పట్టుకొండి!
బానిసలను పట్టుకొండి!

[తుపాకుల ధ్వనులు]

ప్రభుత :

అగ్నివాన లాపండి,
అవకాశం ఇస్తున్నాం :
అంగారకులార, మీరు
లాంగిపోండి—మంచిది!
వ్యర్థంగా చావకండి,
బ్రతుకు తీసి వదలకండి!
తెలిసో తెలియకొ నేలకు
దిగితే దిగినారతే,
తక్కిన విషయాలన్నీ
తరువాత విచారిస్తాం!
అంగారకులార, మీరు
లాంగిపోండి! మంచిది...

అంగారకుడు :

ప్రభుతవు నీవేనా?
నీ పరాక్రమం బావున్నది!
జన్మించిన ప్రతి జీవికి
చావే నీవలని వరం!
అణు విచ్చిత్తి నెరింగిన
ఘనత యేమి ఇదియంతా?...
ప్రయోగించి నీ శత్రువు
ఫలం లేదురా! కృతఘ్న...

ప్రభుత :

సిరంగులూ విమానాలు
కురిపించండి నిప్పులు
టాంకులూ పటాలాలు
దూకండిపై పైకి...
క్షుమించకండి, క్షుమించకండి!
శత్రువుల జయించండి!

[మారణాయుధాల అట్టహాసం తులం విని
ంచి శాంతిస్తుంది.]

అంగారకుడు :

అయిందా ప్రభుతా అట్టహాసమంతా
అణుశత్రువు విమయిందోచూశావా?
లాంగితే మంచిదన్నావు,
లాంగకుంటే ఏమిటి?
బానిసలు కావాలి నీకు,
బానిసలం కాము మేము!
ఏమంటా విప్రుడు చెడ్డము,
ఇంకా లాంగమనేనా?

ప్రభుత :

దేవలోకంనుండి వచ్చిన
దేవతలు మీ రాదులేమా...

అంగారకుడు :

నీవే భంగపడుతున్నావు;
నీ సేనలో కల్లోలం చూడవు!
పసుబలం తప్పితే నీకు
పరమార్థం లేదు!

ప్రభుత :

తోచ కి వేవకును చేసిన
దోషముల మన్నింపరే!...

అంగారకుడు :

అవనినుండి రవిమీదకు
వయనించే పరమాత్ములు
గొతమ శంకరులు క్రిస్తు
మామూదులు మా నేలకు
వచ్చి పంచిపెట్టిన త
త్వానుభూతితో మేల్కొని
కులగ్రహం కూరత విడి
జీవం వికసించుతోంది!
ఆ మహాత్ము లుదయించిన
అవని మాకు పుణ్యధూమి!
అయితే వారలతో నే
ఆ పుణ్యం పూడిందని,
కాంతి సౌఖ్యములు లేవని,
జ్ఞానం కొడిగట్టిందని,
పసుబలం జయించిందని,
హావం పడగిల్లిందని
తెలియలేదులే, ప్రభుతా,
తెలిసి తిరిగిపోతున్నాం...

ప్రభుత :

మీ రెన్నిన మహాత్ములందరు
చేరెన్నిక గన్నారిక్కడ:
వారి పేర్లమీదే మేమూ
పరిపాలన సాగిస్తున్నాం!
కాంతి సౌఖ్యములు కొల్లలుగా
జనతి జ్ఞానవికసిత మిచ్చట!

జనత :

యుగాలుగా మానున్నాం
తెగుతుండమా ఈ చెర,
యుగాలే గడుస్తున్నా
తగిది లేది సంకెల!
చావుకూ బ్రతుక్కూ నడి
సంధ్యలోని అంధ్యంలో
కష్టాలను మేనూ, దుః
ఖాలను నెమరేస్తున్నాం!
జనమంతా మేమంతా
దినగండపు నిండు బ్రతుకు
మాయలేక మాయలేక
మానున్నాం, చస్తున్నాం!

అంగారకుడు :

జనంలో అజీ చేతనత్వం,
జయస్తీ ధరాపుణ్యధూమి!...
[విమానాల ధ్వనులు]

శాస్త్రవేత్త :

అదేమిటా కాశంలోకి
అంతలోనే విగిరిపోతున్నారే!...

ప్రభుత :

పోనీలే అజీ మంచిది;
ఈ గండం తప్పిందెప్పుడు!...

సైనికులూ, సేనానులు!
జయభేరులు మోగించండి,
జయకేతన మెత్తండి!
శత శత్రువు లొక్కసారి
సారిచండి దిక్కుల!
అజయ్య మీ సైన్యబలం
అజేయులం మానవులం!
జయభేరులు మోగించండి,
జయకేతన మెత్తండి!...

[జయభేరిధ్వనులు : వివిధవాద్య కోల
హలం. ఫిరంగుల చప్పుడు]

కవిత :

నింగితారలై నిలిచిన
నిగ్గుణ లేజఃపుంజం
వలలధిగ మించినదో,
నేలకు దిగివచ్చినదో...
కారు చీకటులు క్రమిస్త
కటికే వేలపై కాంతులు
కత్తులవలె దిగివలితే,
కరుణ హత్తుకొన్నదిలే...
చూడుచూడు తెలడాలు
చుక్కల వలకంటిమీలా,
అకాశపు బొంగరాలు
రాకా శశి సంగడిలు...

నింగివన్నెల విసనకరా
రంగు రంగుల రాజీరా,
చలిమొయిల్ మేల్కొలుగువేసి
మిలమిలల్ విరిసేనురా...

[అంతరిక్షంలో ఇటీవల కనిపిస్తున్న
'Flying Saucers' మరో గ్రహం
తాలాకు గస్తీసేనలనే కాస్త్రజ్వాల అను
మానం దీనికి ఆధారం.] ★

వైవస్వత్వము 4 భాగములు రు. 2-0-0
శివయోగము ... 1-0-0
శివపూజాపద్ధతి ... 0-4-0
వైవస్వత్వ ధర్మ, చారిత్రక, అనుష్ఠాన
ప్రబోధకములగు పై గ్రంథములు కొలది
ప్రతులు మాత్రమే మిగిలియున్నవి వలయు
వారు వెంటనే వ్రాసి తెప్పించుకొనవల
యును. పై గ్రంథగ్రంథములు కొనువారికి
?సపూజాపద్ధతి వుచితము. పోస్టేజీ అదనము.

పండిత

ముదిగొండ కోటయ్యశాస్త్రిగారు
ఈమని (వయా) దుగ్గిరాల. గంటూరుజిల్లా

ఈ బుక్కును డి. టి. వి.

క్రిములు ఒక దినములోనే నాశనమగును. "ఒక
సీసాతోనే న్యారంభగా సంపూర్ణ అరోగ్యము పొంద
వచ్చును" "అస్కోడినా" (రిజి) వనిబోయిన టివార్
రాకుమాదని ప్రతికిందిన యోగి దర్శనాన నాగనారి
దానదము రు. 3-0-0 ఇంగ్లీషులో ఉత్తరాయప్రాంతం.
W DYE & Co., (A. P.) Anandapur.
P O Barrackpore Dist, 24 Parganas

సం. కాంతి సంచిక

పెళ్లెలా, ఆకుపచ్చరంగు పులిమిన ఒక జేబు దాని పేజీ, ఒక గోసెనూటా, కొబ్బరి తాళ్ళ మడతిలో మూలుగుతున్నాయి.

సూర్యునికి నిద్ర రావడంలేదు. ఆతనికి సంబంధం ఉన్నంతమట్టుకు ఆ పూరి కది ఆఖరి రాతి.

“ఈ పాటికి రేపు పొసెంబర్లోనూ, ఎల్లాండి మరో పూళ్లోనూ ఉంటాం. ఇవాళ, రేపు, ఎల్లాండి. క్యూ నడుస్తోంది. కాలం పరిగెడుతోంది” అనుకోంటూ పండుగుపై తలుపు తెరిచేడు సూర్యుం.

అందులో ఏవో ఏమైతే కొయి తొలున్నాయి. వాల్చర్లు ఉండివలసిన కొయితో ఏదైతే అందులో ఉన్న దిన్నమాటే.

ఈ కొయితో లేమిటో చూసి, పనికిరాని వేసో అంటించిపోయేవచ్చు. అబ్బా, ఎన్ని కొయితొలున్నాయి!

ఘోరి పట్టినది, పురుగులు కొట్టినవి పైకి తీస్తూంటే నాలా కొయి తొలు వస్తున్నాయి.

ఉల్లిలాట, ప్రత్యక్షగాలు, బిల్లులు, రకములు, పరిశీక్షలు. తాళిగులు, చిరు నామాలు, పూర్తి పరిష్కారం చేసివుచ్చు వున్న ప్రాసోట్లు, లాయర్లు పంపిన కొన్ని పోటీసులు, పంపిన ప్రత్యక్షతరాల నకళ్లు,

అంకెలు, పద్దులు, మనియార్డర్ల రకీదులు, శుభలేఖలు, తగెరా వగైరాలు. ఒకటి 7, కదాని వెనక ఒకటి వస్తున్నాయి తీస్తూంటే.

ఇదేదో జాతక చక్రం.

సంవత్సరం, మాసం, తిథి, వారం, నక్షత్రం, నక్షత్రపాదం, ఘడియ, విఘడియ, లగ్నం, దశాశేషం.

ఎవరిది?

చిరంజీవి వేంకట సూర్యవారాయుని జాతక చక్రం ఇది.

భాగబట్టిక గోడలకి వేసిన దున్నుల ఆరగా వచ్చే రంగులూ పాతగా, ఎర్రగా ఉంది కొయితం. నాలుగు వైపులా పసుపు-కుగ్గగా పసుపులో శ్రీకారం. శుభం శుభం.

సూర్యం పుట్టినప్పుడు తాత వేయించిన చక్రం కొబ్బరి, తాటాకుల మిథైయింట్లో, నూనెదీపం దగ్గర కూర్చోని, చుట్టకొలుస్తూ ఏ పంతులో రాసి ఉంటాడు. వాసన చూస్తే పాలివాసన వేస్తోంది.

ఎంతటి పాతమిషి ఈ వెంకటసూర్యం?

“ఈ అరువదియన్నూ తెలుగు సంవత్సరముల పేళ్లు” “ఈ పుష్కండున్నూ తెలుగు మాసముల పేళ్లు” అనే మాటలే తనకి జ్ఞాపకం ఉన్నవి. చంద్రార్కరాలనీ, వెలలనీ,

పేర్లు మాత్రం ఎగిరిపోయాయి. ఇంగ్లీషు లేదీ గుర్తుకు తెచ్చుకోవాల్సివస్తుంది.

పుట్టినసోదా ఎన్నకు వస్తుందో అంకా గుర్తుంచుకోచి, దానికోసం కొడుక్కుర్చొని, ఆ సుదినానికి స్వాగతంచెప్పి, సోగవలసిన కాలం ఏనాడో పోయింది. ఇప్పుడు అది ఏరోతో, వస్తుందో లేక వెళ్లిపోయిందో గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలి.

ఊరే, అవును. నూతురోజు అయింది పెద్దెంబరు ఇరవైదాటి. అంటే నువ్వే నలభై అయిదేళ్లు చాలేయన్నమాట.

కాలం పరిగెడుతోంది. కొయితం సాఫ్త వాసన వేస్తోంది. మరికొద్ది దినాలకీ వానం ముసలికంపు కొడతాం.

అయితే సంభయించుకోవచ్చు ఇంకా జోయేయో?

దాల్చీయి. ఇళ్లకే చేస్తాయి!

ఇలిపోతోన్న ఈయళ్ళన్నీ ఎక్కడకీ ఇళ్లతాయి చెప్పా.

ఏళ్లన్నీ చిట్టకీ వెళ్లాయి. మనమంతా క్లాస్సిక్ పోతాం.

జాతకచక్రం చావటాని కొయితాల్లోకి పోయింది. చెల్లించి మిగిల్చి కొయి తొలు వైకి వచ్చాయి.

ఒక కవచం.

జల్లారు బ్రాంచి పోవటాని ముగ్గు

నీడలు

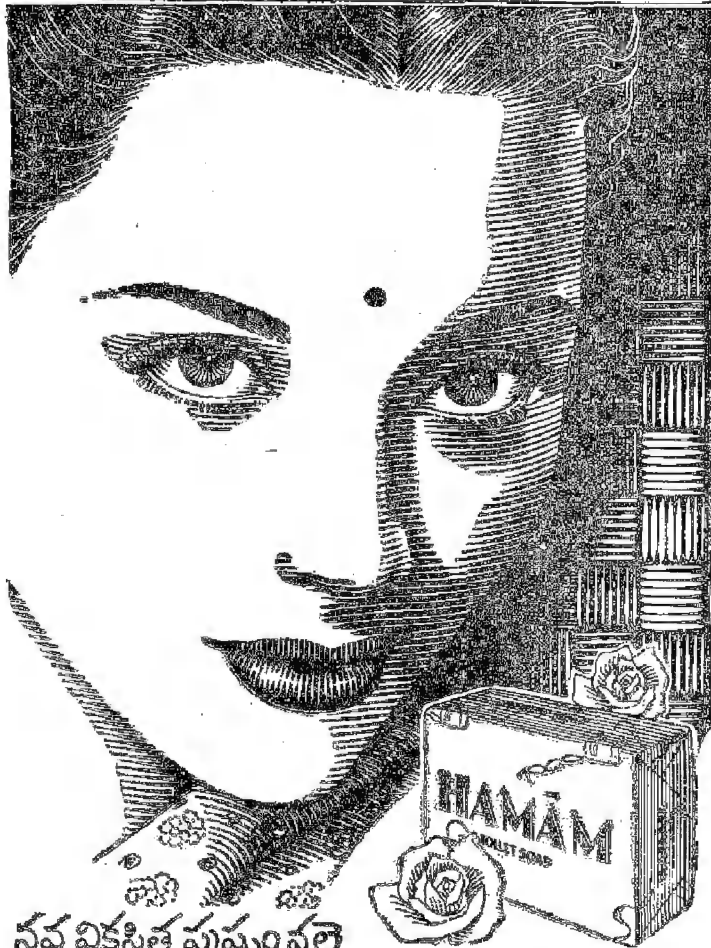

వక్రమే ఆలందర్ కంట్రీస్టేట్ పోస్టు
ముద్ర. రెండవ పక్క అడ్రెస్:
AT. 17645. నాయక్ వెంకటరమణయ్య,
సెం. 7, అనిమల్ ట్రాన్స్‌పోర్ట్ కంపెనీ,
జలందర్.

కవర్లోంచి లాంటిరు వెలుగులోకి భయ
శ్రమతూ వచ్చింది ఉత్తరం. పంథామ్మిడి
కుండల వడపోరో సంవత్సరంలో మూర్త్యం

మనమాను మూర్త్యం తండ్రికి రాసిననాటిది
“అయితే ఆ తరవాత కాబోలు, నాయక్
మావల్లారవడం, తరువాత వచ్చి చెడి జమే
దారవడమూను”

ఉత్తరం నడుస్తోంది: “...అక్కయ్యకి
పత్యం పెట్టేడు. మంచంమీంచి లేచి
ఇంట్లో కొంచెం తిరగాడగలుగుతోంది.
చి! మూర్త్యం నూలుకి వెళ్తున్నాడేకాని

నవ వికసిత పుష్పం వలె

తాజాగా, మనోహరంగా ఉండండి...

హమాంక్రొత్త సువాసన
కలది...మరియు ఎక్కువ
కాలం ముమ్మరంగా!

హమాం
టాయిలెట్ సబ్బును
వాడుడు

ది వాతా ఆయిల్ మిల్స్
కంపెనీ, లిమిటెడ్

తాతా తయారు

తెండురోజులయి జ్వరం తగ్గుతోంది. వాడి
క్యాడా గాలి పోకుతుండేమోనని వాడిలి
పోతున్నాం. ఇది ఇలా ఉండగా, మా
చెల్లెమ్మ మా అమ్మని ఎందుకో రమ్మని
కలుగు చేసింది. నిల్చున్న పాలున మా అమ్మ
అక్కడికి వరిగెట్టింది. ఇవూ ఇంట్లో చాకిరీ
చేసేవాళ్ళెవరూ లేరు. నా ఆడమనిషి ఎలు
కుంటిదో నీకు తెలుసుకదా. అంబులోనూ
దానికి ఎడపిలి. అందుచేతి అన్నీ వేసే
మానుకొని చేసుకోవలసి వస్తోంది. నువ్వు
సామూ పంపిస్తున్నట్టు లోగడ రానేవు.
ఇంతవరకూ సామూ లేదు. నీదగ్గరమంచి
మతే కబురూ లేదు. ఇక్కడ పరిస్థితులు
ఎంత ఇరకటం గా ఉన్నాయో మనోవ్యక్త
పారి వచ్చిచూస్తే తెలుస్తుంది...”

అక్షరాల నలుపు ఇప్పుడు తెలితెలి
పోతోంది. కాని, అప్పట్లో ఎంతో నల్లగా
కల్గిన ఈఅక్షరాల్ని మానుకొని నాయక్
రమణయ్య ఏమనుకొనిఉంటాడు? ఉపించ
వచ్చు. కాని, గడచిన చిక్కుల గురించి
ఇంకా ఉపలెందుకు?

ఈ ఉత్తరాల్లోని ఈ పాత విచారా
లన్నింటినీ చాపమీది చరిత్రలో కలిపెయ్య.
అంతే కలిపి ఆఖర్న తగలెట్టవచ్చు.

కొయితోటి మడతలు విడుతున్నాయి.
మడతలు మళ్ళీ వడుతున్నాయి. చాపమీదికి
వెళుతున్నాయి.

నాయక్కి అమ్మ సాష్టాంగదండప్రణా
మంబులాచరించి వ్రాయించిన ఉత్తర
ముల అంశములు చి! వెంకటమూర్త్యాన్ని
ఆశీర్వదించా బాగా చదువుకోమని చెల్లూ
నాయకరాసిన జాబులు. మూడోఫారం
“కావద్దగ్గి వదీసులోవచ్చిన మార్పుల లిస్టు.
ఇంగ్లీషులో ఇరవై కైపులో పన్నెండు.
“శనివారం మేయిల్లో వస్తాను. అన్నీ వివ
యాలూ మాట్లాడుకోవచ్చు” అని ఎవరో
ఎక్కణ్ణించో పంపినకార్డు. ఉద్యోగానికి
దరఖాస్తు పెట్టగా వచ్చిన ఒక జవాబు.
జవాబు రాని ఒక అర్థి. ఎవరిదో అడ్రెసు.
ఏదో అంశాలు. ఇదేదో కుభలేఖ.

“...చిరంజీవి వేంకట మూర్త్యనారాయణ
గమ్...చిరంజీవి సౌభాగ్యవతి రాజరతి
నమ్మకు యిచ్చి వివాహము ఇరిపించుటకు
పెద్దలు నిశ్చయించినారు గాన, ఏకతే కుభ
ముహూర్తమునకు...”

పెద్దలు నిశ్చయించిన, ఒకనాటి నడి
రాత్రి కుభముహూర్తాన్నే జరిగిన ఈ పెళ్లి
మాటకూడా తలపెట్టకూడదు.

కుసిబొగ్గులా తయారైన రాజరతనమ్మ
రామనామస్మరణ చేసుకొని ఇల్లుచిప్పిత
వడుక్కుంది.

అన్ని వెళ్ళిళ్ళూ కుభముహూర్తాల్లోనే
జరుగుతాయి. కానని ఎవరన్నారూ.

వరసగా కాయితాల్ని చూడమే కాని పూర్తిగా చదవకుండా మరికొన్ని కాయితాల్ని తీసి కిందనిపజేసి “ఇంకా ఎన్ని ఉన్నాయి?” అనుకొంటూ పెట్టెలోకి చెయ్యిపెట్టి తీసేసరికి నూర్యం చేతిలోకి పాతఅట్టు ఒకటి వచ్చింది.

అట్టి దీపానికి దగ్గరగా పెట్టి చూసేడు నూర్యం.

“విరిగిన ఇటికలూ, రాలిన పెంకులూ తప్ప ఇంకేం ఉంటాయి” అనుకొని అడుగు పెట్టిన పాడు పడిన ఇంట్లో ఓ గదిలో గోడని గంసులపటాలు—పాతవే అనుకోండి—కనిపిస్తే ఆశ్చర్యపోయినట్టుగా ఆశ్చర్యపోయేడు నూర్యం తన చేతిలోని పాతఅట్టుచూసి.

చూసేడు. కొంతసేపు చూసేడు. మరి కొంతసేపు చూసేడు. చాలాసేపు చూసేడు.

నెలది:నాల కిందట ఒక పిక్చర్ చూసేడు నూర్యం. ‘మనసేమీ బాగులేదు. పోనీ కాస్తేపు సినిమాలో కూర్చొని వద్దాం’ అనుకొని బయటేరి వెళ్ళేడు. టిక్కెట్టు తీసుకొని పోయాక పెళ్ళి కూర్చున్నాడు’ లోపల ఎవడూలేదు. హేలంతా శివాలకోసం ఎదురు చూసే శ్రమకాసంలా ఉంది. చివరికి ఎలాగైతే సేం ఓ పాతికశివాలు కాబోలు చేరేయి నెమ్మదిగా. దివ్యోదయమనే ధియేటర్లో చాలాసేపుదిక్కులుచూస్తూ కూర్చొని ఆట ఆరంభించేరు. ఆరంభించేక తెలిసివచ్చింది నూర్యానికి ఆ పిక్చరు తనిదివరకు చూసిందేనని.

ఇరవై సంవత్సరాల పైచిలుకు అయిందే వచ్చు, ఆ చిత్రాన్ని మొదటిసారి చూసి. అప్పట్లో అది చాలా పాపులర్ పిక్చర్. తిరిగి చూస్తోంటే, “ఇదేనా అప్పుడు ఎంత బావున్న దనిపించిన చిత్రం!” అనే ఆశ్చర్యం కలిగింది. ‘దనిపోయినవారందరినీ పిలిపించి తిరిగి తెరమీది కెక్కించినట్టుగా, మిక్కిలి బాధాకరంగా ఉంది.

అయ్యయ్యా ఇదేనా ఆ చిత్రం!

ఇందులో నటిస్తున్నవాళ్ళు కొంతమంది బతికే ఉన్నారు. ఇప్పటికీ సినిమాలో నటిస్తూన్నారు. కాని, అప్పటికే ఇప్పటికీ ఎంత మార్పు! ఇందులో ఎంతో పాతగా కనిపిస్తున్నారేకాని, ఎంతలేతిగా ఉన్నారు! ఈ బొమ్మలో కనిపిస్తున్నట్టుగా వాళ్ళిప్పుడు లేరు. మళ్ళీ అప్పటికే ఉండరు. కొంతమంది ఏదోవిధంగా ఉండినై నా ఉన్నారు.

‘కాని, మిగతావాళ్ళంతా ఏరీ?

రాణీగారి పెంకె అమ్మడివేవం వేసిన కుగ్రవాడే కాబోలు ఆముగ్ధ అకస్మాత్తుగా చనిపోయేడు. తాగుడువల్ల అయిందేవచ్చు. రాజభిటుల్లో మాట్లాడానికి సరదాపడే ఆడ

పిల్ల వేవం వేసిన ఆడపిల్ల ఆరోజుల్లో అందరికీ అభిమానతార. పెళ్ళిచేసుకొని, మరి పిక్చర్లకుండా పోయింది. నవ్వుముఖంతో నటిస్తూన్న ఆ హీరో, ఆ సచివోత్తముడి కుమార రత్నం, అతనే ఈముగ్ధ ముసలి విలన్ పాత్రలు ధరిస్తున్నాడు. అష్టకష్టాలూ పడే ఆ బానిస పాత్ర ధరించినవాడు మరింక తెరమీది తిరిగి కనిపించనేలేదు. హీరో యినగా నటిస్తూన్న ఆ లేడికళ్ళ లేటిపిల్లనే ఎవడో ఫిలిం ప్రాడ్యూసరు ఫూరంగా దగాచేయగా ఆమెకి ముఖం తిరిగి మతి చెడింది. దయగలవా రెవరో చేరదీసి పోషిస్తున్నారు. అమాయకంగా అమిత విశ్వాసంతో పనిచేసే ఆ రాజానుచరుడి పాత్ర ధరించినవాడు ప్రస్తుతం ఈ వూల్లోనే అడుక్కులింటున్నాడు. మరి మిగతా వాళ్ళంతా? ఏమో ఏమయారో! అంతా వేపికే.

మూడు ఇరవైసంవత్సరాల క్రితం ఆనాడు చూసినప్పుడు ఈ చిత్రమే ఎంతో బావున్న దనిపించింది. ఆనాటి రాత్రి సినిమా అయ్యాక బైటకే వచ్చేసరికి చెన్నై లో తడిగా, చల్లగాఉంది. తువ్వలు కప్పకొని, కఫలో, హీరోయిన్నీ, సరోవరం దగ్గర దృశ్యాన్నీ తల్చుకొని నడుస్తూంటే మనసంతా వచ్చుగా కలిగింది. ఉత్సాహంతో వళ్ళంతా వేడెక్కి తేలికపడింది.

కాని, ఎంతోకాలం అయ్యాక, ఎప్పు

టిదో అయినట్టి ఆ చిత్రాన్నే తిరిగి చూసినప్పుడు “అయ్యయ్యా” అనిపించింది. మనసుకే ఎంతో కష్టంతోచింది. ఏనాడో జరిగి పోయిన సంఘటనలో పాల్గొని ఎక్కడో డిక్కెడికో చెదిరిపోయిన వ్యక్తులనందరినీ బలవంతాన రప్పించి ఆ సంఘటననే తిరిగి జరిగింపించినట్టుగా ఉంది. అసలా సంఘటనే అర్థరహితం, అందులో పాల్గొన్న వ్యక్తులంతా అసమర్థులు. బొత్తిగా అనుభవం లేనివాళ్ళు. వారికి చేతకాని, వారు చేయలేని పనులు వారి చేత బలవంతాన చేయించినట్టుగా ఉంది. వారుచేసే ఆక్రందనలా ఉన్నాయి వారు పాడిన పాటలు.

ఎందుకు వాళ్ళనంతా అలా కన పెట్టడం? అర్థంలేని ఈ చిత్రాన్ని ఎందుకుతీయడం? చూసేవాళ్ళు ఎందుకు చూడం?

లాంతగు చెలుగులో కనిపిస్తోన్న ఆ పాత అటూది ఫోటో చూస్తోంటే నూర్యానికి ఆడేరితిగా ఆలోచన వస్తోంది. అడేరితిగా “అయ్యయ్యా” అనిపిస్తోంది. అడేరితిగా కష్టంగా ఉంటోంది.

చాలా సంవత్సరాల క్రితం, ఒకరోజున, గోడని వేళ్ళాడే ఈ ఫోటో తాడు తెగి కిందనిపడింది. ‘ప్రేం’ విరిగింది. అద్దం బద్దలయింది. పిల్లలు తీసి పాడు చెయ్యకుండా రతనమ్మ తీసి ఈ పెట్టో పజేసిఉండాలి. తను గానిసంగతే మర్చిపోయేడు.

“ఇంటర్మీడియట్ క్రాస్, ఫస్టియర్, 1926-27”

అజంతా వైఖరిని శిరోజాలు అలంక

రించుకోదలచినవారు దీర్ఘ వినీల కుంతలా

లక్ష్మీ ఉపయోగించవలసినది

కేశవర్తని

కేశవర్తని అ. 14; హంపూ అ. 14. అందరు దీర్ఘవద్ద లభిస్తాయి.

కేశవర్తని ఇండియా కెమికల్స్, క్రాస్ కవర్ డ్యు, కోయంబత్తూరుకు వాయండి.

★ నీడలు ★

అని అట్టమీదకున్న ఆ తుర్రాల్లో, ఆంకల్లో, కొన్ని కనిపించకుండా పోయాయి. మిగతావి కనిపించకుండా పోతున్నాయి. అట్ట, చాలాచోట్ల, పిన్నులతో పొడిచినట్లు తూట్లు పడింది. భూమిలో నిండిన ఫోటోకాయితపు మెరుగుండా పోయింది. అంచులన్నీ పురుగు లివేసింది.

ఆ గదిలో, ఆ సమయంలో, ఆ లాంతరు వెలుగులో ఆ ఫోటోకూడా ఒక బలికి చెడ్డ మనిషిలా దీనంగా ఉంది. సాత్వ్య జ్ఞానామానలోకి విసిరేసిన పనికిరాని పాత వస్తువులా ఉంది. వెలవెలపోతోంది.

ఫోటోలో ఉన్న అరవయ్యేడుగురు వ్యవస్థలూ రకరకాలుగా ఉన్నారు. నవ్వుతున్నారు. నవ్వుబోతున్నారు. సీరియస్ గా ఉన్నారు. మామూలు బిగించి చూస్తున్నారు. గోళ్లు తెరచుకొని కూర్చున్నారు. అంతాకూడా వెలవెల పోతున్నారు.

కున్నంతేని గోడలమీద లాంతరు వెలుగు ఆర్చుకుపోతోంది. ఫోటో మీద కూడా

అంతే. అందుచేత లాంతర్ని కొంచెం దగ్గరగా లాగేడు నూర్చుం.

ఇంటర్మీడియేటు మొదటి సంవత్సరపు ఆఖరిరోజుల్లో, నెలవులముందు తీసిన ఫోటో అది.

ఎలా ఉండేవి ఆ సంవత్సరపు తొలిరోజులు?

ఎలా ఉండడం ఏమిటి ఆ సంవత్సరం అంతా కూడా తొలిరోజుల్లోనే గడిచి పోయింది.

నిజంగా ఆరోజులు అంటూ ఎప్పుడైనా ఉండేవా?

తెర. తెరవనక తెర. దానివనక తెర. తెరలు తెరలుగా సంవత్సరాలు జరిగి పోయాయి. దూరంలో కనిపిస్తోంది చిన్నదిగా ముచ్చటగా ఒక కాలేజీ. కాలేజీలో కనిపిస్తున్నారు ఉత్సాహపూరితులైన యువకులు.

నిర్భావ్యంగా ఉన్నట్లనిపించే పాత కాలపు భవనాల్లో వరసగా పొడవుగా గది వనక గదులుంటాయి. గదులన్నీ చీకటిగా

ఉంటాయి. గది గదికి ఎదురెదురుగా ఉన్న తెరుచుకొన్న ద్వారాల్లోంచి దూరంలో ఒక చిన్న పేరడు కనిపిస్తుంది. అక్కడ తెల్లటి తులసికోటలో గుబురుగా పెరిగిన తులసి మొక్క ఉంటుంది. ఒక పక్కకి పచ్చటి బంతిపూల మొక్క, దానివెనుకనే ఒక సన్నజాజీ తీగా కనిపిస్తాయి. అక్కడ సీతాకోక చిలకలు ఎగురుతూ ఉంటాయి. అక్కడ ఎండ పచ్చగా ఉంటుంది. తులసికోటకి కొంచెం ముందుకి తళతళ మెరిసే ఇత్తడి బింద ఒకటి బోర్లించి ఉంటుంది. బిందమీద కూర్చొని ఒక అందాల అడవిల్ల ఏదో ఆలోచిస్తూ ఉంటుంది.

ఇంటి పొడవుకి ఉండే ద్వారాల్లోంచి, గదులచీకటిలోంచి చూస్తోంటే ఆపేరడు అతి నిశ్శబ్దంగా, ఎంతో మనోహరంగా, నిజంగా అక్కడ లేచుటగా, యూగ సీసీ మాలా, తెరమీది రంగుబొమ్మలా, నిద్రలో వచ్చిన సుఖమైన కలలా ఉంటుంది.

ఆ తొలిరోజుల కాలం ఆరితిగానే కనిపిస్తోంది చింతిచాప మీద, మినుకుదీపం దగ్గర కూర్చొన్న సూర్యానికి ఆ సమయంలో.

రెండు సంవత్సరాలు దండయాత్ర చేసి మూడవయాత్రలో "మెట్టు" దాటి ఇంటర్లో ప్రవేశించిన రోజులవి.

ఎన్నెన్నో కొత్తముఖాలు కనిపిస్తాయనే ఉత్సాహంతో కాలేజీకి వెళ్లేదం; కళాక్షలాజీ కాలేజీకి వెళ్లేసరికి కొత్త కొత్త ముఖాలు కనిపించడం; అంతటితో ఆ ఉత్సాహం ఇంకా ఎక్కువ అవడం—

బొమ్మల కొలువు పెట్టేమందు చాలా చెదరుగా పడేసిన బొమ్మలూ ఉన్నారంతా. ఈ బొమ్మరంగు బావుంటే ఆ బొమ్మవేపం బావుంది. ఈ బొమ్మ ఎక్కడిది? ఆ బొమ్మ ఏ వూరిది?

అందరితోనూ మాట్లాడాలని ఉండడం; కొందరితో మాట్లాడానికి మొహాట పడ్డం; తమ ప్రొఫెసర్లనుంచి వచ్చిన వారంతా కలిసి అల్లరిచేయడం; అంతా కోలాహలంగా ఉండడం.

అదంతా కలకారు. ఆరోజులు నిజంగా ఉండేవి. ఈ బొమ్మలో మనుష్యులు నిజంగా ఉండేవారు.

ఈ లాంతరు వెలుగులో ఈ తూట్లు పడ్డ పాత అట్టమీద కనిపించే ఈ బొమ్మలే. ఈ నీడలే ఆ రోజుల్లో కాలేజీలో ఎంతో గల్లంతు చేసినది.

యాభై ఉన్నాయి, గల్లంతు చేసిన నీడ బొమ్మలు. మిగతావాళ్లు?

తలనొప్పి?

త్వరితంగో
అనాసిన్
తీసుకోండి

2 దిక్కులుగల ప్యాకెట్ మరియు 32 దిక్కులుగల డబ్బాబందు.

బాధ, తలనొప్పి, జలుబు, మరియు జ్వరంనుండి తక్షణం నివారణపొందుటకు

ప్రిన్సిపాల్, లెక్చరర్స్ అండ్ ట్యూటర్స్!

ప్రిన్సిపాల్ గారూ లెక్చరర్లూ దిగువని కుర్చీల్లో కూర్చున్నారు. వారివెనుక, వారికి ఎగువకి చూడు వరసలో మిగతావారంతా ఉన్నారు. మీది వరసలో టెచోపక్కా, వంక పాగాలు పెట్టుకొని, మీసాలు దిద్దు కొని నిల్చున్న వాల్లిదరూ కాలేజీ ఆఫీసు బంట్లోతులు. ఎడమవైపు నిల్చున్నవాడు ఫోటోలో కొద్దిగా చెదిరేడు కాని కాలేజీలో మాత్రం కదిలకుండా స్తంభంవార నిల్చిపోయేవాడు. ప్రిన్సిపాల్ పిల్చినా సరే బూతులు తిట్లుకోకుండా లేచేవాడుకాదు. రెండోవైపు నిల్చున్నాడే, అతడి కొడుకు మీదే ఆ రోజుల్లో ఏదో పోలీసుకేసు ఉండేది. అందుచేత ఇత నెల్లప్పుడూ బెంగగా కనిపించేవాడు. ఆ కేసు ఏమయింది? ఆ కొడుకు ఎక్కడున్నాడు? ఈ ట్యూటర్స్ ఇద్దరూ ఏమయ్యారు?

ముందుండే కుర్చీల వరసలో మధ్యగా కూర్చున్న పెద్దమనిషే కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్. బుట్టపాగా. అంగారుబొట్టు. నవ్వు ముఖం. లాంకోటు. పంచె. మేజోగుప్ప. బూట్లు. అప్పటికే కాని యాభయ్యేళ్లుంటే ఇప్పటికింకా బతికిఉంటాడా? ఆరోజుల్లో తన మనవరాలికోసం కాలేజీలో చదివే తనకులం పిల్లలందరినీ పిల్చి భోగట్టా చేసే వాడు. ఆయన వెనక నే ముంగిలా ముఖం పెట్టుకొని నిల్చున్న 'లెక్కల కుర్రాడు' చివరికి ఆ పిల్లకి తాళి కట్టి దానికొంప ముంచేడు. ప్రిన్సిపాల్ గారే కాని బతికి ఉంటే, మనవరాలి పెళ్లిగురించి తల్లుకు న్నప్పుడు ఆయన ముఖంలో నవ్వున్నది కనిపించజోదు.

ప్రిన్సిపాల్ కి ఎడమవైపున ఏడుగురు లెక్చరర్లు. కుడివైపున ఏడుగురు లెక్చరర్లు వారిలో ఎక్కువ మందికి పాగాలూ, మీసాలూ, లాంకోట్లు, పంచెలు. అంతా భారీగా ఉండే మనుష్యులు. ఆ రోజుల్లో ఎంతో పెద్దవాళ్ళల్లా, జీవితంలో బాగా పండిపోయిన వాళ్ళల్లా కనిపించేవారు. ఈ బొమ్మలో చూస్తే కొందరి ముసలివాళ్ళల్లా కనిపిస్తున్నారు. కొందరిది నడివయసు. కొందరిది యవ్వనం.

ప్రిన్సిపాల్ గారికి కుడివైపున, కేమేరా వైపు చూడ్డానికి భయపడి కాబోలు నేల వైపు చూస్తూ, నూటు తొడుక్కొని కూర్చున్నాయనే ఇంగ్లీషు లెక్చరరు. గొమ్మ చూస్తే ముప్పయ్యేళ్ళవాళ్ళా ఉన్నాడు. క్రొవసువైపు చూడ్డానికి భయపడే కాబోలు, ఎటూ చూడకుండా ఏదో విధంగా పాకం గొణిగేసేవాడు. శ్రీరామ చంద్రా, ఇతగా జ్ఞాంతు కంటిగా బాధ పెట్టేవారా జ్ఞానెంట్లుంటా?

కుర్చీల్లో ఒక చివరికి, ఎడమకి కూర్చున్న వారిద్దరికి అరవపాగాలున్నాయి. మీసాలు లేవు. తెలుగువాళ్ళల్లాలేరు, కారు. ఆ ఇద్దరూ "ఫీజీక్స్ కమిటీ"లు. "మమ్మల్ని తిట్టండి కావల్సి కొట్టండి. కాని, అయ్యలారా, మమ్మల్ని బతకనివ్వండి" అన్నట్టుగా చేతులు కట్టుకొని, నోళ్ళు కొంచెం వేళ్లాడవేసుకొని బెదురుగా చూస్తున్నారు.

ఇంగ్లీషు లెక్చరరు పక్కనే "కూరాత్తు డిజామీ ఖుడు" రీతిగా కనిపించే

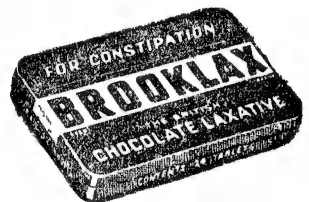
ఆయనే నాలలజ్ చెప్పలేని లెక్చరరు. వెడల్పు ఛాతీ, భయంకరమైన మీసాలు. నున్నపుతట్టలాంటి పాగా. అతను మిక్కిలి మంచివాడు, నమ్మదైనవాడు. అతని దురదృష్టం ఏమిటో కాని అతనికొక "సెల్ఫోట ఫులి" అయిపోయేడు. సెల్ఫోం రావడం, సెల్ఫోం పోవడం. ఆరీతిగా అతనికప్పుటికి ముగ్గురు భార్యలు చనిపోయారు. తరువాత, నాలవతూరి వచ్చిన భార్య అతనిపాలిట పెద్దపులి అయింది. సూర్యం పూలే ఆమెది.

బ్రూక్ లాక్స్

ఒక రాత్రిలో మిమ్ము సరిచేయును.

బ్రూక్ లాక్సు చూపునకు, దుదికి రువ్వమైన బాకొ రెట్టే వలె నుండును. ఆయనా కడుపులో పోటుగావి, మంటగాని కలిగించకుండా నమ్మకంగాను, ముఖముగా చెడుగులను తీసివేయును ఇది కుటుంబ సభ్యుల వలె చనకారి. బిడ్డలకు, పెద్దలకు చూడా మంచిది. ఎజ్జి కార్టన్ లో వుండే బ్రూక్ లాక్స్ నే తప్పక అడగండి.

విరేచన బద్ధకాన్ని సరిచేయుటకు చక్కని సులభోపాయము.

వెస్ట్ మినిస్టర్ లేబరేటరీస్ లిమిటెడ్, లండన్ వారి తయారీ

ఏజెంట్లు :- ఓరియంటల్ మర్కంటైల్ ఏజెన్సీ,

99 - ఎ - ఆర్మీనియక్ పీథి, మద్రాసు.

O. M. A. 11

ఆమె వచ్చిన తరువాత ఈ “పెల్లెలపులి”నే “ట్రయిన్లో” ఒకసారి చూసి పోలికే పట్టలేక పోయేడు నూర్యం.

కుడినైపు చివరినుండి ఒకటవ, రెండవ కుర్చీలలో వరుసగా కూర్చున్నవారు తెలుగు,

రత్నపురుషవేదం

(WITH CALCIUM & GOLD)

మనర్థము మొదలగు భస్మములు చేర్చబడివి వికాగిక, నిస్సత్తువ, కుదైనవము, అతిమూత్రము అత్యుష్ణము, గుండెదడి. కాటుతీవులు మొదలగు నమస్త మేహములుహరించి విలమును, కాంతిని, నరముల పటుత్వము. అవిరిమిత దాతువుప్తి విచ్చును. అనేక యోగ్యతావృతములు గలవు.

20 రు ద్వయం. 3-12-0 పోనేడి 1-0-0

ఇండియన్ మెడిసన్ హౌస్,
లక్నోబాక్సిను రోడ్డు - విజయవాడ-2.

NEVER AT SO LOW PRICE
High Class Machine, Swiss Made
GTD. 10 YEARS.
WATERPROOF
Size 10½

No. 6

15 Jewels Stainless Steel Case 40/-
15 Jewels Non Water Proof 32/-
5 Jewels Rolled Gold Case 22/-
GERMAN POCKET WATCH 10/-
CATALOGUE FREE ON REQUEST
MODEL PEN SUPPLIERS
POST BOX NO. 6772, CALCUTTA

నీడలు

సంస్కృత పండితులు. లాంకోట్టు, పంచలు, పాగాలు. సంస్కృత పండితునిది కొంచెం ముసలి ముఖం. కాని బాగుగా గీసిన ముఖం. మంచి తిథి, మంచి వారం, మంచి నక్షత్రం, అన్నీ మంచిగా జతపడిన ముహూర్తంలో వచ్చే మంగళ కలికోసం ఎదురుచూసే ముఖం తెలుగు పండితునిది. వాల్లిద్దర్నీ ఎవ్వరూ లెక్కచేసేవారుకారు. వారిద్దరూ ఎవ్వర్నీ లెక్కచేసేవారుకారు. “దేశభాషని తూలనాడేవారంతా చంకనాకి పోతారరా వెధవాయిలారా” అంటూ న్నట్టుగా ఉన్నారు సంస్కృత పండితులు. “బావగారు బాగా సెలవిచ్చేరు, మాతృభాషని తూలనాడే వెధవల గతికూడా అంతే” అంటున్నట్టుగా ఉన్నారు ఆంధ్ర భాషాపవ్యాసకులు.

పండితుల పక్కనే టి. బి. లో బాధ పడే హిస్టరీ లెక్చరర్ కూర్చున్నారు. అతని పక్కని కూర్చున్నందువల్ల టి. బి. ఎక్కడ అంటుకుంటుందోననే భయం చేతనో అన్నటు ఊపిరి బిగబట్టి కూర్చున్నాయన లాజిక్ లెక్చరరు. అడుగు మాథమెటిక్స్ లెక్చరరు. మనుష్యుల్లో ఎద్దువంటివాడు. లెక్కల్లోకూడా అంతే.

లెక్చరర్ల వెనక మూడు వరసల్లో నిల్చు న్నారు విద్యార్థులు.

ది అండర్ గ్రాడ్యుయేట్స్!

మొదటివరసలో సేలని ఇరవయ్యొక్క మంది, ఆ నెనక బల్లలెక్కినవారు పద్దెని మిది, ఆ మిదికి ఇంకా ఎత్తయిన బల్లమిది, బంట్లోతు లిద్దరూ అంగరక్షకులుగా చెనో పక్కా ఉండిగా నిల్చున్న స్టూడెంట్లు పదకొండుగురు.

ఎవరు వీరంతా?

వీర ఆనాటివారంతా.

అలా చూస్తోంటే మనసులో చేరిగిపో తోన్న గుర్తులు మళ్ళీ కుదటబడుతున్నాయి. పోలికలు దొరుకుతున్నాయి. వెనుకటి భోగటాలు, సంగతులు, జ్ఞప్తికి వస్తున్నాయి.

దాదాపు ఇరవయ్యేడు సంవత్సరాల క్రితం, ఒకనాటి సాయంకాలం, కెమెరా జ్ఞాకోచేసిన అరక్షణంలో రకరకాలుగా నిల్చుని చూస్తోన్నవారంతా అలాగే నిలబడి ఇంకా అలానే చూస్తున్నారు.

ఎక్కువమంది పల్లటి తేలిమీసాలవారు. కొంతమందిది ఫ్రెంచికట్, ఒకనిది బొద్దు మీసం, కొంతమంది మిగతావారికంటే చయసులో బాగా పెద్దవాళ్ళు. ఆ రోజుల్లో అంతో ఉత్సాహంగా ఉన్నవారే వీరంతా. ఆ ఛాయలు కొందరి ముఖాల్లో కనిపిస్తు

న్నాయి. ఎంతో అల్లరి చేసేవారు. వాళ్ళ అల్లుప్రజలకి గొప్పపడిపోతూ ఉండేవారు. స్వల్పాతి స్వల్ప విషయాలకి లెగిడ్వేషించు కోసేవారు. అందరూ కూడా మధురమైన కలలు కనేవారు. చిన్నవో పెద్దవో ఆశలు పెట్టుకోసేవారు.

వారిలో చాలామందికి పీడకలలు తిప్పించి కలలన్నీ ఎగిరిపోయాయి. ఆశలు అడియాసలయాయి. కాకపోతే ఆశలుగానే నిల్చిపోయాయి. కొంతమంది జీవితాలు మండి తగలడాయి.

అల్లుమైనదే అనుకోండి, కాని, ఏమయి పోయింది నా రి ప్రజా? ఏదీ వారి ఉత్సాహం? ఏదీ; వీరంతా ఎక్కడున్నారు? ఏ మారుమూలల్లో ఇరుక్కున్నారు? ఏ విధంగా బతుకుతున్నారు? ఏయే విధాల బతకలేక చస్తున్నారు? ఒక్కొక్కర్నీ చూడబోయి, అందర్నీ ఒక్కమాటుగా, మధ్యమధ్య ఒక్కొక్కర్నీ ప్రత్యేకంగా, అందర్నీ మళ్ళీమళ్ళీ చూస్తున్నాడు నూర్యం.

మిదివరసలో రెండు ఫెజ్ టోపీలు కని పిస్తున్నాయి. ఒకతను ఏదో ఖాన్. పద్యాలు బాగా చదివేవాడు. ఈమధ్య ఆమదాలవలస సేవనో శవాకారంలో ప్రత్యక్షమయ్యేడు. రెండో అతనిపేరు ఏదో ఆచారి. క్లౌసులో ఒక గర్వ మూడంటైనా, ఆఖరికి మన సీని యర్స్కి ఉండేలోకి కాకిలాపిలయినా లేరుకదా! అని ఎప్పుడూ గోలపెట్టేవాడు. అతనికిప్పడు ఆరుగురు ఆడపిల్లలు. ‘భస్తు న్నాననుకో భాయీ’ అని ఒకసారి కనిపించి నప్పుడు చెప్పేడు. ఎక్కడో ఏ ఆరవ డెబ్బెయ్యరూకలకి అరవచాకిరీ చేస్తున్నాడు. మధ్యవరసలో తెల్లటిటోపీ పెట్టుకున్న కుర్రవాడిపేరు? రామరావ్. ఆ రోజుల్లో వాళ్ళనాన్న “కాంగ్రెస్ లో కలిసి పోయేడు.” ఇతను “కమ్యూనిస్టుల్లో కలిసి పోయే”డని ఆమధ్య ఎవరో చెప్పేరు. ఆ వరసలోనే అతని పక్కనే వస్తాడుల్లా నిల్చున్న ముగ్గురూ బంతలు బాగా ఆడే వారు. వాళ్ళింకాని నిల్చున్న ఆరుగురూ పిలకలకి తాళ్ళు కట్టుకొని ముగ్గురేసిచోప్పున “కంత్లెన్స్ ప్లడీస్” చేసేవారు. పరీక్షలకి, వాళ్ళ ప్రాణాలకి లంకె. చదివి పాసవక పోతే వాళ్ళకి మరే ఆధారం లేదు. చదువు మీద బ్రతికవలసినవాళ్ళు చచ్చేట్టు చదివక తప్పదు. ముందు వరసలో ఎడమచివర గుండులా నిల్చున్నవాడికి చదువుసంధ్యలో పనిలేదు. వాడికి అప్పట్లో ఇద్దరు ముండలుండేవారట. ఆ వరసలోనే రెండవచివర నిల్చున్నవాని గుండే కనిపిస్తోందికాని పిలక కనిపించడంలేదు. ఆ పంతులుకి అప్పటికి

ముగ్గురే పిల్లలు. ఆ వరసలోనే అతని పక్కగా వరసగా ఈవెనింగ్ డ్రెస్ లో నిల్చున్న అయిదుగురూ అయిదుగురు మనుష్యుల కొడుకులు కారు. అయిదుగురు ఆఫీసర్ల కొడుకులు. వాళ్ళల్లో వాళ్ళకి చుడక పోయినా పైకి కలిసి కట్టుగా తిరిగేవారు. అదేవరసలో ముంగిముఖం వాని కుడిపక్కని ఏమీ ఎరగనట్లు నిల్చున్న ఈడురాని కుర్రవాడు పెద్ద చదువుకి ఇంగ్లాండు వెళ్ళేటా, పెళ్ళాడ్డం 'దొరసాన్ని' పెళ్ళాడేటా, ఇప్పుడు ఇరాన్ లోనట పనిచేస్తున్నాడు. అతగాడి పక్కనే ఉన్నవాడు పల్కుగా ఉన్నాడు. బేలగా చూస్తున్నాడు. అతను చూసేటట్లే చివరిగది కిటికీలోంచి ఎల్లప్పుడూ సముద్రంలోకి చూస్తూ ఉండేవాడు. బాడూ మీ సా ల వా డు మీదివరసలో మధ్యకి నిండుగా నిల్చున్నాడు. అతను, హాపం, మిక్కిలి అమాయకుడు. అతని ఎడమపక్కని నిల్చున్న అతని ప్రాణస్నేహితుడిది డొంగ ముఖం, దింపుడుచూపు. వాడి పక్కనే నిల్చున్నవాడు పల్కుగా పొట్టిగా పిల్లిలా కనిపిస్తున్నాడేకాని అతనికి కనపడ ఇంగ్లీషు వాణ్ణిలా కొల్పోద్దామన్నంత కోపం ఉండేది. అతనికి ఎడమగా నిల్చున్న వాడు, కాతే జీలో ఏ మీటింగు జరిగినా తన పిల్లి గొంతు కతో ప్రార్థన పాట పాడి తీరవలసిందే. వీరిలో ఎవరోకాని ఒక కవి ఉండాలే. కనిపించడం?

లాంతరు వెలుగు తగ్గుతోంగా అని అటు కైపు అనుమానంగా చూసి ఫోటోని దీపానికి ఇంకొంచెం దగ్గరగా పెట్టి చూసేడుమూర్యం. ఫోటోలో ఉన్నవారిలో చాలామంది ఉత్సాహంతో, ఏ కొద్దిమందో కొంత భయంతో, మొత్తంమీద అందరూ కూడా ఎక్కువ క్యూరియాసిటీతో చూస్తున్నారు. "వారిభవిష్యత్తులోకి కానోయి"

మా జీవితాల్లో ముందుకి ఎంజుగుతుంది? వింజరుగుతుందో ఏమైనా కనిపిస్తోందా? అన్నట్లుగా అంతా చూస్తున్నారు. ఆగమండా ఎక్కడకో వెలిపోతోన్న కాలంలోంచి లాగి నిలచేసి ఈ ఫోటోలో ఈరీతిగా బంధించిన ఆ అగిహాయిని ఆ ఒక్క అరన్నులలో తమ భవిష్యత్తులోనిది ఏం కనిపించినట్లువారికి?

నిజంకనిపిస్తే ఇలా ఉండరీ వీరగతా! ఆనాటి సాయంకాలం వారికి చాలా విషయాలు కనిపించి ఉండవు. ఎన్నో సంగతులు తెలిసిఉండవు. ఊహించుకోవడా ఉండరు. ఆగోగా తగునాత ఈ మధ్యకాలంలో వారి జీవితాల్లో జరిగినవి, తాను తెలుసుకొన్నవి, చాలా విషయాలు మురణికి వచ్చేయి సూర్యాగ్నికి. తన కొడుకుమీద తేను చివుపుతుందో,

సాతాని జీయ్యరు

కొంగంటాడి కృష్ణమూర్తి, (కేరాల)

ఆ ఆఫీస్ పూర్వనకీ; తన మనవరారి గొంతు కోసేవాడు తన వెనకనే ఉన్నాడని, ప్రిన్సిపాల్ గారికి; పెద్దపులి తన వాలుగో పెళ్ళాం రూపంలో వస్తుందని, ఆ జాలజీ లెక్చరర్ కీ; తిండిలేక చస్తానని, మధ్యవరసలో ఉన్న ఆ పాడవాటి కుర్రవానికి; ఈర్ష్యతో, కావేషితో, కక్షగట్టి తన తుడికాలు విరగొడతారని, ముగ్గుల్లోనూ మధ్యనున్న ఆ ఫ్రట్ బాల్ ఛాంపియన్ కీ; బికార్ న్నయి బిచ్చమెత్తుకుంటానని, వైరవరసలో పిల్లిలా కనిపించే పడుచువానికి; లోకాని కొక ఆఖరి ఉత్తరంరాసి ఆత్మకూర్మ్య చేసుకొంటానని, కిటికీలోంచి ఎప్పుడూ సముద్రంలోకి చూసే ఆ పల్కుటి నిల్లవానికి, మూడో కూతురు ముండమాస్తుందని, ఆ విలక పంతులుకీ; ఆరుగురూ ఆడపిల్లలే పుడతారని

ఆ ఆచారికీ; వర్కశుకలో తుడిచెయ్యి తెగిపడుతుందని, రెండోవరసలో నలుగులా నిల్చున్న చిన్నవానికి; పక్కనే నిల్చున్న తన ప్రాణస్నేహితుడే తన భార్యని చెరుపుతాడని, ఆ బొడ్డుమీసాల వానికి—

నారసింహ లేమ్యము

బంగారు చేర్చబడినది. మేవాలు, నిక్కొక, నిస్సత్తువ, శుక్ల వస్త్రమును పొరించి బలమును, కాంతిని, వీర్యవృద్ధిని కలిగించు వరప్రసాదము—

20 టు|| ఎబ్బి రు. 8-4-0 పోస్టేజీ 15 అ. డి. సి. ఏ. గ్రికం పెన్. "ఆయుర్వేదసమాజం" పెరిగేసి- వెయిరు జిల్లా.

అంతే

తెలియవు. ఆ సాయంకాలం ఆయా
నిషయాలు వారెవరికీ తెలియవు.

ఏం జరుగుతుందని మాన్సున్నాలో ఆ
కాలం అప్పుడే చాలామంది జరిగిపో
యింది. వా రెదురుచూస్తూనే ఆ భవిష్యత్తు
వారిలో చాలామందికి వెనచూడలేదు.

“ఈ కుర్రవాడిక్కడా అంతే”

చివరివరకు కుడిచైపు ‘బంట్’లో
చక్కనే నిల్చున్న కుర్రాడు చేతులుకలు

కొని, తలకొంచెం ఎత్తి “ఏమంది వా జీవి
తంలా?” అన్నట్లుగా, మిక్కిలి కుతూహ
లంతో చూస్తున్నాడు. కుడిచైపుకి ఎత్తుగా
లేచిన క్రాపింగు పక్కలకి మోగాలారిన
కనుబొమలు కొంచెం విప్పారినట్లు కిందకి
దిగుతూ ఎత్తుగాలేచిన ముక్కు. ఒక్కరివే
తెలుచుకొన్న నోరు ఏం కనిపించింది. ఆ
సాయంకాలం ఆ కుర్రవాడికి?

ఏం మానేడో!

పెళ్లి ఊరేగింపు

ఫోటో: టి. సత్యనారాయణ, (విప్లవ).

కాని, ఆ తరువాత, భవిష్యత్తులోకి
చూస్తూనే ఆతడి కళ్ళకి చైపుమెసీన్లు
మూత్రం కనిపించి ఉండవు.

ఉండా! అది కనిపించలేదు.

అంతేకాదు.

తల తిరుగుడు మెదవార్ మేడర్ కి లెంప
కాయలాగిన తనరెండ్రుడి వెయిలుకి పోతా
డనీ, అంతటితో ఆ యేడే తను చదువూ
వలసి వస్తుందనీ, ఆ వెంటనే టైప్ రైటింగ్
శేర్లుకోవలసి ఉంటుందనీ, ముక్కవాసన
వేసే గదుల్లో ఊడిగించేయక తప్పదనీ, తా
కిట్టి తెచ్చుకున్న పుస్తకాలిట్టిల్ల, వర్తిలా
ఎండిపోతుందనీ, ఇద్దరుపిల్లలు ఎలా వచ్చిన
వాళ్లు అలానేపోతారనీ, ఇంట్లో నోళ్ళన్నీ
ఎప్పుడూ తెలుచుకోనే ఉంటాయనీ,
కంపెనీలచేత మనుష్యులు దివాలా తీయిస్తా
రనీ, నడివయసు వాళ్ళే నట్టదలిలో కొత్త
కొపరం పెట్టవలసి వస్తుందనీ.....

చాలా విషయాలు కనిపించలేదు. చాలా
భోగలాలు తెలియవు ఆ కుర్రవాడికి ఆ
సాయంకాలం.

పదిగంటల రాత్రి చాలా సేపయింది
దాటిపోయి.

ఫోటోలో ఆ కుర్రవాణ్ణి కొంతసేపు
చూసి, సందుకుప్పెల మూతకి లోపలి
భాగంలో ఉన్న కిక్కిరింపులతో అద్దా
నికి ముఖాన్ని దగ్గరగా పెట్టుకుని ఒక్క
సారి చూసుకోవ్వాడు.

చూసుకొని “అయ్యో! పోలికలేదు”
అనుకున్న నూర్యానికి జ్ఞప్తికి వచ్చింది ఒక
విషయం.

గుంపులుగుంపులుగా చేరిన జనమంతా
గుండ్రంగా నిల్చుని చూస్తూఉంటారు.
కళ్ళకి గంతలు కట్టుకొని, మధ్యని మోర్చున్న
కుర్రవాణ్ణి, వాటు ఫీజీలు వాయిచవడి
టక్కున ఆసిన గారడీవాడు వస్తాడు
ప్రశ్న.

“అబ్బాయ్! నూర్యకా? నంర
కా?”

గారడీవాని ప్రశ్న. గుంపులో కుర్ర
వాడి కదులుగా నిల్చున్న వెంకటనూర్యం
చెవుల్లో గింపురుమంది. ఇప్పటికీ గింపురు
మంటోంది.

ఏమంటాడు ఆ కుర్రవాడు? తనని
చూపి నేనే ఏమంటాడు?

“ఉస్తాద్! నూర్యకాకాదు. నంర
కాగాదు. ఇది ప్రేమకళ”

ఫోటోని మరొక్కసారి చూసి, దాన్ని
పక్కగా పెట్టి నిట్టూర్చిన వెంకటనూర్యం,
పెట్టించి మిగతా కాయతాల్ని మెల్లగా
తీయవారంభించాడు.

మా న సా వర్తం

ఏమేం పని చేస్తావు ?
 ఏమైనా రాస్తావా ?
 రాగం తీస్తావా ?
 వినేదెవరు నీ రాగం?
 దేదెదె దెయ్యాలా!
 దేదేదే దేవుల్లా!
 వెలుతురా? చీకటా?
 మనిషిలోని సంధ్యాకాలం
 భూతాన్ని జాతాన్ని
 ఒక్కమాటు చూస్తుంటే
 గీతాన్ని వింటాడెవ్వడు?
 కూర్మం విష్ణువు
 ఆకాశం శివజట
 అరవిందం మదనభాణం
 రామాయణం కృతయుగంకోడిగుడ్డు
 ద్రౌపది అయిదున్నరతలల ఆడది
 రంభ అరటిచెట్టు
 కాళిదాసు ఇరమ్మదం
 గెబ్ భూదేవత
 నట్ ఆకాశదేవత
 ఘ గాలి
 రా సూర్యుడు
 శేమంతా యెరిగినవే
 మేమంతా తిరిగినవే
 ఈఈఈ మండలాలు
 ఆఆఆ మండలాలు
 చెవులల్లో కుండలాలు
 వాడిలోగల తండులాలు,
 మేం వినని కొత్తపాట
 సుడిగుండంలాంటి పాట
 సూది ముక్కులాంటి పాట
 చుక్కచుక్కలోని పాట
 సూదంటురాతి పాట
 శూన్యగృహంలోని పాట

సుఖం అనే ఆడదాని
 ముఖం అనే పద్మంలోని
 బుగ్గలనే రేకులపై
 దంతక్షతం లాంటి జీర
 నఖక్షతం లాంటి కోర
 ఆ కోరల క్రింది బాధ
 గోర్యచ్చని బాధ
 ఆ బాధకీ సుఖానికి
 అంతరం వుందో లేదో!
 ఆ అంతరంలో ఆవర్తం
 ఆవర్తంలోని పాట
 పాట అనే పీటమీద
 మాట అనే మూటపెట్టి
 ముడి విప్పితే
 ముక్కోటి దేవతలు
 వాళ్లు మాట్లాడేది తెలుగు
 వాళ్ళచేతుల్లో పారా పలుగు
 వాళ్ళేం వ్యవసాయం చేస్తారు ?
 వాళ్లు మనకేం సాయం చేస్తారు?
 వాళ్లు గాలిలా వీస్తారు
 వాళ్లు పూలలా పూస్తారు
 ఆకాశాన్ని అరచేతిలో మూస్తారు
 కొత్త ఇల్లు ఈమధ్యే

కట్టుకున్నాను వాళ్లు
 ఆ ఇంటిని గూర్చి పాట
 అంటావా? వింటాను.

కొత్తయింటి పాట
 సంక్రాంతి పూట
 భోగి భోగి భోగి
 భోగి భోగి భోగి
 భోగిమంటల నాలికలలో
 పైరుపంటల మాలికలలో
 కండబలినన
 నిండుయావన మండ నిలిచిన
 యువకులంతా యువతులంతా
 పతాకాలు ప్రతాపాలు
 చేతులల్లో ముఖాలల్లో
 ఒకేరీతిని మురిసిపోగా
 ఒయ్యారంగా విలాసంగా
 తెలంగాణా పథాలల్లో
 కళాకాంతులు వికాశించగా
 ఒకరినొక్కరు పెన్నుపాడిచే
 దుష్టబుద్ధులు మానుకోసి
 భోగిమంటల వెలుతురుల్లో
 లాగి జీవితరథం తాళ్లు
 సాగిపోయే యువాంధ్రప్రజ
 యువాంధ్రప్రజ, నవాంధ్రప్రజ
 నవాంధ్రప్రజ, యువాంధ్రప్రజ
 కొత్త యింటి పాట
 సంక్రాంతి పూట.

రవి వెజిటబుల్
 హేర్ గాలి
 రోజుములను పెం
 పండించి, తుపైద
 ంలుశ్చుగ నుంచి, కౌ
 సారవర్ధము నను
 తోడొనెను

రవి గ్లిసెరిన్ సోపు, అన్న కొలములలో వాడవలసివది. శరీ
 రమును మృదువుగను కొంతిగలను ఉంచును.
 సోర్ ఏజంట్లు ది న్యూ స్టార్ & కో.,
 తంజియాళ్ళు, 10, వైద్యవాద మొదలి వీధి, మద్రాసు-21.

Ravi
 VEGETABLE
 Hair Oil
 AN IDEAL HAIR TONIC
 Cooling and refreshing
 RAVI TOILETS, MADRAS 21

పండగ వుంజులు

అక్షుల్లోక సమన్వితమైన మహా భారతమును, హరి వంశమును, అష్టాదశ పురాణములనూ, యింకా యిదిగాక బ్రహ్మసూత్రములు వగైరాలనూ, వీటినివీటిని మొత్తంగా, వేద విభాగకరమైనట్లువంటిన్నీ వేదవ్యాసుడని పిలువబడేటట్లువంటిన్నీ, కృష్ణద్రవ్యపాయనుడనే ఒకేఒక వ్యక్తి, ఒకేచేత రచించి గుట్టలు పోసినట్లున్నూ, యీ మహా గ్రంథములన్నీ ఒకే కాలముందు అవర్ణించినట్లున్నూ, పామరు లేకాక పండితులకూడా అంటూ వుండటం పరిపాటి. ఈ అభిప్రాయం భాషా సంప్రదాయంగాని, రచనా సంప్రదాయంగాని అవగతం చేసుకోని వెర్రిధోరణిలో వున్నదని - అస్సదాదు తెవరేనా, పారపాటున నోరు జారి అంటే, ఆ పండిత ప్రకాండులు, ఆమెయిని, మాజీ పాక్స్టాన్ ప్రధానిలా పిడికిలి బిగించి “శిహాద్” ప్రకటించి చంపాస్తారు. అచేతన పదార్థాలైన ఈ రకం మూఢవిశ్వాస వదన గవ్యారాల్లో చేతన పదార్థములైన మానవులం యిరుక్కుని “హృతమత్స్య శివు”*లా ఎంత గిజగిజ గింజుకున్నా తల వూడిరాక సదమద మాకున్నాం. ఈ రకం మూఢవిశ్వాసాల ఫలితం యేమిటంటే, ప్రాచీన గ్రంథాల్లో, ఎవరు, ఏ గ్రంథాన్ని, ఎప్పుడు, ఎందుకు వ్రాశాలో తెలియకుండా పోయి, మొత్తం ప్రాచీన వాఙ్మయమంతా దోవా దొంకా తేలని ఒక దుర్గమారణ్యం గా తయారై దాని యొక్క ప్రయోజనాన్ని యే ఒక్కడూ పొందలేకపోవటం.

ఇంతకూ చెప్పవచ్చిందేమిటంటే ఈ అష్టాదశ పురాణాలలో ఎవరు, ఏకాలంలో, దేన్ని రచించిందీ మనకు ఖండితంగా తెలీదు. తెలుసుకోనే ప్రయత్నానికి యెవడేనా పూనుకుంటే విజ్ఞాన పరిరక్షకులైన పండిత ప్రకాండులు వాణ్ణి మక్కెలు విరగబొడవటానికి ఉపక్రమించుతారు. ఈ స్థితిలో ఆ తొలికి పోవటం ప్రమాదకరం గనుక ప్రస్తుతానికి ఆ విషయాన్ని వదిలేద్దాం. ఎవరే గ్రంథాన్ని రచించినా ఒక్కటి

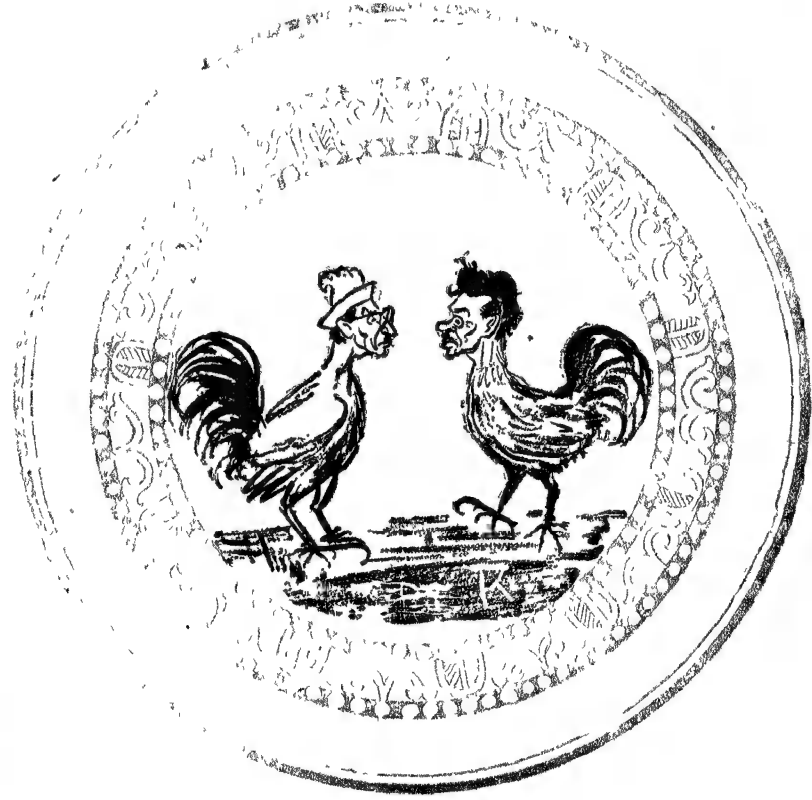
* “హృతమత్స్య శివు శిశుక్రీడాధమత్స్య మాత్రభర్తనా వైభవా ప్రితోడి, మత్ప్రీయాంగనా శరీరాస్థి కృష్ణార్పణమ్”

మాత్రం మనం ఒప్పుకుతీరవలసివుంది. నేతిమీద ఒయ్యార మొలికే నెమలిసింధమూ, మెల్లో పులిగోరు పతకం, కటిపైన పట్టు పీతాంబరం, దానిమీద చిరుగంటలుతావిన బంగారుబిల్గల గజ్జల మొలత్రాడూ, చేతిలో పిల్లనగ్రోవీ, పిల్లనగ్రోవిమీద యేలపాటలు

వాయింతుతూ, క్రిగంట చిలిపి మాపులు నెదజల్లుతూ, ఒక తండా తండా, కుచ జఘన భారాలపలైన మడించిన ఘుర్తరాంగ నలను వెంటేసుకుని యమునాతీర వనాంత రాలలో స్వైరవిహారం చేసే దేవుణ్ణి సృష్టించిన మానవుడు ఎవడేనా గాని, నిజానికి గడుగ్గాయి పిండమనే ఒప్పుకుతీరాలి. ఆడ

జాతిమీద మొగజాతికి వుండే ఆబసంతా ఆ రూపంలో మూర్తిభవించజేశాడు. అతనికింటే ఘనుడు ఆచంటులన్న - బ్రహ్మవైవర్తపురాణకారుడు యీయన కంటే ఒక మెట్టు పైకెక్కి మహావిష్ణువును సహితం మింగిపారేసిన గోలోక కృష్ణున్ని సృష్టించటమే గాక అలాంటి పులిబిడ్డవంటి మొగాట్టికూడా బాహుపంజరంలో పొదిని పట్టుకుని ఊపిరిసలుపకుండా ఉక్కిరి బిక్కిరి చేయగలిగిన రాధాదేవిని సృష్టించాడు. ఢీ అంటే ఢీ మగజాతి సవాలును అందుకుని తలక్రింగులు చేసిన స్త్రీ మూర్తిని సృష్టించాడు. మగవాడిమీద ఆడ దానికుండే తమిదీరని కాంక్షనంతా ఆ స్త్రీ మూర్తిలో పోతబోతాడు.

ఈ పరమార్థ విషయాన్ని అందించక పోతే, ఈ తెలుగుజాతి తిరించజేమాననే బెంగతో బ్రహ్మవైవర్తపురాణాంతర్గతమైన శ్రీ కృష్ణ జన్మ ఖండమునే ఈ ఘట్టాన్ని గోపీ నాథ కవితేత, షనిబూని తెలుగు చేయించారు మన తెలుగు జమీందారొకరు. జనానికి లిండీ తిప్పలూ లభ్యమాకున్నాయా లేదా అనే విషయములో ఈ జమీందార్లకు ఆసక్తిలేక పోయినా, ఈరకం వాఙ్మయాన్ని సృష్టించే విషయంలో మాత్రం, యెందుకో గాని తగని యావ-వెతికి వెతికి ఈరకం గాధల్ను.

పరుకొస్తూ వుంటారు. ఒకచేళ తెలుగులో చెప్పించినా, ఈ గ్రంథంలోని పరమార్థ విషయం అజ్ఞానులైన ఈ తెలుగువాళ్లు అర్థం చేసుకోగలరో లేదో అనే శంకతో, ఆ కవగారిచేతనే దీనికి వ్యాఖ్యాన రూపములో 'బ్రహ్మసంద శతక' మనే మరో పవిత్ర గ్రంథాన్ని కూడా రచింప చేశారు.

వీరందరి సంగతి యేమిటిగాని, ఈ బ్రహ్మసంద శతకాన్ని అచ్చుచేసి, ఆడిదాని మొహా మెరగని కుర్రగాళ్ళకు అమ్మకుని సొమ్ముచేసుకున్న ప్రచురణ కర్త మాత్రం, గుడిసీ గుట్టో లింగాన్ని కూడా మింగగల పరమ తాకిడు.

ఆధ్యాత్మికరంగ విషయం యిలా వుండగా, ఇక సాంఘిక రంగంలో, కోడి పందాల వినోదాన్ని ఊహించిన అనాది పురుషుడెవడో గాని ఈ అందరినీ తలదన్నిన వాడైవుండాలి. మానవజాతిలో వుండే హింసా ప్రవృత్తిని నిసితంగా అర్థం చేసుకుని, తత్పరితృప్తికిగాను ఈ మహా వినోదాన్ని సృష్టించగలిగాడు. నోరులేని అల్పవాణులైన జీవాల

కాళ్ళకు సానుభూతిర్పిన వాడికత్తులు గట్టి వాటిని ఒండొంటిపైన పురిగొల్పి అవి పరస్పరం తెగవరుక్కు చస్తుంటే, ఆ హింసా కొండనంతా ముచ్చటగామాసి ఆనందించుతున్నారు మానవులు — గౌతమబుద్ధుడూ గాంధీజీ పుట్టిన ఈ దేశంలోకూడా! ఎవరెన్ని బోధలు చేసినా కంకశోపగాని మానవ ప్రకృతిని మార్చటం ఎవరితరం. ఇతరులు హింసపడుతుంటే మాని ఆనందించకుండానూ, యితరులు మలాసాగా బ్రతుకుతుంటే, మట్లమోతుతనం వచ్చి లోలోపల యేడవకుండానూ యెడడాగ గలదు సామాన్య మానవులలో — సర్వ మోహాలకూ అతీరులైన కొందరెవరో ప్రత్యేక పురుషులుంటే వుండవచ్చుకాక.

తక్కిన మానవులందరిసంగతీ ఎలా వున్నా, తెలుగుజాతి నిర్మించుకున్న మహా జ్వల జాతీయచరిత్ర కంటేకూ ఈ కోడిపందాలే ప్రధాన ప్రాతిపదికగా కనుపించుతున్నయే. బ్రహ్మనాయకేమి, బాలచంద్రుడేమి, తాండ్ర పాపయ్యమ్మిదితర వెలమ దొరలేమి, తమ గౌరవాభిమానాల నన్నిటిని

కోడి కార్తిక తికి ముడిబెట్టుకుని వీరాధిపీరులుగా, కీర్తి గడించుకున్న వారే. ఇక తక్కువగల జమీందారులమాట తెక్కెమిటి? పందెపు కోళ్ళనూ పావురాలనూ పెంచని యే జమీందారు మాత్రం కీర్తి గడించుకోగలిగాడు?

ఒక జమీందార్ విషయమే గానూ, జాగ్రత్తగా పరిశీలించి చూస్తే కోడిపుంజు తత్వం జాతి సరసరాలలోనూ తీర్చించి పోయి వున్నట్లు కనుపించుతుంది. సామాన్య ప్రజానీకం మాట యెలా వున్నా ఆంధ్ర నాయకులలోమాత్రం ఈ కోడిపుంజుతత్వం విస్మయంగా గోచరించుతోంది. పుంజుల బోరాటం గాకపోతే ఈనాడు జరుగుతున్న యీ రథసంతా యేమిట నుకోవాలి. ఈ పుంజుతత్వాన్ని ఓపట్టిన విస్మరించుకుండానున్నా సాధ్యమయ్యే పనిగాదు. సీతీ కాపుర మక్కుటైశ్వరస్వామి మన యిటువేల్పు; యే తెల్లవారుఘాటునో లేచి 'కోక్కుకోకో' అని కూసి యావదాంధ్ర జాతినీ మేలుకొల్పి జ్ఞాపకం చేస్తూ వుంటాడు.

వ తి కు స్ప

ఫోటో : పి. వీరన్న, (బజయవాడ).

పండుగ వుంజులు

ఆంధ్రజాతి జాతీయ చరిత్రతో ఇంత సంబంధంవున్న కోడిపుంజులకు, ఆంధ్ర కావ్య అధికార ముద్రలో స్థానం లేకపోవటం హాస్యాస్పదమైన విషయం.

ఎవరో బాధులకు సంబంధించిన అశోకచక్రానికి, అమరావతి స్థూపానికి, ఆంధ్రజాతికి సంబంధం యేమిటి? ఆంధ్ర ప్రభుత్వ అధికార ముద్రమీద, పోరాడుతున్న పుంజులజతను చిత్రించితే ఆంధ్ర జాతి ప్రాచీనాధునాతన మహోజ్వల చరిత్రకంటేకూ తగినట్లుగా వుండేది.

తెలుగు జాతికి కోడిపందలకూ వున్న అవివాభావాన్ని అవగతం చేసుకోవాలంటే ఇలా పొడిమూట్లలో చెబితేచాలదు. సంక్రాంతి పండుగలు నాలుగుకోణాలూ 'పొట్టివాడి' గుంటకు వచ్చిచూస్తే తెలుసుంది. ఒక్క కోడిపందల స్వగతేగాదు. తెలుగుజాతిలో వుండే సర్వావేశాలను మీదు తేలికగా తెలుసుకోవచ్చు. తెలుగు జాతి అంటే యేమిటో మీకు కచ్చితంగా అవగాహనైపోతుంది. తెలుగుజాతి నిజస్వరూపాన్ని అవగతం చేసుకోవాలంటే లక్ష చరిత్ర గ్రంథాలు చదివీ, లక్ష పరిశోధనలు చేసే వృధా... సంక్రాంతి పండుగలో అలా ఒకసారి 'పొట్టివాడి' గుంటదగ్గరికి వచ్చి చూస్తే ఎంతో విజ్ఞానాన్ని కరటిగా మలకం చేసుకోవటానికి సావకాశం వుంటుంది.

అద్భుతవశాత్తూ, బాల్యదశలో, నాకు, ఒక సంక్రాంతి పండుగ నాడు ఆ పుణ్యక్షేత్రాన్ని సందర్శించే సావకాశం కలిగింది. స్వయంగా ఆక్కడికి వల్లి నూగల సావకాశం తమకు లేకపోవచ్చు గనుక, నాడు నేను చూచిన పరమార్థ విషయాలలో జ్ఞాపకమున్న వాటిని కొన్నిటిని టూకీగా మనవిచేసుకుంటాను.

పొట్టాడి గుంట బెజనాడ తాలూకాకు యిందుమిందు నడిబొడ్డునవున్న చిన్న కొలను. కొలనంటే నీళ్లూ నల్లూ వున్నదీగాదు. పూర్వం చిన్న చెరువుగా వుండేదేమో, తరవాతి మీట బేసే పూడిపోయి చిన్న గుంటలా వుంది. ఈ గుంట చికినాల బొకినాల గ్రామాలకు సమీపంలో వుంది. ఈ గుంటకు సమీపంలో ఒక పెద్ద మామిడి తోట వుంది. అయ్యవార్లంగారి తోటలని గావాలూ అంటారు. ఈ తోటకు మట్టాకంచకాలు వగైరాలేమీ లేవు. ఒక పెద్దమామిడిచెట్ల తోపు. బెజనాడ బందరు రైలు మార్గంలో తిరిగొప్పల సేషన్లో దిగి మాని

కొండకోడ్డుపుచ్చకుంటే మధ్యే మార్గంలో వుంటుంది. ఈ ప్రదేశం, చుట్టూవున్న గ్రామాలన్నిటికీ కూడలి. అందుచేత యీ వేడుకలను పది గ్రామాలవారూ కలిసి, కమ్యూనిటీ కార్యక్రమంగా యిక్కడే యేర్పాటు చేసుకుంటారు. ఈ పొట్టాడి గుంట కోడిపందలకు యితే ప్రాధాన్యత రావటానికి మరొక ప్రత్యేక కారణం కూడా వుంది. ఇటు తిరిగొప్పలలోనూ అటు మానికొండలోనూ కూడా వెలమదొరలు వున్నారు. తిరిగొప్పల వెలమవారికి, మానికొండ వెలమవారికి ఈ పందాల విషయంలో చాలా పోటాపోటీగా వుండేది. అటు బొబ్బిలినుంచీ, యిటు పల్నాడునుంచీ, వందలాది ఖరీదు చేసే పండ్లపుకొల్లను తెప్పించి, కుక్కుట శాస్త్రంలో విజ్ఞాన ధురిణులైన సాంకేతిక విద్యానిపుణులచేత వాటికి తగిన పైనిక శిక్షణ నిప్పిస్తూ వుండేవారు.

మా పూరునుంచి పొట్టాడిగుంటకు, పొట్టిచేలి మీదుగా అడ్డుదోవ వుండేది. పండుగ నాడు భోజనాలు ముగించుకుని కొత్త పంచలు కట్టుకుని నేనూ ఊళ్లో కొందరు మిత్రులూ పండాలు చూడడానికి బయలుదేరం.

చిక్కని తేనెమంచు ముసుగులోనుంచి బద్ధకంగా నిద్రమేలుకొని మార్గభగవానుడు యిటూ అటూ కాస్త కాస్త మెసులుతున్నాడు. 'వేలపాటి చేలమధ్య గాబడి నడుస్తున్నాం. శివగచేల మధ్యనుంచి నడుసుంటే అదో విచిత్రమైన అనుభవం— ఒళ్లంతా పులకలుడేరి, పళ్లు పులిసే నోటి వెంట నీళ్లు వస్తూవుంటాయ్. వంగతోటల మధ్యనుంచి వెళుతుంటే కన్నుల పండువుగా వుంది. వంగగుబల్లి మధ్య కలగాపుల గంగా పెరిగిన మెరపచెటనుంచి యెర్రగా పండిన పండు మెరపకాయలు వేలాడుతున్నయ్. 'వాటిమధ్య పండుగ సింగారపు పరిభవమంతా ఒలికించుకుంటూ మూడు ముస్తాబులూ అయి బుగ్గను చెయ్యి బెట్టుకు నిల్చున్న పల్లెటూరి పడుచుపల్లె విరియచూసిన ముద్దబంతిచెట్టు. ఈ తోటల మధ్యకు వచ్చేసరికే కూటిపేటు దూరంనుంచి కుక్కుట సైన్యాల వీరాలాపాలుసముద్ర సంఘోషణంగా వినిపించుతున్నయ్.

ఆ మామిడితోపుమట్టా, మా పు మేర దూరం ఎటుమాచినా, అప్పజెపుడే పూత బడుతూ, పసర్లు చిమ్ముతూన్న జనుపచేలు నిలుచెడతన పెరిగివున్నయ్. జనుపచేల

మత్తువాసలతో వాతావరణ మంతా కై పెక్కినట్లుగా వుంది.

రంగు రంగుల కొత్తచీరలు సింగారించుకుని, కొప్పుల్లో వాటెడు వాటెడు ముద్దబంతిపూలూ ఊకబంతిపూలూ చెరువుకుని ఒయ్యార మొలికించుతూ, 'వేలాది సంఖ్యలో, గ్రామీణ యువతులు, సరసస్థూపా లాడుకుంటూ, జనుపచేలలో నుంచి, సీతాకోక చిలుకల్లా తెరలు తెరలుగా బయటపడి మామిడితోపులోకి చేరుకుంటున్నారు. రంగు రంగుల కోడిపుంజుల్ని చంకనుబోలుకుని, మీసాలు మెలిబెట్టుకుంటూ పండగాళ్లు గుంపులు గుంపులుగా వస్తున్నారు.

ఆ మామిడితోపు యావత్తూ యిసకపస్తే రాలకుండా జనం కిలకిలలాడిపోతున్నారు. కర్నూలు తాత్కాలిక రాజధానిలో మోస్తరుగానే పండలాది డేరాలపన్నీ, నానారకాల దుకాణాలూ పెట్టారు. పట్నాలెన్ని కట్టుకున్నా పల్లెటూర్లు ఎన్ని పెంపొందించుకున్నా తెలుగువాడు బంజారీ జీవితపు పాతవాసలను వదిలించుకోలేదల్లేవుంది. కాస్త అవకాశం దొరికితే డేరాపన్నుకు కూర్చుంటాడు. కాస్త కోతలు పట్టడం ఆలస్యం, కంచరిడేరాలూ, కంట్లాకు నాటకాల డేరాలు, ఊరూరా వెలుస్తయ్ అందాకా యెంగుగు అలంత దూరంలో ఆంధ్ర రాష్ట్రం పొడికట్టిందో లేదో కర్నూలు కడపగుట్టల్లో కడంగడ్డ డేరాలు పన్నుకుని పంబదన్నుకు కూర్చున్నాం. బంజారీ జాతి సర్! రక్తంలో జీర్నించి వున్న స్వభావం పుతం బెడతే మాత్రం మారుతుందా.

డేరా డేరామందూ భోగిమంటలు వేసిన నెగళ్లు మండుతున్నయ్. నానెమిరాయి సరుకునుంచి, న్యాయార్థు అత్తరు సీసాల దాకా ఆ డేరాల దుకాణాల్లో అమ్ముతున్నారు.

సంక్రాంతిదినాల్లో ఆ తోటల్లో అడుగు బెట్టిన ప్రతి ముగవాడూ నలయుధిష్ఠరాది ప్రాచీన మహాపురుషుల కోవలోకి మారిపోతాడు, ప్రతి ఆడిదీ విలాసవిధిమాలను ఒలికించుతూ రంభాద్యప్పకోగణంలో చేరిపోతోంది. అది స్థలమహోత్సవంగా చెపుతారు.

ఎక్కడి కక్కడ ముతాలు ముతాలుగా కూర్చుని జూడమాడుతున్నారు. పైకి ఏగరేసిన రాగి కొనులతోపాటు మనుషులు కూడా చిత్తులుబోతులై పోతున్నారు. కిలకిలలాడేవాడు కిలకిలలాడితే మతాబా ముఖం వేసేవాడు మతాబా ముఖం వేస్తున్నాడు. కరన్నీనోట్లు గాలిలో ఎగిరిపోతున్నయ్.

ఎక్కడో స్వర్గలోకముందనీ గోలొక

ముందనీ చెబుతారు గాని అయ్యవారంగారి తోటలో ఆ అమరలోకాలకి యేనిటి తేడా? అక్కడికి జేరే ఆడా మగా అందరూ అమృతపీఠులే. గోలోకంలో మోస్తరుగా అక్కడ రాసమంచాలు మాత్రం వుండవు గాని, చుట్టూవున్న జనపచేలన్నీ ఓ పెద్ద రాసమండలం. రావాళ్ళున్నా విశ్వరూపం ధరించి రాసక్రీడ జరుపుతున్నట్టు, పంచనకార సహితంగా విశ్వక్రీడ సాగిపోతూవుంటుంది. తోటల్లో ఆయామూలల్లో అమర్చిన రంగుల రాటాల మీద ఆడా మగా, జతలు జతలు గా కూర్చుని, రివ్యూవున్న గాలిలో తిరిగి పోతూ మైమరచి ఒకళ్ళనొకళ్ళు కాగలించుకుని కేరీసలు కొడుతూవుంటారు.

చోటా నలయుధిష్ఠరులు చెరే బొప్పాయి గుండు దగ్గర చేరి, కానీ కానీ పంచాలు వేసి, తరిగి పొందుతూ వుంటారు.

ఏదో టూకీగా చెప్పి వదిలేయాలింటే గాని అక్కడి విచిత్ర విషయాలన్నీ అభివృద్ధిచాలంటే మొత్తం ఈ సంక్రాంతి సంచిక యావత్తు చాలగు సరే గదా, ఇలాంటి సంచికలు వరుసని నాలుగు వలువ రించినా చాలదు. నిజానికి ఒక్క కోనాటను గురించి చెప్పాలంటే ఎంత గ్రంథం వుంది. 'ఇదిగో! నిన్నే ఏండా ఎగమోయి? జ్వలతావుంటేనే' అని ఒక అపర నల కూబ గుడ్డి పొట్టాడిగుంట భూలోకరంభ పిలిచిన పిలుపు వెనకనూ, చూచిన క్రిగంటి దూపు వెనకనూ దాగివున్న శృంగార మధుర గాధను అభివర్ణించాలంటే, ఎన్ని ప్రబంధాలు నిర్మించితే మటుకు తరుగుతుంది? మిగతా విలాస విధిమాల విషయం ఇలా ఇక వదిలేసి కోడిపందాల గోదాదగ్గర ఎక్కుకుందాం. ఈ కోడిపందాలలో కూడా తకతమ భేదాలను బట్టి చిన్నచిన్న పందాలు కొన్నీ, మరికొంచెం పెద్ద పందాలు కొన్నీ ఎక్కడిక్కడే సాగుతూ వుంటాయి.

అసలు పెద్ద పందాలు తోటమధ్యను ఏర్పాటు చేస్తారు. వెలమ దొరలూ, పెద్ద కమ్మలూ యిత్యేదయః ఘరానా బాబులు పెంచిన జాతికోశ పెద్ద పందాలకు యిది గోదా. కత్తెరగిర జాలూ, పొన్ను కర్రలూ, జరి కందువాలూ—ఇత్యేదయః పరిధివాలతో వెలమదొరలు సపరివారులై గోదా చుట్టూ నిల్పునుంటారు. అలా సపరివార సమేతులై పందాలకు వేంచేయడం చేసికీ అని నేను పుచ్చి చేస్తే, అక్కడి ఒక పెద్దమనిషి: 'ఒక్కోక్క సమయంలో ఈ వుంజుల పోరాటంలో పేచీలు వచ్చి, ఈ సరంభం కర్రల పేటాటకంగా, కళ్ళుల భరాలుకిందా పరిణమించే ప్రమాదం

కొనకళ్ళ వెంకటరత్నం

ఏ గంటకు రమ్మంటవె కన్నెలేడి!

ను

వ్వేడ కాచుకోనుంటవె వన్నెలాడి!

పుగతోటకు నీళ్లుపెట్టి

బుగతగారి నేమరించి,

కోరుకొన్న ముగలిపొత్తి

కొండకోన వెతికితెచ్చి,

అలసటతీరే తలికే

అద్దరేత్తి రవుతాది!

ఏ గంటకు!

చీకట్లో నీ అందము

చిక్కువిడదు నా కంటికి

ఎన్నెలలో నీ రూపము

కన్ను చెదర గొడతాది;

చీకటి వెలుగుల సందున

చేరరావె చిన్నారీ.

ఏ గంటకు!

మోటు నరుకుతోటగాలి

కాటేస్తే కసిరికసిరి,

నిమ్మతోట పరువానికి

నిలవలేక నిలవలేక,

నలుగుడు పడివస్తే ను

వ్వలిగిరాకు, ఆగిపోకు;

ఏ గంటకు!

చిలిపితనానికి పేగు

చెల్లెమ్మకు దొరికేను,

గుంటలకోనేటి మీద

గొబ్బెమ్మలు నిలిపింది.

అడుగు పడిందగుట చాలు

ఆనవాలు పట్టెనుది!

ఏ గంటకు!

సోగకనులు పట్టలేను

తిగమలై కడ వొడ్డు;

కలిసిపోవు నీ బుగ్గలు

గులాబుంట్ల వెనకొడ్డు;

పూలపొంత పొదలచోత

పొంచుని నను వంచినపథు.

ఏ గంటకు!

పొడుపుకశల తమ్మయ్యకు

పొద్దోయిందని పూది,

పూసులోడు నేస్తాలకు

'పూ' కొట్లతో సరిపెట్టి

కునికే చుక్కల వెలుగున

గుట్టు చప్పుడుగ రా నుమి!

ఏ గంటకు!

రాజీ

నా ప్రాణం...

కనులవిందు పనులవిందు
కావించే కమనీయ
చిత్రం...

జెమినీ
నిర్మాణం

జనవరి 30 వేదన
ఆంధ్రదేశమంతటా
విడుదల కానున్నది

పండుగ పుంజులు

పుంటుందని నెలవిచ్చారు.

గోదా మట్టా, గోదా భృగుదూ, అదా మగా లేదా లేకుండా, వందలాది జనం క్రిక్కిరిసి నిల్చున్నారు. పండెగాళ్లు కోళ్లను జతజతలుగా తీసుకొచ్చి గోదాలో దింపుతున్నారు. మామూరి దగ్గు సాయెలు వీటన్నిటి కళ్లకూ కత్తులు గట్టిపట్టు తీసుకుంటున్నాడు. దగ్గుసాయెలు చాలా చిత్రమైతే వర్షిస్తే. ఋతువులవారీగా యే పని యెప్పుడు చేస్తే తేరికగా పట్టు వస్తుందో అతనికి తెలుసు. మామిడి పళ్లెం జాలాస్తే మామిడితోటలు ఇలాలా పాడతాడు. కళ్లాల గోజులోనే కళ్లాలలో మోసెమెతాయి అప్పుతాడు. పెళ్లిగోజులాస్తే ఈ దువత్తులు రయారచేస్తాడు. కోడిపంచాలాస్తే కోళ్లకు కత్తులు గట్టితాడు.

పండెగాళ్ల గౌరవమర్యాదలూ, కోడి పుంజుల చావుబ్రతుకులూ యిప్పుడే దగ్గు సాయెలు చేతుల్లో వున్నయ్. అవత కోడి చావటమూ యింతలకోడి చావటమా - నేనీ, ఇరవ కట్టే కత్తిమీదా, కత్తికట్టే పద్దతి మీదా ఆధారపడివుంటుంది. ఏకోడి గల చాలా, ఏదీ ఒడిపోవాలా, దగ్గుసాయెలు, ముందుగానే నిర్ణయం చేసుకుంటాడు. లలాటరిపి అంటూ ఒకటి వుంటే, ఆ కోళ్ల లలాటరిపికి, పండెగాళ్ల లలాటరిపికి, దగ్గు సాయెలే విధాత. వెలమదొరలు నూటి మాటికి, దగ్గుసాయెలును అవతరికి కిరిపించుకుని యేదో ముట్టజెప్పకుంటూ వుంటారు. దగ్గుసాయెలు చేతిలోపట్ట నోట్లకట్టలు కొరికెంటిరుగుతున్న కొడుక్కు యిచ్చేసి, దగ్గుకుంటూ యేదో యెకగనివాడులా, మర్రి గోదాలోకి వస్తావుంటాడు. జహిరంగంగా మాత్రం కత్తికి పాదలా చొప్పున యెనుం వమాలచేస్తూ వుంటాడు.

కొరిక కత్తికట్టి కోడిపుంజును తీసుకు వచ్చి, మరో రెండో కోడినియెదట మావగానే దానికి రాజకీయ వాయకుల మనస్థితి వచ్చేస్తుంది. అవతల కోడిని ముందు చేరిపె య్యకపోతే అది తననే చంపేస్తుందని భయం వుంటున్నది. అందుచేత ప్రాణాలకు తగ్గం చేసి చావో బ్రతుకో లేకపోతా వారాధుతుంది. ఒక్కంతా రక్తంలోడిపోతూ అవసాన దశలో వుండినాదా, యెదటిపుంజును ఎలాగైనా చంపేసి తను ప్రాణం రక్షించుకోవాలని కోడిపుంజు చేస్తే ప్రయత్నం చూస్తే, జారిపోయే యెదుపుమంచుకొస్తుంది. సారంగపాటి క్షేత్రయ్యల బూతుపాటలను అభినందించటానికి ఎలాంటి ప్రత్యేకమైన మనస్థితివుండాలో ఈ హింసాకాండం

మ గు వ .

—వి. వి. యస్. ఆర్. కోనయ్యలు.

దూకి వివోదించటానికి కూడా అలాంటి ప్రత్యేకమైన మనస్థితివుండాలి. మావతర్కం సంస్కృతి యిది రెండువుంటే పొసగదు. వందలాది కోళ్లు ఒకదాని నెంట్ ఒకటి వస్తున్నయ్. వచ్చిన కోళ్లను పొచ్చుపీకేసి గుర్తులుగట్టి మట్టావున్న మామిడిచెట్లకు వ్రేలాడదీస్తున్నారు. కల వైకెత్తి మట్టా మాస్తే కసాయి దుకాణం మధ్య నిల్చు వ్వుటూ చితకాత్తి పోయింది. పందెం గరిచిత కోస్తుకూడా ప్రాణాలు త్రాహి త్రాహిగా అటమటించుతూ గట్టుమీద పడుకుని రొప్పుతున్నయ్. వాటికి డోస్టిల్తో నీట్టుపట్టి నేదీరుస్తున్నారు. పందాలు కూడటం మానేశాడు. గట్టుమీద పడుకుని

రొప్పుతున్న ఒక బొప్పిరికోడి దగ్గరికి వర్తి కూర్చుని దాని ముఖంలో పరికిలవగా చూచాడు. బాధగా మూసుకుపోతున్న దాని కళ్లల్లో అవంతమైన కేవల. దాని బ్రతుకు అది బ్రతకలేక భూనభుని చేతుల్లో చిక్కుబడ్డ అసమాధిదేవి, కుమిరి కుమిరి యేసుస్తోంది.

కలవారి వికోదాలకోసం కల్పించబడుతున్న కటిక యుద్ధాలలో పాటకూటికి గతిలేక నైసికుడుగా చేరి, దిక్కుమారిక యే శౌండనట్టమీదకో దీనుడై ప్రాణాలువిడిచే నైసికుడికి ఈ కోడి పుంజు కూడా లేదా యేమిటి?

పైగల్ కంఠంలోంచి బాధలూ, బరువులూ తేనెల పోవటై ప్రవహిస్తాయి. ఈ వృత్తం న్యూ థియేటర్సువారి "ప్రెసిడెంట్"లోది.

అమరగాయకుడు

ప్రవాసావ్యుభౌవాలు ప్రజాబాహుళ్యం అంతలా పరిపూర్ణ వ్యాప్తి పొందిన భారతదేశంలో ఈనాడు

పీఠీదాకళకు ఉన్న ప్రశస్తి మరి దేనికితేగు. సంగీత సాహిత్యాలలో ఏకముఖమైన పరిశ్రమా బహుళప్రజాదరమూ పివీమాద్యారాచే కలుగుచున్నాయి. పదేభాషలలో చాలా ముఖ్య, రాష్ట్రభాష అయిన హిందీలో అధికంగానూ ఈ లభివృద్ధి కనబడుతోంది. కేంద్రప్రభుత్వంవారిచేతగా ఆలోచిస్తున్నట్టిరీతినిందినీమల భాష పాలవ్యం, కథాప్రసాదే, గానమాధుర్యమూ పటిష్ట హిందీ ముఖ్యభాష వారి రాష్ట్ర ప్రజా హిందీకి పదిపదిపాళ్ళే ఈమధ్య అనుకోనంత అధిక ప్రచారం లభించింది. ఆ ప్రచారం ఏ హిందీ ప్రచారసంఘము కన్నా బలీయంజేడి కాదు. ఇదికన్యాకుమారి

యంచి కార్పూరండాకా గొంబాయినుంచి కలకత్తాదాకా ఒకవేడిమితో ప్రజానీకాని కంఠటికీ ఒకేజాతికీ ఒకేదేశానికీ చెందిన వారనునే భావాన్ని కలిగించింది ఇది రాజకీయనాయకులకూడా కలిగించి ఉండలేదు.

మన రాజకీయ భావాల అధిక సంఖ్యాక ప్రతినిధి ఏకైక నాయకుడు నెహ్రూ. అలాగే సినిమాసంగంకూడా భారతజాతి జాతి మృదయాన్నంతటిరీ మారగొన్న ఏకైక నాయకుడు ఎవరు? మన దురదృష్టవశాత్తూ ఆ నాయకుడు ఈనాడు మనలో లేడు. అతనిరెరువాత ఈ నాడు అతిని స్థానాన్ని అలంకరించగల ఏకైక నాయకుడు కంటిలో కలికానికైనా లేడు, ఏకైక

నాయకుడంటేనే అటువంటివాడు. నెహ్రూజీతీర్వాత భారతజాతికంతకీ ఏకైక నాయకుడు కొంగరి ప్రజామృదయాన్ని మారగొన్న ప్రతిభాకాతి ఎవరనే ప్రశ్న జవాబు బొరకటం లేదు. అలాగే ఈవేళ సినిమాసంగంకూ అనేకచిత్రాల్లో నాయకులున్నారు. కాని, వాళ్ళలో ఒక్కడూ సరింగలేరు. పది పన్నెండ్లశృవం సుమారు 70 చిత్రాలకు పైగా నాయక పాత్రలు ధరించి, తన సమనానూర్వ్యంతో, గునురగాసంతో తన సటింబిం చిత్రాలను వాటిని నిర్మించిన కంపెనీలకు ఆఖరి భారత బఖ్యాతి సంపాదించి తాను అఖిలభారత ప్రజానీకానికి అత్యంత సన్నిహితుడైపోయిన నాయకుడు భారత చలనచిత్ర పరిశ్రమ చరిత్ర అంతా చదివినాస్తే ఒకే ఒక్కడు కనిపిస్తాడు. అతడు అమరజీవి సుందర్లాల్ సయ్యగల్.

సుమారు 50 ఏళ్ళ క్రితం పంజాబ్

శీ|| శే|| సైగల్

భాగ్యలక్ష్మి చలనచిత్ర నిర్మాణంలో ఇద్దరూ ప్రతిభాశాలురైనవారని పుట్టారు. ఒకరు శీ|| శే|| సైగల్ బాబువా; రెండోవాడు గాయకుడు సైగల్. సైగల్ అకౌల మరణం (1947 జనవరి 18) అసంఖ్యాకులైన లలిత సంగీతాభిమానులకు తొలగిపోని విషాదస్మృతిగా, మానవి గాయంగా మిగిలిపోయింది.

దేశంలో జన్మించి, వీధి తగుమాత్రపు
కాలేజీ చదువు చదివి, భగవద్దేవతాపాదంగా
లభించిన తన మధురకంఠంతో స్వయం
కృషితో సంప్రదాయానుసారంగా సంగీ
తంలో పరిశ్రమచేసి, పంజాబ్ దేశపు ముస్లిం
కవుల గజల్ కవిత్వానముతో, భక్త శేఖ
రుల భజన కీర్తనలతో తన చుట్టుపక్కల
స్నేహబృందాలను అలరిస్తూ చిన్న ఆవర

ణంలో తన కళాజీవితానికి అంకురాభిషేకం
చేసుకున్నాడు సయిగల్. ఈ ఆవరణ పెద్దది
కావడానికి టైప్ రైటర్ కంపెనీలో ట్రాప్
లింగ్ విజింట్ పని ఆతనికి సహాయపడింది.
తన పనిమీద కలకత్తా వెళ్ళినపుడు స్నేహి
తులగోష్ఠిలో పాడుకుంటున్న సయిగల్ లో
దాగివున్న అమరగానాన్ని మ్యూ థియే
టర్స్ పెద్ద B N. సర్కార్ కనిపెట్టాడు.

స్మృతి సీమల్లో సైగల్

“రజ ని”

గేయకారులకు రైజేనేం
భావాలకు నీ హృదయాలపై
నీ తియ్యని కంఠనాళమున
విస్తల మధువులుగా రాలాయో!
రజకినీ ప్రియుడవై పరచి
ఘాతుకలోకము నేమరచి
మధుర గీతమాలికతో నవ
ప్రణయసౌధమును నిలిపావు!

“ప్రేయసి వస్తే శ్రావణము
ప్రేయసి లేండా ఏ బుతువూ
భాసింప” దనుచు పాడేవు!
యువకులకూ విద్యార్థులకూ
ప్రేమికులకు అది నొక నేదం!

“గడచినదినాలు నుఖదాలై
కలలో తియ్యదనాలవుగా!
దుఃఖంలో ప్రకృతిదినాలు
ఒక్కొక్కతయినా గడవవుగా!”
అని ఆలాపిస్తూ నవ్వేవో,
అది నవ్వో లోకపు కఠినహృ
దయాని కొక సమ్మెటరువో!

ప్రేమకు మార్గ మ్మృజగతిని
కంటక మహిత మృన్నావు!
ప్రేమకు ఫలిత మ్మృజగతిని
దుఃఖమే అని తేల్చావు!
నీ శక్తిని వినియోగించి
నీ ప్రయత్నమును కావిస్తే
కలిగే సత్ఫలితాలన్నీ
కావించుకుంటే నిన్ను ని
ధరిత్ర మాతను నేమిస్తూ
పవిత్రముగ చాటిం చేవు!

“చేత్తో నను రమ్యుని పిలిచి
కాలదన్ని పామ్మంటుందా!
చిన్నతనం అయితే మాత్రం
హృదయం లేదా అమ్మాయికి?”

అని వాపోతూ నువ్వు దగ్గిన
ఆ దగ్గన ఖంఘంఘంఘముని
మారుమోగుతే లోకంలో
మోసపోవు ప్రేమిక హృదయాల్!”

వీధి గాయకుడవై నువ్వు
చేతులారా పెక్కి తెచ్చిన
ప్రియురాలే నిన్ను కాదని
లోకపు పోతుల పాలైతే
నీదు హృదయవల్లకి విరిగి
కోరింపగ కొండలె కరిగాయ!

నీ నేర్పిన పాటే గొప్పగ
తాను పాడగా సభాస
తనని మెచ్చువారే అంతా,
నిను చూచేవారే తేరు!
ఏమిటి ఈ అన్యాయమృని
ఎలుగత్తి విలాపించేవు!
నులువుగ బ్రతుకున దగానడే
కవి హృదయాలను కలిచేవు!

ఆరిపోని దీపపు వెలుగున
కొనవూసిరి నీ పాట వినే
కోరికతో వేచిన ప్రేయసి
గుండెబరువు తీర్చిన పాట!
దేవలోక సీమల నామెను
రాకుమార్తె చేసిన పాట!
లోకములో ప్రణయ జీవులకు
‘మరపురాని తీయని బాధ!’

‘దివ్య జ్వలించా’ అని పాడావ!
నువ్వే ఆరని దివ్య యావ!
నీ పాటలు చూ స్మృతిసీమల
తిరిమి తిరిమి వలపించే సం
ననవన చందన పతనాలు!
తలపు దొంతరిల మెదిలే క
మృతి కర్పూరపు ధూపాలు!

‘పురాణ భక్త’ మొదలైన ఒకటి రెండు
N. T. వారి తొలిచిత్రాల్లో పాటలుపాడే
పక్క పాత్రలు ఇచ్చా రతనికి. ఆ భక్తి
గీతాలు, గజల్లు ఈనాటికీ పాటబడలేదు.
‘కారవానే హయాత్’, ‘యావలేఖా’ అనే
చిత్రాల్లో ఇతనికి నాయక పాత్రే లభిం
చింది. కాని, ‘చండీదాస్’ లో నాయక
పాత్ర నటించడంలో చలనచిత్ర చరిత్రలో
యుగళగీతాల కొక స్థానం, సైగల్ కు
మధుర గాయకులలో ప్రథమ స్థానమూ
లభించాయి. ఆతిరువాత, శిరత్ చంద్రచటర్జి
వ్రాసిన దేవదాస్ చిత్రం వచ్చింది. దేవదాస్
పాత్రతో సే సైగల్ పేరు భారతఖండమంతా
మోగిపోయింది. అందులో అతను పాడినవి
నూడే పాటలు. ఆ చిత్రంలో అతని
లభించిన గొప్పతనం అంతా అతని నటనా
సామర్థ్యంతో, డైరెక్టర్ బారువా దర్శక
త్వానికి చెందుతుంది.

ఆ తర్వాత, ఇతను ‘మిలియనీర్’, ‘ప్రేమ
డెంట్’, ‘ధర్మహతా’, ‘దుష్కన్’, ‘మె
నిస్టర్’ అనే చిత్రాల్లో నాయకుడయ్యాడు.
‘మిలియనీర్’ లో సే కొకుండా ఒకటి
రెండు చిన్న పాత్రీ చిత్రాల్లో సైగల్ హాస్య
పాత్రలుకూడా ధరించి కృతార్థుడయ్యాడు.
ఇలాగ దినదిన ప్రవర్ధమానమవుతూన్న అతని
కిరీ ‘జిందగి’ అనే చిత్రంలో ప్రక్కా
బాబు పాత్ర నిర్వహణలో ‘సోజా రజ
కుమారి’ అనే పాటతో చలన చిత్రాకా
శంలో ద్రువతార అయిపోయింది. ఎన్ని
రకాల గీతాలు! అతను పాడినవి! “ఏక్
రాజాకా జేటా లేకర్ ఊడే నేవాలా
ఫలాదా” - “దోనైనా మత్ వాలే...”
సిల్వాల్స్ కి కథ చెపుతున్నట్లు పాడేపాట.
‘ప్రేమకాహ్లాషి జగ్ మే పంథ్ నిరాలా’
‘దుఃఖ్ కే అబ్ దిన్ బీత్ నాహ్’ - ‘కర్నాం
క్యా ఆన్ నిరాన్ భయ్’ వంటి భిన్న
ప్రేమకుల హృదయాగ్రాసాలు. స్వప్న
గీతాలు. ప్రేయసిని ప్రేమిడోలలో ఊయ
లూగించే మధుర గీతాలు

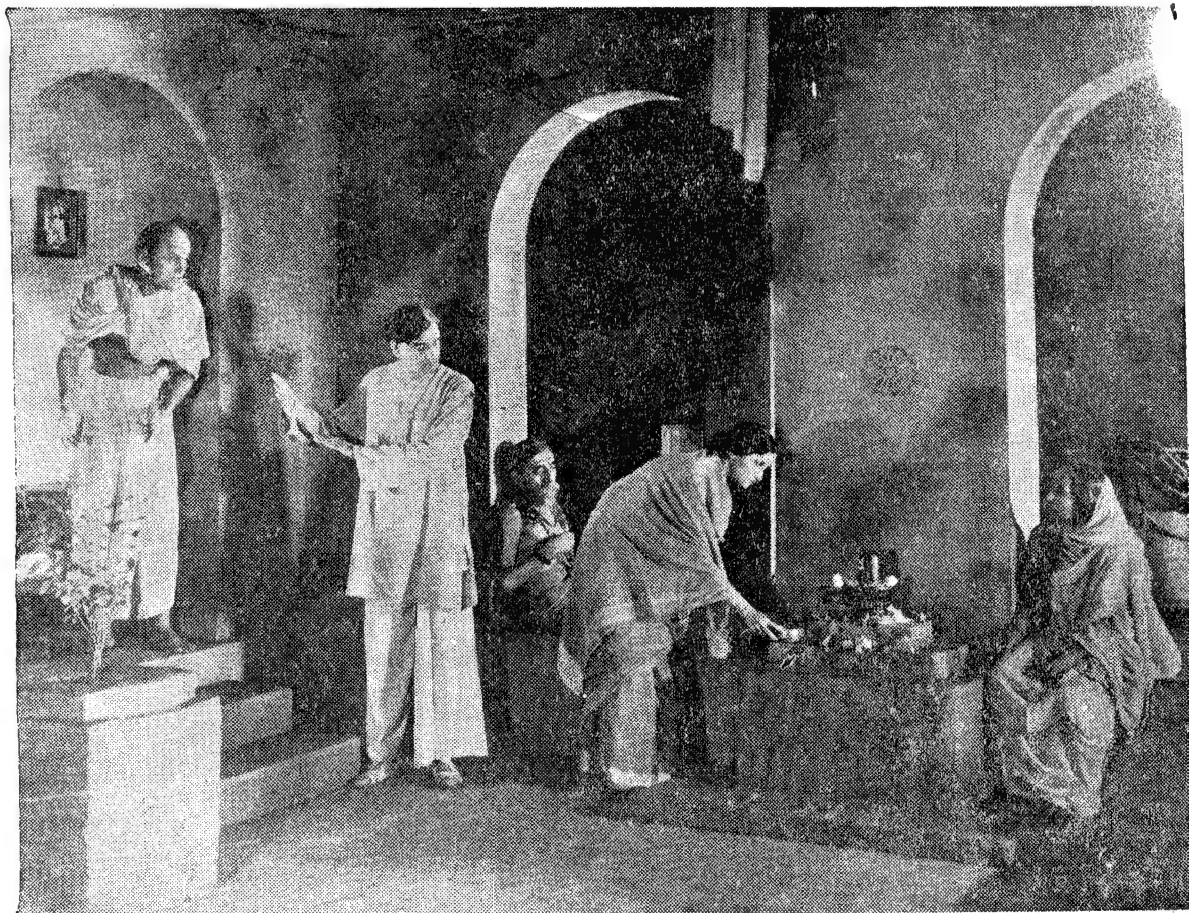
కలకత్తా నుంచి కొన్నాళ్ళకు అతని నటనా
రంగం బొంబాయికి మారింది అక్కడ
నుంచి తాన్ సేన్, హర్ దాస్, మజ్ హ్ సన్,
ఉమర్ ఖుయామ్, సర్వా నా మొదలైన
చిత్రాలు వచ్చాయి.

హాస్యము, శృంగార లాటిత్వము, ప్రేమ
మాధుర్యము, వంటి జీవితంలోని వెలుగు
దాపే భావాలను ఎంత సమగ్రతతో నిరూ
పించుకొన్నాడో, స్వప్న లాలసా, ప్రేమానాశ్రి
దిము, భీష్యోగిత్వము, భిన్న హృదయము,
వైరాగ్యము ఇన్ని రకాల భావాలను కూడా
ఇతరధకంగా నిర్వహింపగలిగేవాడు.

అలాగే చక్రవర్తి, మహాకవి, భక్తశేఖరుడు, సంగీత విద్వాంసుడు, విద్యాధిప్రేమికుడు, మగ్ధ తరగతి కుటుంబీకుడు, నిరుద్యోగి, తుయగోగి, త్రాగుబోతు, చేతద్రిమ్మరి, కార్మికుడు, కృషికుడు, శిల్పి మొదలుగా అన్నిరకముల మానవత్వాన్నీ అసమానంగా అభినయించి నెగ్గుకువచ్చాడు. అతని నటనాసామర్థ్యమూ, గానమాధుర్యమూ ఏది మేల్తరము అనే ప్రశ్నకు జవాబుగా నేను నేనని రెండూ పోటీ పడినప్పటికీ, గానమాధుర్యమూ జయించితే నటనాసామర్థ్యమూ తక్కువయినందుచేత కాక, గానమాధుర్యం ప్రజల మనస్సును త్వరగా చూరగొనగలగడంచేత నేలని చెప్పాలి. అతను గొంతువిప్పితే వెన్న కరిగి అమృత ప్రవాహాలుగా మారి అపూర్వ సౌరభాలు వెదజల్లుతూ నలుదిశలా వ్యాపించేది. అతని గాత్రసాధన అపూర్వము. అది ప్రాథమిక గాయకులు నిరంతర సాధనచేత సంపాదించుకుని స్థిరం చేసుకునే పూర్వ జన్య

సుకృతం. మనకు నిత్యమూ చిత్రాల్లో అతని మధురగానమే వినబడుతూండడమేతా, మిగిలిన శాస్త్రీయ గాయకులసంఖా వేరుగా ఉండడంచేత మనము ఇతని శాస్త్రీయ సంగీతకృషి ఎంత ఘనమైనదో ఊహించలేము. అతని గాత్రంలో తిరిగే మెళుకువలు, మంద్రస్థాయిలో ఎంతటి అగాధాలకు పోగలిగేవో తారస్థాయిలో అంతటి బ్రహ్మత్యాలు అందుకుని తారామండలంలో ఇంద్రధనుస్సుల మంచు తుంపరలు కురియించేవి. మొత్తముమీద ఎక్కువగా తాను నటిస్తూ వచ్చిన వివాద జీవితములనూ, భగ్న హృదయములనూ తనవి చేసుకుని, తన జీవితంలో ఏదో అందుకోలేని ఆదర్శము కోసము నలిగిపోయి, లోలోపల కుమిలి, కుంగి, అకౌలంలోనే మనల్ని విడిచిపెట్టి, తన జీవితాన్ని కూడా వివాదాంతం చేసుకొన్నాడా సైగల్, అనిపిస్తుంది. ఈనాడు ఎందరో మగ గాయకులను, కథానాయకులనూ వింటున్నాము, చూస్తున్నాము. ఒక్కరూ సైగల్ కొనగోటి కైనా పోలటలేదు. నూటికి తొంభయి తొమ్మిది పాళ్లు సైగల్ గొంతును అనువరిస్తూ, అతను పాడే పాటల వరుసల పద్ధతినే పాటలను తయారుచేసుకుని పాడే కూడా ఆత్మావంతివారు సైగల్ గొంతు అందుకున్న అగాధాలనూ బ్రహ్మత్యాలనూ అందుకోలేకపోతున్నారు. నానాటికీ మకసిమా పాటల్లో పాశ్చాత్య సంప్రదాయాలు మోవ్వాయి, భారతీ జాతీయ సంప్రదాయాలు, భావనా మృగ్యములు పోతున్నాయి. అప్పుడు, నాయకులెక్కువయిపోయి, ఒక కొలికికిరాని రాజకీయాలలాగే మన కళ్ళకుకూడా నీళ్ళుగారిపోకతప్పదు. సైగల్ పాడుతూఉండిన పది పండ్రెండుకూర్పు ప్రతి యువకుడూ సైగల్లాగా పాడదామని ప్రయత్నించినవాడే - మళ్ళీ సైగల్ వంటి నాయకుడూ గాయకుడూ ఒక్కడైనా లభిస్తేనే మన గీతనూ కళారంగానికి పురోగతి.

సైగల్ ఎంత గొప్పగాయకుడో అంత గొప్ప నటుడు. అతడు నిరుద్యోగి ప్రకాష్ బాబుగా నటించి, "సోహా రాజకుమారి" పాటతో యువ హృదయాలను ఉర్రూతలూగించిన "జిందగీ" చిత్రంలోనిది ఈ దృశ్యం.

సినిమాకళ వినోదసాధనం

ఎన్. ఎన్. వాసన్ (జెమిని)

పూర్వం ఈజిప్టుదేశాన్ని ఒక సార సెన్ రాజు పాలిస్తూవుండేవాడు. కేవలం మూర్ఖుడు. ఆయన చేసిన మొట్ట మొదటి ఘనకార్యం ఏమిటంటే, అలెగ్జాం డ్రియాలోని గ్రంథాలయాన్ని తగలబెట్టించాడు. అతని పూర్వులు ఎంతో శ్రమకు, కష్టయానికి ఓర్చి, అమూల్యమైన గ్రంథాలు సేకరించి నిర్మించిన బహుమండలమైన గ్రంథాలయం అది. దాన్ని దగ్ధం చేయమని ఆయన ఆజ్ఞాపించేసరికి, మంత్రుల్లో ఒకాయన ఆశ్చర్యపడి 'కారణం తెలుసుకోవచ్చునా' అని అడిగాడు. సుల్తాను తిరుగులేని జవాబు చెప్పాడు: "ఖురానులో లేని విషయాలు ఈ పుస్తకాల్లో వుంటే, వాటిని ప్రజలు చదవడం పాపం. ఖురానులో ఉన్న విషయాలే ఈ పుస్తకాల్లో వుంటే, అవన్నీ పుద్గడండుగ."

మూర్ఖంగా వాదించే వారందరూ ఆ సారసెన్ రాజులాంటి వాళ్లే. వాళ్ళకి ఒక వస్తువు పూర్తిగా తెలుసైనా కావాలి, పూర్తిగా నలుసైనా కావాలి. ఈ రెంటి మధ్య ఎన్నో వింత రంగులు, రంగుల నీడలు ఉంటాయని వాళ్ళకి తోచదు. ఆ సారసెన్ రాజు వింత డ వాదాన్ని చూసి మనం నవ్వునక్కరలేదు. అలా వాదించేవారు ఈ రోజున మన మధ్య చాలామంది కనిపిస్తారు. సినిమాలు పూర్తిగా చెడ్డవనీ, వాటిని సామాన్య ప్రజలు చూడ గూడదనీ అనేవాళ్ళున్నారు. వారే నియంత్రలే మన సినిమా లన్నింటినీ నిస్సంకోచ ముగా తగలబెట్టేస్తారు.

ప్రపంచంలో ఏదీ పూర్తిగా చెడ్డదీ, పూర్తిగా మరచిదీ అయ్యుండును. ప్రకృతి, జీవితం ద్వంద్వభావ సమ్మిళితమైనవి. ప్రతి దాంట్లోనూ మంచి, చెడు కలగా పులగమే వుంటాయి. జెటును, దానివినక నీడ. ప్రతి గులాబీ పువ్వు కంటకావృతమైనదేనని ఇంగ్లీషు సామెత. ఆధునిక విజ్ఞాన శాస్త్రములో శ్వతిస్సిద్ధమైన చెడుగు ఏమీ లేదు. దాన్ని మనం ఉపయోగించుకునే విధం లోనే మంచి చెడుగులుంటాయి.

నోబెల్ బహుమతి అందరికీ తెలిసిందే. ఇండియాలో సర్ సి. వి. రామన్, రవీంద్ర నాథ టాగూర్లకు ఈ బహుమతి వచ్చింది. ఈ బహుమతుల పద్ధతి స్థాపించింది ఒక స్కాండినేవియన్ కోటిశ్వరుడు. పేలుడు మందును కనిపెట్టి యాయన కోటి శ్వరుడైనాడు. ఆ మందుతో కొండప్రదేశాల్లో బావులు త్రవ్వ వచ్చును; గైల్వేల కోసం సారంగాలు చేయవచ్చును. అందుచేత తన మానవహిత కార్యం చేస్తున్నానని ఆయన భావించాడు. కాని ఆయనభావం తరుమాగింది. పేలుడు మందుతో యుద్ధకాలంలో సోదర మానవ మారణహోమం, చైద్యశాలల, పాఠశాలల విధ్వంసం చేయబడింది. అందుచేత పేలుడుమందు కనిపెట్టి మహాపాపం చేశానని పశ్చాత్తాపపడ్డాడు. ప్రాయశ్చిత్తంగా తన ధనమంతా విరాళమిచ్చాడు. శాంతి, ఆరోగ్యం, సారస్వతం, మున్నగు వాటి అభివృద్ధికోసం పాటుబడేవారికి బహుమతులుగా తన ఆస్తి వెచ్చింపబడాలని ఆదేశించాడు.

ఇంతకీ నేను చెప్పాచ్చేదేమిటంటే, జేన్నెనా పద్మినియోగం చేయవచ్చు, దుర్వినియోగం చేయవచ్చు. అది మనపె ఆధారపడివుంది. సినిమాకళకుడా అంతే. రచనాకళ అభిప్రాయప్రకటనకోసం, బైబిలు శ్రుతివైస పవిత్రగ్రంథాలను ప్రజలు చదవడంకోసం కనిపెట్టబడింది. కనుక రచన ప్రజోపయోగార్థమైనదేగాని మరే ప్రయోజనమూ కలదికాదు. ప్రజలకు విశోదం యివ్వడం దాని అసలు ప్రయోజనంకాదు. కాని ఈ రోజున ఏమి జరుగుతోంది? కొద్దిమంది ప్రజలుమాత్రమే పవిత్ర గ్రంథాలుచదువుతున్నారు. ఎక్కువమందిచదవక బారు నవలలు చదువుతున్నారు. అంత మాత్రాన ముద్రణ, ప్రచురణ నిషేధించబడాలని ఎవరైనా అంటారా? అనరు. ఇలాటి సహజభావమే సినిమాలపట్లకూడా చూపాలి. ప్రేగా పుస్తకాలవలెగాక, సినిమాలను కొందరు సమర్థులైన అధికారులు ముందే చూసి బహిరంగంగా ప్రదర్శించవచ్చునని

సర్టిఫికేట్ యిస్తారు. పుస్తకాలకు ఇటు వంటి సెన్సార్ షిప్ లేదు. ఏ రకం పుస్తకమైనా నిరభ్యంతరంగా ప్రచురించవచ్చు. అందుచేత ఏ శెక్రీ పుస్తకాన్నైనా చదవడానికి తమ పిల్లలను, కుటుంబాలను అనుమతించే కొందరు పెద్దలు ప్రత్యేకంగా సినిమాలనే నిషేధించాలని పట్టుబట్టడంలో అర్థంలేదు.

మరొక రకం సినిమా విమర్శకుడున్నాడు. అతడు సినిమాలు చెడ్డవని అనడు. అందుచేత సినిమాలని ధ్వంసం చెయ్యాలనే వాదనకు అతడు పోడు. అతని వాదమల్లా సినిమాలు వినోదానికి మాత్రమే ఉపయోగించబడుతున్నాయని; ప్రజలను విద్యావంతులుగా చెయ్యడానికి అవి పనికిరావలెదనని. ఇది కూడా అర్థంలేని వాదనే. ముద్రణయొక్క అసలు ప్రయోజనం ప్రజలను విద్యావంతులుగా చెయ్యడమే. కాని సినిమాకు ప్రయోజనం అదికాదు. వినోదంకొరకే సినిమాలు కనిపెట్టబడ్డాయి. ప్రజలకు విద్య కొవలీస్తే, పుస్తకాలుచదువుతారు; కాలేజీల్లో ఉపన్యాసాలు వింటారు. విద్యకోసం సినిమాలకే ఎందుకు వెళ్లాలి? సినిమాలద్వారా విద్యనేర్చుకోవడం ప్రజలకిష్టంలేదని ఒక విషయం చూస్తే తేలుతుంది. భారత ప్రభుత్వం చాలా విద్యా చిత్రాలు తయారు చేస్తుంది. ప్రజలకి ఇవి చూడంలో గొప్ప అసక్తి వుందని ప్రభుత్వ మునకు నమ్మకముంటే, ఆ విద్యా చిత్రాలను చూపించితీరాలని సినిమా థియేటర్ల వారిని ఒత్తిడి ఎందుకు చెయ్యాలి? విధిలేక తప్పితే ఈ చిత్రాలను స్వయంగా ఎవరూ చూడగోరని దీనివల్లనే స్పష్టమౌతుంది. ప్రభుత్వంగాని, విమర్శకులుగాని టిక్కెట్ల పూర్తిగా అమ్ముడుపోతాయనే గ్యారంటీ యిస్తే విద్యా చిత్రాలను నిర్మించడానికి ప్రతి నిర్మాత ముందుకొస్తాడు. ఇటువంటి గ్యారంటీ యివ్వకుండా ఊరికే విమర్శించే వ్యక్తికి, నిర్మాత ఎటువంటి చిత్రం నిర్మించాలో చెప్పే హక్కు లేదు. తన ఏ చిత్రం నిర్మించాలో నిర్మాతే చూసుకోవాలి. మధ్య విమర్శకు డెవరు?

ఆంధ్రరాష్ట్రం - చలనచిత్రాలు

ఆంధ్రరాష్ట్రం అవతరించింది.

ముక్తికొంటి ఆంధ్రులు ఏళ్ళ తరబడి చేసిన కృషికి, చూసిన త్యాగసాహసాలకు ఇప్పుడు ఫలితం దక్కింది. ఇప్పుడిప్పుడే మన సంసారాన్ని మనం చక్కజెల్లుకుంటున్నాం. ఈ మన సంసారం మిగతావారికి మార్గదర్శిని కావాలి. భారతదేశంలోని మిగతా రాష్ట్రాలకు మనరాష్ట్రం ఆదర్శప్రాయంగా వుండాలి.

ప్రజలు ప్రభుత్వంగా ఉండాలి సహకరించి పనిచేసినప్పుడే మన చిరకాలపు త్యాగం ఫలమవుతుంది. అందువల్ల ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని ఆదర్శప్రాయంగా చేయాల్సిన బాధ్యత ప్రజలమీద రాజకీయ నాయకులమీదా వుంది. ప్రజలకు, నాయకులకు, ప్రచార సాధనాలకు కొన్ని ఉండటం అవసరం. ప్రచార సాధనాల్లో ముఖ్యమైనవి చలనచిత్రాలు.

“చలనచిత్రాలు మహా తర్రమైన ప్రచార సాధనాలు” అన్నాడు లెనిన్. రష్యా దేశంలో దీన్ని ఆచరణలో పెట్టి చూపించారు. అలాంటివాటిని ఆచరించటం మనకు శ్రేయస్సు; చిత్రాలద్వారా ప్రజలకు,

చిత్తూరు వి. నాగయ్య

విజ్ఞాన ప్రబోధం చేయవచ్చు. ప్రభుత్వం దీని విషయమై ఎంత శ్రద్ధ తీసుకుంటే అంత మంచిది.

రాజకీయంగానే కాకుండా సాంస్కృతికంగా గూడ చలనచిత్రాలను ప్రోత్సహించడం రాష్ట్రప్రభుత్వానికి ఎంతైనా అవసరం. చలనచిత్రాలు లలితకళ సమిష్టితాలు. జాతి పురోవృద్ధికి లలితకళలు పట్టుకొమ్మలు. లలిత కళలు సర్వలోముఖంగా వికసించి, చెల్లివిరిసినప్పుడే స్వర్ణయుగం! మన ప్రజలూ ప్రభుత్వమూ గూడా ఇది గుర్తించాలి.

మనదేశంలో అనేకులు మహా విద్వాంసులున్నారు, కవులున్నారు, గాయకులున్నారు, నటులున్నారు, నాట్యకారులున్నారు. - విమర్శకులున్నారు. ప్రభుత్వంలో కూడా లలితకళాభిమానులు ఎందరో ఉన్నారు. వారంతా సహకరించి చలనచిత్ర పరిశ్రమకు ఇతోధికంగా పాటుబడవలసిన అగత్యం ఎంతైనా ఉంది.

ఉమ్మడి రాష్ట్రంగా ఉన్నప్పుడు

★ నినిమాకథ వినోదసాధనం ★

ఇంకోరకం విమర్శకుడున్నాడు. “సరే. సినిమా ప్రయోజనం వినోదమేగాని విజ్ఞానం కాదని ఒప్పుకుంటాను. వినోదంలో కూడా ఒక పద్ధతి, ఒక స్థాయి ఉండాలి, వద్దా? మీ చిత్రాల్లో అనవసరమైన సంగీతం ఎందుకు పెడతారు? సంగీతం లేకుండా షేక్స్పియరు మంచి నాటకాలు వ్రాయలేదా? మీ చిత్రాల్లో సంగీతమే కాదు; వీలూ చాలా లేకుండానే నాట్యాలు సర్కసులు, కలీయరాలు, కుస్తీలు అన్నీ వుంటాయి! ఈ అనవసరమైన అంశాలతో కథలోని అందం, టెంపో చెడిపోవడం లేదా?”

ఈ విమర్శకు సమాధానం ఇది: “సినిమా నిర్మాత ‘ఇదుగో నేను అద్భుతమైన, అద్వితీయమైన కథ తయారుచేశాను. ఇందులో బ్రహ్మాండమైన ప్లాటు వుంది,’ అని ఎప్పుడూ చెప్పుడు. గొప్పకథను సృష్టిద్దామనేది నిర్మాత ప్రధాన ప్రయోజనమయినట్లయితే పై విమర్శకు అర్థం వుంది. నిర్మాత లక్ష్యం ఇది: తన చిత్రం లక్షలాది ప్రజలు ధనవ్యయం అల్లించించుకుంటావచ్చుమానేటంత వినోదదాయకంగా ఆసక్తియంతంగా ఉండాలి. అదే అతడు కోరేది, ఎందుకంటే కొన్ని లక్షలమంది వచ్చి

మాస్తేనే అతడు వ్యాపార రంగంలో నిలవగలుగుతాడు. ఈ లక్షలాది జనులు పట్టువాసులు కారు. పట్టణాల్లో వుండేవారైతే నాటకం, సర్కసు, కుస్తీప్రదర్శన, నాట్యప్రదర్శన ఏదో వొకటి చూస్తారు. కాని కుగ్రామాల్లో దూరదూరంగా వుండేవారికి ఏడాది కొకసారి దేవుడి వుత్సవాల్లో బాణాసంచాలు తప్ప మరే వినోదమూ తగలదు.

సుందరాంబాళ్, సుబ్బులక్ష్మీగార్ల సంగీతం, లలిత, పద్మిని, వైజయంతీమాలగార్ల నాట్యం గ్రామస్థులకు గడపదాకా వచ్చి అందించేవి సినిమాలే. ఆట్రే శ్రమ పడకుండా ప్రతి గ్రామస్థుడూ సినిమా తారల్ని తనివితీర చూడవచ్చు. ఆ మాట కొస్తే వినోదంకోసం క్రికెట్ ఆడే పండిట్ నెహ్రూను కూడా చూసి వినోదించవచ్చు. అంటే ఏమిటన్నమాట? కొన్ని అణాలు ఖర్చుపెడితే (ఇందులో కొంత వినోదం పన్నుకు పోతుందనుకోండి!) జీవితంలో ఎప్పుడూ చూడడానికి వీలుపడనివన్నీ చూడవచ్చు నన్నమాట—ముఖ్యంగా ఇప్పటి అణా ఇదివరకటి కానీ విలువగల యీ రోజుల్లో దీన్ని సుసాధ్యం చేసేవి సినిమాలే.

శ్రీ గోపాల రెడ్డిగారు ఆంధ్ర నాటక రంగాన్ని తీర్చిదిద్దటానికి ఒక కమిటీని ఏర్పాటుచేశారు. ఆ కమిటీరిపోర్టు ఏమైందో మళ్ళీ తెలియలేదు. ఇప్పుడు ప్రత్యేకాంధ్ర రాష్ట్రంవచ్చింది. ఒకరిఅడ్డంకులు లేకుండా మనిల్లును మనం చక్కజెల్లుకోవచ్చు. డిప్టీ స్పీకర్ శ్రీ, పసల నూర్యచంద్రరావుగారిలాంటి విజ్ఞులున్నారు. అలాంటివారి సహకారంతో లలితకళలు పెంపొందాలి. ప్రభుత్వంలో ప్రత్యేకంగా లలితకళల కొకశాఖ నేర్పరచాలి. దానికి ప్రత్యేకంగా ఒక మంత్రిని నియమించాలి. ప్రభుత్వ పరిపాలనలో లలితకళలకుగూడా స్థానం ఉండాలి.

ఈనాటి ప్రజలకు నిత్యోపసరాల జాబితాలో కాఫీ, సినిమాగూడ చేరినై. వేలం వట్టిగా జనం సినిమాలకు వస్తున్నారు. సినిమాలనుచూసి అందులోని భావాలన్నీ తమ, తమ నిత్య జీవితాల్లో అనుకరిస్తున్నారు గూడా. అన్నంగూడా మానేసి, సినిమాలకు వశేవాళ్లైపోతుంది ఉన్నారు. సినిమాలు ప్రజలపైన ఇంత తీవ్రంగా పనిచేస్తున్నై. ఇలాంటి పరిశ్రమను సవ్యంగా గనక ఉపయోగించుకుంటే, మనం ఆర్థికంగానూ, నైతికంగానూ కూడా ముందడుగు వేయగలమనటంలో సందేహం లేదు.

కొత్తగా ఏర్పడ్డ మన ప్రభుత్వం దీన్ని గుర్తించి వంటనే రంగంలోకి దిగాలి. ప్రజలకు విజ్ఞానయుతమైన చిత్రాల్ని అందించే ఏర్పాట్లు చేయాలి. ప్రజా బాహుళ్యంలో ఉన్న లలితకళాపాసకుల్ని, ఆసక్తుల్ని ప్రోత్సహించాలి.

ఇంకా అభిరుచి ఉన్నవారికి సాంకేతిక శాఖల్లో మంచి తర్ఫీదు ఇవ్వించితే నిరుద్యోగసమస్య గూడ చాలవరకు రూపుమాసి పోతుంది. ఇవన్నీ చెప్పగలిగినవాణ్ణేగాని, ఆర్థికసమతాప సేను చేసి చూపించలేదు. ఏ ఒక్క వ్యక్తి పూనుకున్నా ఇది జరిగేది కాదు. అందువల్ల మన ప్రభుత్వాన్ని సమీక్షయంగా అర్థిస్తున్నా; ప్రభుత్వ శాఖల్లో లలితకళలకుగూడ ఒక శాఖ నిర్మించాలని.

అలా జరిగిన రోజున మన రాష్ట్రం మిగతా రాష్ట్రాలకు ఆదర్శప్రాయమౌతుందనటంలో సందేహమేమైనా వుందా? ఆ కుభ దన మెప్పటికో!

కాఫీ & కంపెనీ
సాంట్ల కెస్
ప్రసిద్ధమైన ఘోసూర్ ఊరువట్టులు.
యునైటెడ్ కన్స్ట్రక్షన్స్ - మద్రాస్ - 1

చమియా టాకీ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు సంక్రాంతి అభినందనలతో సంతోషపూర్వకముగా ప్రకటించు '1954' నూతన తెలుగు చిత్రములు

విజయవంతముగా నడుచుచున్నది "హక్కుయింటి అమ్మాయి"

జె.మి.సి.వారి
"రాజీ-నా ప్రాణం"
శ్రీరంజని (బ్యాండ్) * రంగారావు * శ్రీరామ్

సతీబావారి
"రో చుక్క"
యస్. టి. రామారావు
అంజులి * ముక్కామల

ఆనందావారి
"మేలుకొలుపు"
జి. పరలక్ష్మి * శ్రీరామ్
సి. యస్. ఆర్. * జమున

నాగూర్ సిస్టర్లవారి
"సందేహం"
యం. వి. రాజమ్మ * సి. యస్. ఆర్.
శివరావు * జమున * యస్. టి. రామారావు

గోకుల్ విక్టర్లవారి
"నిరుపేదలు"
వాగ్గేశ్వరరావు * జమున
సురభి బాలసరస్వతి

పక్కిరాజువారి
"మరకతం"
తారాగణముతో.....

బి. వి. యస్. పాడకన్నవారి
"రాజు-పేదా"
యస్. టి. రామారావు * రేలంగి
రంగారావు * లక్ష్మీరాజ్యం * సుధాకర్

శోభనాచలవారి
"ప్రాణక్షయం సం. ౪"
అంబుజం * రేలంగి * డా. శివరామకృష్ణయ్య
చిక్కిరాజ్యం (బ్యాండ్)

ప్రకాశవారి బాలానందం పిల్లల వినోదచిత్రములు
బూర్లమ్మూకుడు, కొంటెకిష్టయ్య, రాజయోగం

DISTRIBUTORS FOR ANDHRA, CEDED & NIZAMS
CHAMRIA TALKIE DISTRIBUTORS
VIZIAWADA · GUNTAKAL · SECUNDERABAD

సంక్రాంతి ఏ తేదీ?

★ 'డాక్టర్'

సంక్రాంతి తెలుగువారికి పెద్దపండగ. సంవత్సరాది, విశాయకచరిత్ర, దసరా, దీపావళి, పండగలకుంటే సంక్రాంతి పెద్ద పండగ. కొత్త అల్లుళ్లనూ కూతుళ్లనూ యిళ్లకు రప్పించి, కొత్త బట్టలు కట్టుకుని కొత్తపంటలు తెచ్చుకున్న నూతనోత్సాహముతో మనము ఆనందించడమే కాక, ధాన్యము నిండ్లకు తెచ్చిన బళ్లను అలంకరించి, చక్రాలకి చుక్కలు పెట్టి, పశువులకు పసుపు పారాణులు పూసి 'పశువులకు (కూడ) పండుగ' చేయడము సంక్రాంతి రోజులలోనే గాని సంవత్సరములో మరొక సమయములో లేదు.

సంక్రాంతి పంటల పండుగ కనక భూమిని దున్నిన దగ్గిర్నుంచి, దుక్కికీ, గిత్తనాల మోతకీ, కోతల తర్వాత కుప్ప గార్లుకీ, ధాన్యాల గడ్డిమోపుల మోతకీ పయోగించిన పశువులకు ప్రత్యేక అలంరము చేయడము వచ్చింది. బళ్లకి స్త్రాబుచేసి చక్రాలకి చుక్కలు పెట్టిన ఆయుధ'పూజ' కాదు. సిరిసంపదలకు రణమైన అందపు వాహనానికి అలంకారు చేయడము భక్తికాదు. గృహస్థుల శావం చేది, ఉత్సాహము.

సంక్రాంతికి ముందురోజుని 'భోగి' అని పేరు పెట్టుకుని తల అంటుకోడమూ, చలి మంటలు కొగడమూ, చిన్నపిల్లలకి భోగి పళ్ళు పోయ్యడమూ చేస్తారు. అసలు సంక్రాంతి సందడి నెలరోజులకు ముందుగానే 'నెలగంటు' పెట్టడముతో ప్రారంభిస్తుంది. ఆడపిల్లలు వాకిళ్లను చాలామేరకు ఊడ్చి శుభ్రముచేసి ముగ్గులు పెట్టుతారు. ఆముగ్గులమధ్య గొబ్బిళ్ళుపెట్టి, "తామర పువ్వువంటి... తమ్మగొణ్ణియ్యవే, చామంతి పువ్వువంటి చెల్లెల్నియ్యవే, మొగలీ పువ్వువంటి మొగుణ్ణియ్యవే" అని పాటలు పాడతారు. గొబ్బి పదములు పాల్కునికి సోమనారాధ్యుడు (క్రీ. శ. 1800) పేర్కొన్నాడు. కాటమరాజు కథలో 'గొబ్బి' ఉన్నది. గొబ్బిళ్ళు ఆవుపేడతో మాత్రమే పెట్టుతారు. అయితే కాటమరాజుకథలోని 'గొబ్బి'యే దేశముంతటా పాటలలో వ్యాపించడానికి యెట్లగడ్డపాటి యుద్ధానికి పాల్కునికి సోమనారాధ్యుడికి మధ్యనున్న కాలము చాలదేమోనంటాను. కనక 'గొబ్బి' పాటలలోని 'గొబ్బి' పేరు అనిపిస్తోంది. కాటమరాజుకథలోనైనా 'గొబ్బి' ఏమంత సర్వాంతర్యామిగాలేదు. గోపికలు కాత్య

యనివ్రతము చేశారని భాగవతముంటున్నది. ఈ వ్రతముగాని గొబ్బి నృత్యమును పట్టుకుని తెలుగుదేశములో ఉన్నదా అని కొందరు భావిస్తున్నారు. అయితే గోపికలు బాలికలు కారు. గొబ్బి నృత్యములో బాలికలదే సర్వమును. కాని కన్య లదిమట్టు కాను. గోపికల కాలమునాటికి ప్రాధానివాహలే ఉండేవి కనక, 'గోపికల వ్రతనృత్యము గొబ్బి నృత్యమై యుంటుందన్న తిమ్మావర్ణుల వారి వాదము సమంజసమే నేమో. తెలుగులో 'గోపెమ్మ' అనే పేరు 'గొబ్బెమ్మ' కాకుండా గోపెమ్మ అనే దసరా పద్యాలలోకూడా నిల్చిఉంది. కాగా గొబ్బి తీరని సమస్య అయిపోతోంది.

'గొబ్బిల్లో' అనే చివరిమాటతో పాటలు పాల్కునికి సోమనారాధ్యుడూ, అన్నమాచార్యులూ పేర్కొన్నారు. నేడు రామాయణ గొబ్బిపాట, దశావతార గొబ్బిపాట వినపడుతున్నాయి. గొబ్బిపాట ఒక వరస అయిపోయింది తెలుగులో.

సంక్రాంతి మూడురోజులూ కాగానే పడుమలు బొమ్మలనోము ప్రారంభిస్తారు. ఈ బొమ్మలు పతులతో సహా గమనము చేసిన సతులబొమ్మలు. సవోధలకు ఆదర్శ వ్రతమిది. వినోదాలతో పాటుచేరి ఈవ్రతము ఆదర్శాన్ని ఆకరించుకోడానికి డాక్టర్ దారిచేస్తుంది.

పండుగ ముందురోజు భోగి. ఆల్లతెద్దికి ఉండ్రాళ్లతెద్దికి ముందురోజుకూడా భోగి అనే అంటారు. ఈనాడంతా పెద్దపండుగకి తయారీ. తలంటూ ఇత్యాదితో భోగిపిడకలతో చేసే మంట చలికి స్వస్తిచెప్పుస్తామనే స్మరణతో వేసే మంటయేమో. సంక్రాంతిలో నూర్యుడు ఉత్తరాయణ ప్రారంభము చేస్తాడు.

సంక్రాంతి అంటే 'సమావేశము' అని అర్థము చెప్పకోవచ్చును. నూర్యచంద్రులు తిరిగే సత్కృతిపథములో ఇరవయ్యేడు సత్కృతిల్ని పేర్లు పెట్టి గుర్తుపెట్టుకున్నారు మనవారు. నూర్యుడు ఆకాశపథంలో ఒక సత్కృతిమును విడిచినట్లు కనబడి, మళ్ళీ ఆ సత్కృతిము దగ్గరికి రావడానికి పట్టే సంతర్పరకాలాన్ని అమావాస్యనించి అమావాస్యకి గల కాలముతో పోల్చి చూసుకోదానికి పన్నెండు నెలలుగా భాగించుకున్నారు. సత్కృతిపథాన్ని కూడా పన్నెండు 'రాసులు'గా భాగించుకున్నారు. నూర్యుడు ఒకొక్క రాశిలో ఒక నెల ఉన్నట్లవుతుందిగా?

ప్రతి నూ నూర్యుడు వినో రాశిలో ప్రవేశిస్తాంటాడు. ఇదే సంక్రాంతి. మనము సంక్రాంతి అని పేరుపెట్టిన పండగనాడు నూర్యుడు మకరరాశిలో ప్రవేశిస్తాడని ఈ సంక్రాంతికి 'మకర సంక్రాంతి' అనిపేరు పెట్టారు. ఈనాటినుంచి ఉత్తరాయణము ప్రారంభము. అయితే వాస్తవానికి ఆకాశంలో ఉత్తరాయణ ప్రారంభము డిశంబరు 28 వ తేదీనాడు జరిగితే మనవారి నమ్మకాలలో జనవరి 15 వ తేదీని జరుగుతున్నది.

అయితే క్రీ.శ. 400 నాటికి సంక్రాంతి డిశంబరు 28 వ తేదీనాడే అయింది. ఏడాదికి సుమారు ఇరవై నిమిషాల చొప్పున జరిగిపోయి, 1550 సంవత్సరాలు దాటిపోయిన నేటికి 21 రోజులు జరిగి కనపడుతోంది. ఇది మనవారు పంచాంగంలో చేయవలసిన దిద్దుబాటు.

నూర్యుడు మకరరేఖనుంచి కర్కట రేఖ వైపు మళ్లడమంటే మనకి, అరేబియా, సిరియా, బాబిలోను, రోము గ్రీసు దేశముల వారి కందరికీ దినప్రమాణము హెచ్చడమూ, ఎముకల్ని కొరికే చలి ఆఖరదడమూ అన్నమాట. కనక ఈ దేశాలవారందరూ మకర సంక్రాంతిని ఈ కారణమువల్ల ఉత్సవ దినముగా గణిస్తారు. దీని నిజము క్రిష్టమనో పండుగ తేదీని గమనిస్తే బోధపడుతుంది. జీససు గొప్పతనము ఆయన నిష్క్రమించిన రెండుమూడు వందల సంవత్సరాలకి గాని బాగా తెలిసిరాలేదు అందరికీ. ఆరేతిగా ఎంతోమంది క్రైస్తవులైన తర్వాత వారికి జీససు జన్మదినాన్ని పండుగ చేసుకోవాలని అభిలాష కలిగింది. కాన్ స్టాంటి నోపిల్ నగరపు బిషప్సను భక్తులంతా ఆడిగారు. ఆయన గడుసువాడు. ఎవరూ గుర్తుపెట్టుకోనిది ఆయనమాత్రము ఎలాగు చెప్పగలడు? ఆనాటికి మకర సంక్రాంతి డిశంబరు 25 నాడు జరిగనుకాబోలు, ఆరోజే క్రైస్తవజన్మదినమన్నాడు. నాటికి నేటికి ఆరోజే నిలిచిపోయింది.

సంక్రాంతిని మనవారు పితృదినముగా కూడ పరిగణిస్తారు. గ్రహణాలూ, పుష్కరాలూ, - ఆకాశములోని గోళముల చలనాలకు సంబంధించిన వాటిని - పితృదినాలుగా పరిగణించే ఆచారమే నూర్యుడు మకరరేఖనుంచి మళ్లడమూ, కర్కటక రేఖనుంచి మళ్లడమూ జరిగేనాటికి ఆవరించింది. ఇందులో వింత యేమీ లేదు.

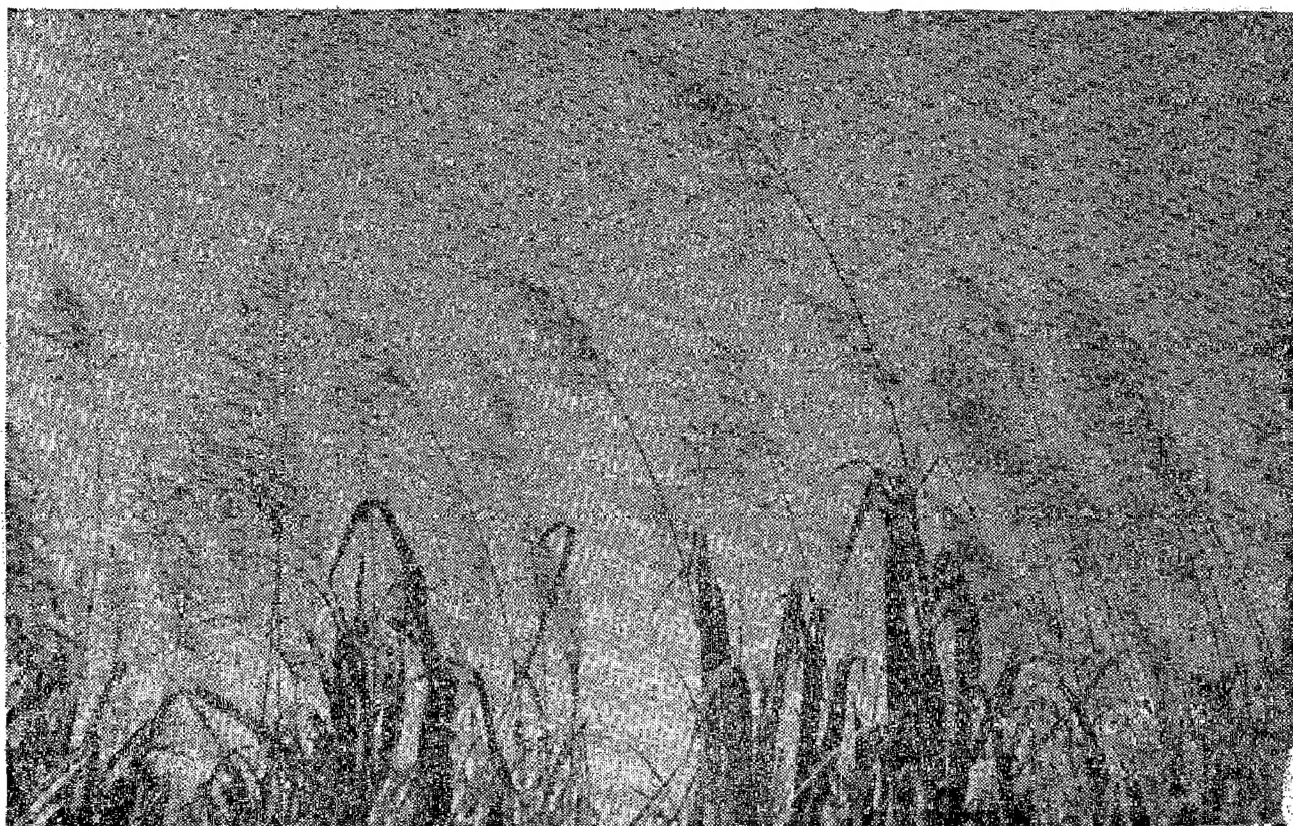
MONEY'S 2 GEMS!

(1) A Dictionary of Idioms & Phrases Re. 1-4-0. (2) Money's Model Letter - Writer & Business Correspondence Re. 1-8-0. Postage extra.

A. S. MONEY & CO., (A. P.)

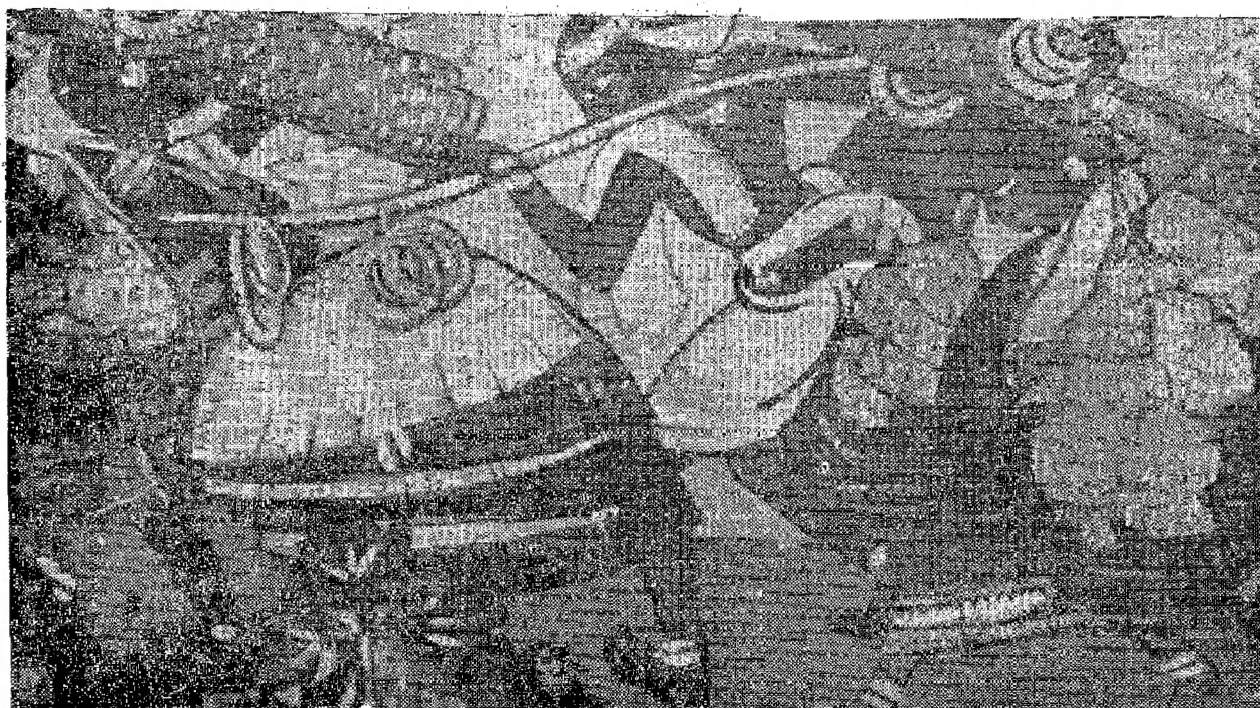
14, Sambier St., Madras-1.

చెరుకు పెన్ను

ఫాల్స్ పి పీరమ్మ, (విజయవాడ)

సంతకుపోయే సదుకు

అ. వైడిరాజు, (విజయవాడ)